

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Rimas KUČINSKAS

**Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginis valdymas:
Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos analizė**

Magistro darbas

Šiauliai, 2009

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

**Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginis valdymas:
Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos analizė**

Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)

Magistro darbo autorius **Rimas KUČINSKAS**
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas **doc.dr. Teodoras TAMOŠIŪNAS**
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas **doc.dr. Juozas Matakas**
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Rimas Kučinskas

Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginis valdymas: Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos analizė

Magistro darbas

Magistro darbe ištirta nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtra, policijos komisariato veikla. Pirmoje teorinėje dalyje analizuojama nusikalstamumo prevencijos kokybės samprata, prevencijos bei kontrolės svarbiausios kryptys, atliktas prevencijos kokybės plėtros tyrimas, esamos būklės įvertinimas, atlikta nusikaltimų, susijusių su narkotikais ir jaunimo nusikalstamumu, prevencijos analizė. Antroje dalyje išnagrinėta nusikaltimų prevencijos teisinė bazė, nusikalstamumo tendencijos, nusikaltimų priežastys ir sąlygos, atlikta vidinių ir išorinių veiksnių analizė, pateikta policijos pareigūnų apklausos rezultatų analizė. Toliau analizuojama policijos komisariato veikla pagal veiklos sektorius, atlikta policijos komisariato vidinių veiksnių analizė. Darbe pagrįsta Radviliškio rajono policijos komisariato misija, vizija, strateginiai tikslai, pagrindiniai uždaviniai, funkcijos.

Magistro darbe suformuotos mokslinės teorinės bei metodinės prielaidos nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos rajoninės sistemos parengimui bei jos įgyvendinimo užtikrinimui, atsižvelgiant į Lietuvos valstybės teisinės sistemos, socialinės, ekonominės, politinės raidos, kriminogeninės padėties prognozes ir perspektyvas, integruojantis šaliai į Europos Sąjungos politines, ekonomines bei teisines struktūras.

Magistro darbe pagrįsti šie esminiai teiginiai:

1. Radviliškio rajono policijos komisariato nusikalstamumo situaciją apibūdina šie pagrindiniai teiginiai: nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumas Radviliškio rajone yra didelis ir turi tendenciją didėti; auga sunkių nusikalstamų veikų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu bei narkotikais, skaičius; negerėja saugaus eismo situacija rajone, ypač – Radviliškio mieste.

2. Radviliškio rajono policijos komisariato nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strategija pasižymi šiais strateginiais tikslais: prioritetinis dėmesys skirtinas nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijai; stiprinti sunkių nusikalstamų veikų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu, narkotikais bei nusikalstamumų, kuriais padaroma didelė žala asmenims ir valstybei, užkardymą, atskleidimą ir tyrimą Radviliškio rajone; saugaus eismo situacijos Radviliškio rajone gerinimas.

Magistro darbe yra 15 lentelių ir 18 paveikslų. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas, priedai.

SUMMARY

Rimas Kučinskas

Strategic Management of Quality Development of Criminality Prevention: Analysis of the Activities of the Police Office of Radviliškis District

The Master's Thesis

In the present Master's Thesis, there are researched the quality development of criminality prevention and activities of the police office. In the first theoretical part, there are analysed the concept of criminality prevention, the most important trends of prevention and control, performed the research of the quality development of prevention, assessment of the existing state, performed the analysis prevention of crimes related with drugs and youth criminality. In the second part, there are considered the legal basis of crime prevention, the tendencies of criminality, the reasons and conditions of crimes, performed the analysis of internal and external factors, presented the analysis of the results of the survey of officers. Further, the activities of the police office are analysed by the sectors of activities, performed the analysis of internal factors of the police office. In the paper, the mission, the strategic objectives, the main tasks and functions of Radviliškis District Police Office have been justified.

In the present Master's Thesis, there are formed theoretical and methodical assumptions to preparation of the district system of criminality control and prevention and ensuring of its implementation in consideration of the prognostications and perspectives of social, economical and political development and the criminogenic state of the law system of the state of Lithuania integrating into the economical and legal structures of the European Union.

In the Masters' thesis, the following essential statements have been substantiated:

1. The following essential statements describe the criminality situation registered by Radviliškis District Police Office: juvenile and youth criminality in Radviliškis District is high and tends to increase; the number of felonies related with organised criminality and drugs grows; the traffic situation does not improve within the district, especially in Radviliškis Town.
2. The strategy of quality development of criminality prevention of Radviliškis District Police Office is characterised by the following strategic objectives: prioritised attention shall be paid to juvenile and youth criminality prevention; to strengthen prevention, disclosing and investigation of serious criminal acts related with organised criminality, drugs and criminality, when a huge damage is made to persons and the state, in Radviliškis District; improvement of the situation of safe traffic in Radviliškis District.

In the present Master's Thesis, there are 15 tables and 18 pictures. At the end of the paper, the conclusions and recommendations, the list of literature, annexes are presented.

TURINYS

1. NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJOS KOKYBĖS PLĖTROS STRATEGINIS VALDYMAS	12
1.1. PAGRINDINIŲ SAŲVOKŲ ANALIZĖ	12
1.2. Nusikalstamumo prevencijos kokybės samprata	15
1.3. Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtra	17
1.3.1. Policija kaip nusikalstamumo prevencijos institucija	18
1.4. Prevencijos bei kontrolės svarbiausios kryptys	20
1.4.1. Nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės būklės įvertinimas	23
1.4.2. Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros tyrimas	27
1.5. Nusikalstamumo, susijusių su narkotikais, prevencija ir kontrolė	31
1.6. Vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė	32
1.7. Policijos įstaigos orientavimas į bendruomenės poreikius	33
1.8. Policijos pareigūno vaidmuo ir psichologiniai aspektai	35
2.1. Policijos komisariato veiklos Radviliškio rajone situacijos analizė	36
2.2. POLICIJOS PAREIGŪNŲ APKLAUSOS REZULTATŲ ANALIZĖ	41
2.3. Nusikalstamumo prevencijos teisiniai įstatymai, papildymai, pakeitimai	50
2.4. Nusikalstamumo tendencijos Radviliškio rajone	51
2.4.1. Nusikalstamumo priežastys ir sąlygos Radviliškio rajone	52
2.5. Policijos komisariato veiklos analizė pagal veiklos sektorius	53
2.5.1. Viešosios tvarkos palaikymas ir operatyvios pagalbos teikimas	53
2.5.2. Administracinė praktika	54
2.5.3. Kita policijos komisariato veikla	55
2.5.4. Dokumentų išdavimas, gyvenamosios vietos deklaravimas, užsieniečių kontrolė	57
2.6. Radviliškio rajono policijos komisariato vidinių veiksmų analizė	58
2.6.1. Organizacinė struktūra	59
2.6.2. Žmonių išteklių	63
2.6.3. Komisariato veiklos koordinavimas ir kita pagalbinė veikla	66
2.7. Šiaulių AVPK Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos strategija	70
2.7.1. Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK misija, vizija, strateginiai tikslai, pagrindiniai uždaviniai	71
2.7.2. Kitos Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK veiklos prioritetinės kryptys	73
2.7.3. Nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijos strateginio tikslo pagrindimas	75
2.7.4. Eismo saugumo gerinimo strateginio tikslo pagrindimas	76
2.7.5. Prevencinių programų rengimas Radviliškio rajone	78
Nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijos strateginio tikslo įgyvendinimui tikslinga vykdyti šias priemones:	82
REKOMENDACIJOS	83
LITERATŪRA	85
PRIEDAI	89
5 PRIEDAS	114
	114

LENTELĖS

1 lentelė. Vertybės, į kurias orientuojasi policijos pareigūnas.....	33
2 lentelė. Nusikalstamų veikų skaičiaus Šiaulių apskrities savivaldybėse procentiniai pokyčiai.....	35
3 lentelė. Visuomenės pasitikėjimas policija	38
4 lentelė. Respondentų amžius	40
5 lentelė. Respondentų darbo trukmė policijoje.....	40
6 lentelė. Viešosios tvarkos palaikymas.....	51
7 lentelė. Objektų ir fizinių asmenų, turinčių ginklus, apskaita ir kontrolė	54
8 lentelė. Nuteistų asmenų konvojavimas.....	55
9 lentelė. Užsieniečių kontrolė ir teisinės padėties sprendimas.....	56
10 lentelė. Personalo kvalifikacijos palaikymas.....	63
11 lentelė. Pareigūnų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas.....	63
12 lentelė. Turimų resursų panaudojimas.....	64
13 lentelė. Lėšų panaudojimo suvestinė ir finansavimo šaltiniai veiklos sektoriuje.....	64
14 lentelė. Tarnybinių nusižengimų prevencija.....	65
15 lentelė. Eismo saugumo priežiūra ir kontrolė.....	74

ILIUSTRACIJOS

1. Pav. Nusikalstamų veikų skaičius 100 tūkstančių gyventojų Šiaulių apskrities savivaldybėse ..34	
2. pav. Visuomenės domėjimasis	41
3. pav. Policijos patikimumas sprendžiant įvairias gyvenimo situacijas	41
4. pav. Policijos dėmesys visuomenės problemoms išreikšti	42
5. pav. Prioritetinės nusikaltimų prevencijos kryptys	42
6. pav. Prevencinių programų rengimo informacijos objektyvumas.....	43
7. pav. Smurtiniai nusikaltimai vieniškiuose	43
8. pav. Turtiniai nusikaltimai vieniškiuose	44
9. pav. Korupcijos mažinimo priemonės	44
10. pav. Bendruomenės prevencijos plėtra.....	45
11. pav. Įtaka policijos pareigūnams	45
12. pav. Pareigūno socialiniai įgūdžiai	46
13. pav. Policijos pareigūnai rizikingose situacijose	46
14. pav. Įstaigos vadovą apibūdinančios psichologinės savybės	47
15. pav. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariato struktūros schema	58
16. pav. Darbuotojai, turintys specialųjį išsilavinimą	61
17. pav. Pareigūnų darbo stažas	62
18. pav. Eismo įvykių bei jų metu sužeistų ir žuvusiųjų skaičiaus Radviliškio rajone kitimas per 1997 –2008 m.....	75

ĮVADAS

Tyrimo problematika ir aktualumas.

Gyvename ir esame ne vienalytėje visuomenėje, kur žmonės ne tik skirtingo charakterio, išsilavinimo, intelekto, bet ir pasaulėžiūros. Kiekvienas žmogus yra nepakartojamas su savo teigiamomis ir neigiamomis savybėmis. Nuo blogio valstybė ir visuomenė ginasi. Niekas neturi teisės kitam primesti savo valią, jėgą, prievartą. Deja, šią tiesą gyvenimas paneigia. Nusikaltimai dar gana dažni. Tačiau kiekvienas nusikaltimas turi savo socialinę kilmę, priežastis ir sąlygas. Kovodami su šiuo reiškiniu, pirmiausia privalome jį puikiai pažinti, žinoti ir prognozuoti įvykius, ruošti strategiją ir taktiką. Nusikalstama veika iš pradžių gimsta sąmonėje slapta, o pats nusikaltimas tėra galutinis rezultatas. Taigi, nusikaltimų gausa, paviršutiniškas jų pateikimas žiniasklaidoje neretai daugelio žmonių sąmonėje suformuoja neigiamą teisėsaugos bei teisėtvarkos įvaizdį. Daug kas jaučia netikrumą, baimę dėl savo turto, sveikatos ar gyvybės, užmiršta, kad tik nuo aktyvios pilietinės pozicijos priklauso ne tik mūsų valstybės ir tautos dabartis, bet ir ateitis.

Policija vis labiau atsigręžia į žmogų, ieško naujų bendravimo formų, bendradarbiauja su visuomeninėmis organizacijomis, stengiasi, kad į judėjimą „Stabdyk nusikalstamumą“ būtų įtraukta kuo daugiau jaunimo, paauglių, rūpinasi vaikų užimtumo problema. Tik bendromis policijos, kriminalistų, visų dorų žmonių pastangomis galima sukurti nepakantumo atmosferą, kurioje nusikaltėliams būtų sunkiau įgyvendinti piktus sumanymus.

Policijos ir visuomenės bendradarbiavimas tarnauja tik bendriems interesams, kovojant su prievarta, teisiniu nihilizmu, nusikalstamomis veikomis ar kitomis blogio apraiškomis. Pagaliau visa tai liudija ir didėjantis žmonių sąmoningumas. Ten, kur aktyvi žmogaus pozicija, kur sąmoningi piliečiai, blogio visuomet būna žymiai mažiau, negu ten, kur tarpsta abejingumas ir pasyvumas.

Nusikalstamumo kontrolės strategija ir taktika labai priklauso ne tik nuo tiriamo reiškinio, bet ir jam įtakos turinčių veiksnių bei priežasčių įvertinimo, kitimo analizės, raidos prognozių. Tai lemia ir prevencijos sėkmę. Priežasčių atskleidimas – viena iš pagrindinių kriminologijos ir praktikos problemų.

Sunkūs nusikaltimai yra savotiškas nusikaltimų apskritas branduolys. Šio branduolio didėjimas skatina viso nusikalstamumo augimą. Žmogus „išmoksta“ nusikalstamo elgesio iš kitų, todėl logiška manyti, kad nusikaltimų daromų viešose vietose, kur gali stebėti daug žmonių, neigiamas poveikis daug didesnis. Su narkotikais susietų nusikaltimų skaičiaus didėjimas reiškia, kad nusikalstamumas įgyja vis pavojingesnį pobūdį.

Svarbiausia nusikaltimų prevencijos užduotis yra neleisti būsimų nusikaltimų užkirsti kelią tiems nusikaltimams, kurie įvyks, jeigu nebus imtasi veiksmingų prevencijos priemonių. Prognozių

panaudojimas iš jais remiantis konkrečių prevencijos tikslų pasirinkimas turi būti nusikaltimų užkardymo strategijos ir taktikos pagrindas.

Mokslinė tyrimo problema formuluojama šiais klausimais: atlikus kriminogeninės situacijos Radviliškio rajone analizę ir atsižvelgus į bendrąją šalies nusikalstamumo prevencijos politiką, kokias galima išskirti pagrindines Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – AVPK) AVPK Radviliškio raj. policijos komisariato (toliau – PK) nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginio valdymo galimybes, kokiais duomenimis ir prognozėmis įmanoma pagrįsti šias galimybes?

Darbo originalumą atspindi faktas, kad pirmą kartą nagrinėjamas Šiaulių AVPK Radviliškio raj. PK nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginis valdymas, grindžiamas LR vyriausybės nutarimais, įstatymais, aktais, LR statistikos departamento duomenų bazių naujausiais rodikliais, procentinių pokyčių skaičiavimais ir prognozėmis.

Tyrimo objektas – Radviliškio rajono policijos komisariato veikla.

Tyrimo dalykas – nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strategija.

Tyrimo tikslas – suformuoti ir moksliniais tyrimais pagrįsti Radviliškio rajono policijos komisariato nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strategiją.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikus aplinkos analizę išryškinti pagrindinius veiksnius, turinčius didžiausią įtaką Radviliškio rajono komisariato veiklos strategijai;
2. Atlikus išteklių analizę pagrįsti esminius vidinius veiksnius, įgalinančius realizuoti numatomą veiklos strategiją;
3. Remiantis aplinkos ir išteklių analize, suformuoti ir pagrįsti Radviliškio rajono policijos komisariato strateginius tikslus, pagrindinius uždavinius, prioritetines veiklos kryptis, veiklos programas.

Hipotezė:

Radviliškio rajono policijos komisariato nusikalstamumo prevencijos situaciją apibūdina šie pagrindiniai teiginiai:

1. nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumas Radviliškio rajone yra didelis ir turi tendenciją didėti;
2. auga sunkių nusikalstamų veikų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu bei narkotikais, skaičius;
3. negerėja saugaus eismo situacija rajone, ypač – Radviliškio rajone kelyje Panevėžys – Šiauliai bei Radviliškio mieste;

Radviliškio rajono policijos komisariato nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strategija pasižymi šiais strateginiais tikslais:

1. Prioritetinis dėmesys skirtinas nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijai.
2. Stiprinti sunkių nusikalstamų veikų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu, narkotikais bei nusikalstamumų, kuriais padaroma didelė žala asmenims ir valstybei, užkardymą, atskleidimą ir tyrimą Radviliškio rajone.

3. Saugaus eismo situacijos Radviliškio rajone gerinimas.

Tyrimo metodai:

duomenų rinkimo:

mokslinės literatūros, dokumentų analizė; nestruktūrizuotas interviu; anketinė apklausa;

ekspertų metodas:

buvo apklausti 3 ekspertai: Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Valdymo organizavimo skyriaus viršininkas; Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariato viršininko pavaduotojas; Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariato Organizacinio poskyrio viršininkė.

duomenų apdorojimo:

kiekybinė ir kokybinė duomenų analizė; duomenų lyginamoji analizė; apibendrinimas.

Dokumentų turinio analizė taikyta nagrinėjant LR teisės norminius aktus, reglamentuojančius policijos veiklą, administracinių teisės pažeidimų, civilinio ir baudžiamojo proceso, operatyvinės veiklos ir kitus norminius dokumentus.

Statistinė tyrimo duomenų analizė atlikta MS Excel programa. Sudarant paveikslus ir lenteles naudota MS Excel programa. Statistiniai duomenys, sieti su nusikalstamumo prevencija, kokybės valdymu, komisariato veikla, buvo paimti iš Statistikos departamento duomenų bazės ir iš Radviliškio policijos komisariato dokumentacijos.

2009 m. sausio – vasario mėn. buvo apklausta 100 Radviliškio policijos pareigūnų. Iš viso Radviliškio policijos komisariate tyrimo metu dirbo 124 policijos pareigūnai.

Teorinis tyrimo reikšmingumas pasireiškia tuo, kad darbe suformuluoti teoriniai teiginiai ir argumentai buvo papildyti bei sukonkretinti konstatuotais Radviliškio PK veiklos faktais, o pati empirinė informacija buvo apibendrinta iki teiginių, atitinkančių teorinėje dalyje išdėstytą medžiagą.

Praktinis tyrimo reikšmingumas pasireiškia tuo, kad renkant ir analizuojant informaciją buvo susipažinta su autorių, rašančių teoriniais ir praktiniais klausimais apie nusikaltimų prevenciją, policijos darbo metodais, veikla, darbais. Policija iš esmės yra uždara organizacija su informacijos trūkumu, todėl šis trūkumas apsunkino temos nagrinėjimą moksliniu aspektu. Tačiau gauti rezultatai yra nauji ir reikšmingi nusikalstamumo prevencijos kontekste, Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK veikloje. Tyrimo praktinį reikšmingumą rodo ir ateities perspektyvos, nes sukaupti faktai

įgalina toliau analizuoti ir ieškoti teigiamų sprendimų nusikaltimų prevencijos srityse, komisariato veikloje.

Magistro darbo struktūra: magistro darbą sudaro 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, naudotų šaltinių sąrašas ir priedai.

Magistro darbe yra 15 lentelių ir 18 paveikslų.

1. NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJOS KOKYBĖS PLĖTROS STRATEGINIS VALDYMAS

1.1. Pagrindinių sąvokų analizė

Magistro darbo pagrindinės sąvokos pateikiamos remiantis šaltiniais :

1. Tarptautinių žodžių žodynas (2001) Ats. red. A. Kinderys. Vilnius: Alma litera.
2. Justickis V. (2004) Kriminologija. 2 dalis. Vilnius.
3. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymas (2000) Valstybės žinios Nr. 90-2777.
4. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (2000). Valstybės žinios, Nr. 96-3016.
5. Statistika (duomenų bazės). Tinklapis www.stat.gov.lt
6. Tinklapis. VRM šaltinis www.vrm.lt
7. Uscila R. (2005) Viktimologijos pagrindai. Vilnius.

Pagrindinės sąvokos, panaudotos magistro darbe:

Institucijos veiklos strategija – atskirų veiklų (dažniausiai nustatytų atskirose programose) tikslų įgyvendinimo strategija.

Nusikalstamumo kontrolė – tai veikla, kurios tikslas yra paskatinti viso nusikalstamumo ir jo atskirų rūšių teigiamus pokyčius.

Nusikaltimo auka – tai asmuo, patyręs žalą dėl nusikalstamos veiklos. Tai asmenys arba atitinkamos asmenų grupės, kurių viktimizacijos¹ procesas(ai) yra tiesiogiai susiję su nusikaltimo arba baudžiamojo nusižengimo padarymu.

Nusikaltimų prevencija – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikaltimų priežastis bei sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenis, kurie linkę daryti nusikaltimus ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis.²

Nusikaltimų kontrolė – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama mažinti nusikalstamumą ir neleisti viršyti socialiai priimtino lygmens aktyviais teisėsaugos institucijų veiksmais ir teisinio baudžiamojo poveikio priemonėmis, taip pat aktyviomis administracinėmis, ekonominėmis, socialinėmis, kitokio pobūdžio priemonėmis.³

¹ Viktimizacija – tai socialinis procesas, dėl kurio sukeltų padarinių atsiranda auka.//Uscila R. (2005) Viktimologijos pagrindai. Vilnius p.25.

² Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003). LR Seimo nutarimas. 2003 kovo 20 d. Nr. IX-1383. Vilnius.

³ Ten pat

Nusikaltimų prevencija ir kontrolė yra viena kitą papildančios poveikio nusikalstamumui priemonės ir kartu sudaro visa apimančią būdų, metodų, priemonių kompleksą, kurio tikslas – daryti griaunamąjį poveikį nusikalstamumui, todėl programoje šios sąvokos dažniausiai vartojamos kartu.

1. Pastarąjį dešimtmetį nusikalstamumo lygis Lietuvoje nekelia realios grėsmės valstybės stabilumui ir nesukelia socialinės krizės, tačiau išlieka socialiai nepriimtinas, neigiamai veikia visuomeninio gyvenimo sritis ir mažina gyventojų saugumą.
2. Asmens ir visuomenės saugumas yra būtina pagrindinio valstybės politikos tikslo – konstitucinių žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo – įgyvendinimo sąlyga. Siekdama užtikrinti kiekvieno individo, o kartu ir visuomenės saugumą, valstybė vykdo nusikaltimų prevenciją ir kontrolę.
3. Pagrindinis nusikaltimų prevencijos ir kontrolės uždavinys – kriminogeninių procesų plitimo stabilizavimas ir mažinimas bei atsakomybės neišvengiamumo principo efektyvus įgyvendinimas.
4. Nusikaltimų prevencija ir kontrolė gali būti sėkminga, jeigu joje aktyviai dalyvauja visi socialiniai subjektai – teisėsaugos institucijos, kitos viešojo administravimo institucijos, savivaldybių institucijos, verslo bendruomenė, visuomeninės organizacijos ir individualūs asmenys. Ši veikla turi būti koordinuota ir remtis mokslu bei praktika pagrįsta valstybės politinių partijų patvirtinta bendra politika.

Organizacijos strateginis valdymas – dinamiškas, nuolatinis ir nuoseklus procesas, kuriuo remdamasi organizacija laiku prisitaiko prie išorinės aplinkos pokyčių ir efektyviau naudoja išteklius.

Policija – asmens, visuomenės saugumą ir viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų ir pareigūnų visuma Lietuvos policijos sistemą sudaro:

- Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau - Policijos departamentas);
- teritorinės policijos įstaigos;
- policijos profesinio ugdymo įstaigos;
- specialiosios policijos įstaigos.

Paskaitos nepilnamečiams teisės tema, susitikimai su policijos darbuotojais, dalyvavimas policijos pagalbos veikloje, priemonės nepilnamečių laisvalaikiui organizuoti.

Projektas – tai iš anksto gerai parengtas ir suplanuotas objekto ar sistemos sukūrimas arba jų pakeitimas.

Prevencijos programa – yra priemonių, skirtų tam tikram bendram tikslui pasiekti kompleksas.

Strateginiai tikslai – siektini veiklos rezultatai, susiję su atitinkamais poreikiais, sąlygomis ir galimybėmis.

Strateginis valdymas – planas yra nebaigtas tol, kol jis nėra įgyvendintas ir įvertintas.

SSGG (SWOT) analizė – analizė, sujungianti išorinės aplinkos ir išteklių analizės rezultatus, suskirstanti organizacijos strategiją lemiančius veiksnius į keturias grupes: stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės.

Šeimos prevencija – tai į šeimą nukreiptų prevencijos priemonių, siekiančių užkirsti kelią jos narių nusikaltimams, visuma.

Užregistruotos nusikalstamos veiklos – nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai per ataskaitinį laikotarpį užregistruoti VR informacinės sistemos Nusikalstamų veiklų žinybiniame registre.

Vietos savivalda – valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės teisė laisvai ir savanoriškai tvarkytis pagal konstituciją ir įstatymus.

Kaip išorinis pasaulis gali paveikti institucijos *misiją*? Kokios naujos galimybės atsiveria, kuriomis reikia pasinaudoti, kokios kliūtys išryškėja, kurių reikėtų išvengti?⁴

Išorinės aplinkos įvertinimo veiksniai pagal Arimavičiūtę (2005) yra:

- *Politiniai*. Neseniai įvykę arba numatomi svarbių įstatymų, teisės aktų, bendros politikos, svarbių politikų pasikeitimai, interesų grupių elgesio pokyčiai, galintys priversti instituciją keisti arba tikslinti strategiją;

- *Ekonominiai*. Neseniai įvykę ar numatomi šalies ūkio raidos, svarbių ekonomikos rodiklių, biudžeto, materialinių išteklių (medžiagų, priemonių, įrangos, nekilnojamojo turto), kainų ir kiti pasikeitimai, galintys atsiliiepti institucijos strateginiams tikslams arba veiklai;

- *Socialiniai*. Neseniai įvykę arba numatomi svarbūs demografiniai, darbuotojų nuostatų, visuomenės vertybių, gyvenimo stiliaus, vartotojų reikalavimų pokyčiai, galintys atsiliiepti institucijos strateginiams tikslams ir veiklai;

- *Ekologiniai*. Prognozuojami ekologinių reikalavimų pasikeitimai, atsakomybės už aplinkos taršą didinimas atsižvelgiant į institucijos reguliavimo sritį;

- *Technologiniai*. Neseniai įvykę arba numatomi informacinės ar kitos svarbios technologijos bei veiklos organizavimo pokyčiai, kurie gali pakeisti institucijų reguliuojamą sritį, jų valdymą bei tarpusavio ryšius.

Institucijos vidinių veiksmų įvertinimo sritys pagal Arimavičiūtę (2005) yra šios⁵:

- Veiklos krypties aiškumas (strategija);
- Vadovo stilius;
- Institucijos struktūra (atsakomybės ir sprendimų priėmimo pobūdis);
- Vertybės ir siekiai;

⁴ Arimavičiūtė M. (2005). Viešojo sektoriaus institucijų strateginis valdymas. Vilnius, p. 323.

⁵ Arimavičiūtė M. (2005). Viešojo sektoriaus institucijų strateginis valdymas. Vilnius, p. 324.

- Personalo skaičius, motyvacija, kvalifikacija, darbo kokybė;
- Sistemos. Tai formalios ir neformalios procedūros, įskaitant investicijų planavimą, mokymus, apskaitos sistemas;
- Įgūdžiai. Tai pagrindinės kompetencijos, organizaciniai sugebėjimai, projektų vadyba, naujovės, kokybė ir kt.

1.2. Nusikalstamumo prevencijos kokybės samprata

Nusikalstamumo kontrolės strategija ir taktika labai priklauso ne tik nuo tiriamo reiškinių, bet ir jam įtakos turinčių veiksnių bei priežasčių įvertinimo, kitimo analizės, raidos prognozių. Tai lemia ir prevencijos sėkmę. Priežasčių atskleidimas – viena iš pagrindinių kriminologijos ir praktikos problemų.

Nusikaltimų prevencija – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikaltimų priežastis bei sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenis, kurie linkę daryti nusikaltimus ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis;⁶

Nusikaltimų kontrolė – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama mažinti nusikalstamumą ir neleisti viršyti socialiai priimtino lygmens aktyviais teisėsaugos institucijų veiksmais ir teisinio baudžiamojo poveikio priemonėmis, taip pat aktyviomis administracinėmis, ekonominėmis, socialinėmis, kitokio pobūdžio priemonėmis.⁷

Aiškinant nusikalstamumo plėtros priežastis Lietuvoje, teoriniu ir praktiniu požiūriu tikslinga skirti objektyvias ir subjektyvias aplinkybes, taip pat vidinius (šalies) ir išorinius (tarptautinius) veiksnius.

1. Tarp objektyvių aplinkybių pabrėžtini esminiai pereinamojo (iš sovietinės į rinkos ekonomiką) laikotarpio prieštaravimai bei sunkumai, su kuriais susiduria visuomenė bei jos struktūros šiose srityse:

- moralinėje-kultūrinėje - prieštaravimai tarp sovietinės okupacijos palikimo ir tautoje glūdėjusių vertybinių nuostatų, moralės bei kultūros normų, santykių, papročių, tradicijų;

- teisinėje - atkuriamos teisinės sistemos, įstatymų, teisių institucijų, jų struktūrų formavimo kolizijos, sunkumai;

- socialinėje - pagreitėjusi gyventojų, jų šeimų socialinė bei turtinė diferenciacija ir poliarizacija, didelės gyventojų dalies gyvenimo lygio nuosmukis, nedarbo grėsmė ir kt.;

- ekonominėje - denacionalizacijos bei reprivatizacijos (privačios nuosavybės atkūrimo) proceso sunkumai, ūkio ir gamybos suirutė, hiperinfliacija ir pan.;

⁶ Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003). LR Seimo nutarimas. 2003 kovo 20 d. Nr. IX-1383. Vilnius.

⁷ Ten pat.

- politinėje - išoriniai ir vidiniai politiniai prieštaravimai, kitų šalių įtaka.⁸

Susiklosčiusia objektyviai sunkia situacija šalyje (vidinės priežastys) naudojasi ne tik pavieniai asmenys, bet ir jų grupės, nusikalstamos struktūros, neretai įtraukdamos į savo veiklą jaunimą bei nepilnamečius. Tuo naudojasi ir kai kurių užsienio šalių atitinkamos struktūros, organizuotas transnacionalinis nusikalstamumas (išorinės priežastys).⁹

Prie subjektyvaus pobūdžio aplinkybių priskirtinos ne tik socialiai dezadaptootų asmenų - potencialių nusikaltimo subjektų- kriminologinės bei psichologinės charakteristikos. Tai taip pat yra:

- ekonominės, socialinės, teisinės politikos spragos ir klaidos;
- nepakankamas atitinkamų valstybės institucijų dėmesys tam tikroms socialinėms grupėms, pavyzdžiui, asmenims, grįžusiems iš įkalinimo vietų, bedarbiams, socialiai dezadaptootiems, moterims, vaikams, jaunimui;
- socialinės kontrolės bei prevencinės veiklos organizavimo trūkumai;
- teisėsaugos institucijų veiklos trūkumai, atskleidžiant nusikaltimus, ir kiti organizaciniai nesklandumai.

Kadangi nuolatinis ir spartus nusikalstamumo didėjimas, jo struktūriniai pokyčiai nulemti aukščiau nurodytų aplinkybių, nagrinėjamo reiškinio (nusikalstamumo) prognozės yra sietinos su šių aplinkybių prognozėmis. Normalizavus šalies ekonominę ir socialinę padėtį, sustiprėjus teisėsaugos institucijoms, iš esmės pagerinus nusikaltimų prevenciją ir jų atskleidimą bei nusistovėjus įstatymų taikymo praktikai, galima tikėtis ir tam tikro nusikalstamumo "remisijos"¹⁰ laikotarpio. Tačiau tai neįvyks savaime. Nusikalstamumas turi savo tęstinumo ir perimamumo tradicijų, kurios ilgokai išlieka netgi iš esmės pakitus šio reiškinio objektyvaus pobūdžio veiksniams, sąlygoms. Nusikalstamumui įtakos turi, kaip minėta, ne tik objektyvios, bet ir subjektyvios, taip pat ir išorinės aplinkybės. Be to, atsiras ir naujų aplinkybių bei problemų, kurias reikės spręsti. Tai permanentinis procesas ir ne vien nacionalinė problema.¹¹

⁸ Dapšys A. Kriminologinis nusikalstamumo situacijos vertinimas Lietuvoje//teisės problemos, 1998, Nr. 3-4, p. 166-185.

⁹ Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla, 2007. - Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

¹⁰ Remisija – sumažėjimas, susilpnėjimas // Tarptautinių žodžių žodynas (1985)Vilnius, p. 422.

¹¹ Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla, 2007. - Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

1.3. Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtra

Tiek baudžiamoji teisė, tiek kriminalinė justicija išgyvena daug stambesnių ir smulkesnių reformų, ryškiai kinta ir pats nusikalstamumas, jo kiekybiniai ir kokybiniai rodikliai.

Pabrėžtina, kad nusikaltimai padaro didžiulę žalą bet kuriai visuomenei. H. Schellhoss nusikalstamumą įvardija kaip visuomenės disfunkciją. Pabrėžtina, kad nusikaltimai kenkia nusikalstamos veikos aukai ir net pačiam kaltininkui (socialiai, psichologiškai ir net fiziškai). Nusikaltimais yra padaroma didžiulė turtinė žala valstybei.

Antai prancūzų sociologo ir filosofo E. Durkheimo (1858-1917) nuomone, nusikaltimas egzistuoja kiekvienoje visuomenėje, jis yra normalus bei būtinas, nors ir nepageidautinas reiškinys. Tai - svarbus liaudies medicinos veiksnys, integruojantis sveikos visuomenės visumą. Taigi Durkheimas buvo vienas iš pradininkų, suformulavusių mintį, kad nusikalstamumas, atnešdamas daug ašarų ir nelaimių, ekonominių nuostolių, turi ir pozityvių funkcijų. Jis teigė, kad neigiamas nusikaltimo vertinimas pirmiausia ugdo visuomenės narių solidarumą, kolektyvinius jų jausmus.¹²

Kartu jis integruoja teisės normas, nes žmogus elgesio taisyklių išmoksta ne studijuodamas baudžiamuosius įstatymus, bet kasdieniame gyvenime susidurdamas su tam tikrais draudimais. Normos ir jų ribos nustatomos būtent per tų ribų peržengimą. Norma, kurios niekas nepažeidžia, jo nuomone, yra nevertinga ir ilgainiui nustoja būti norma.

Nusikaltimai tam tikru atžvilgiu inicijuoja ir naujas teisės reformas. Vėliau kriminologijoje susikūrė nusikalstamumo normos teorija. Pripažindami nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos būtinumą, funkcinės nusikalstamumo analizės šalininkai teigia, kad nusikalstamumas kaip socialinis reiškinys visuomenėje gali svyruoti tik tam tikru mastu. Per dideli nusikalstamumo lygio rodikliai sąlygoja teisės ir moralės normų sistemos iširimą ir šalyje egzistuojančių visuomeninių struktūrų panaikinimą. Taigi dėl daromų nusikaltimų (arba nusikalstamumo kaip socialinio reiškinio) vystosi ekonomiškai reikšminga kultūros plėtra, atsiranda naujos profesijos, tarnybos, specialios priemonės: kriminaliniai romanai, tragedijos, bulvariniai laikraščiai, kriminalinė justicija, socialinis darbas, teisininkų rengimas, apsaugos nuo nusikalstamų veikų priemonių gamyba ir pan. Visa tai sukelia socialinius ir ekonominius padarinius - stabilizuoja darbo rinką ir didina nacionalinį produktą.¹³

¹² Dapšys A., Jovaišas K. Ekonominiai nusikaltimai ir jų prevencijos Lietuvoje kryptys // Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką: VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga. -V.: Teisės institutas, 1995.

¹³ Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla, 2007. - Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

1.3.1. Policija kaip nusikalstamumo prevencijos institucija

Naujausias Lietuvos Respublikos policijos raidos etapas susijęs su Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo priėmimu (2000 m. spalio 17 d.). Būtent šis įstatymas dabar reglamentuoja Lietuvos policijos veiklos principus ir teisinius pagrindus, policijos uždavinius, organizacinę struktūrą ir kai kuriuos kitus klausimus.

Šio įstatymo 2 straipsnyje policija apibrėžiama kaip asmens, visuomenės saugumą ir viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų ir pareigūnų visuma. Lietuvos policijos sistemą sudaro:

- Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau - Policijos departamentas);
 - teritorinės policijos įstaigos;
 - policijos profesinio ugdymo įstaigos;
 - specialiosios policijos įstaigos.

Policijos departamentui vadovauja policijos generalinis komisaras, kurį vidaus reikalų ministro siūlymu ir Vyriausybės teikimu penkerių metų kadencijai skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas. Policijos generalinis komisaras yra tiesiogiai pavaldus vidaus reikalų ministrui bei atskaitingas Respublikos Prezidentui. Policijos generaliniu komisaru gali būti ne jaunesnis kaip 35 metų asmuo, įgijęs teisės magistro kvalifikacinį laipsnį arba vienpakopį aukštąjį teisinį ar jam prilygintą išsilavinimą ir paprastai ne mažiau kaip trejus metus dirbantis vyriausioju ar vyresnioju komisaru.

Policijos departamentas yra policijos įstaiga, padedanti policijos generaliniam komisarui formuoti policijos veiklos strategiją ir kontroliuoti jos įgyvendinimą, organizuoti ir įgyvendinti teritorinių policijos įstaigų valdymą. Policijos departamentą steigia Vyriausybė. Pagrindinės Policijos departamento funkcijos numatytos Policijos veiklos įstatymo 13 straipsnyje: užtikrinti departamentui priskirtų policijos uždavinių įgyvendinimą; kontroliuoti ir koordinuoti pavaldžių policijos įstaigų veiklą ir teikti joms rekomendacijas bei nurodymus; formuoti bendrą pavaldžių policijos įstaigų veiklos strategiją ir personalo politiką; užtikrinti valstybinių programų įgyvendinimą policijos įstaigose, organizuoti policijos generalinio komisaro sprendimų vykdymą ir jų kontrolę.¹⁴

Teritorinės policijos įstaigos yra policijos komisariatai, vykdančys teisės aktais jiems pavestas funkcijas nustatytoje teritorijoje. Policijos komisariatai yra aukštesnės ir žemesnės pakopų. Aukštesnės pakopos policijos komisariatai steigiami apskričių centruose ir užtikrina policijos

¹⁴ Dapšys A., Jovaišas K. Ekonominiai nusikaltimai ir jų prevencijos Lietuvoje kryptys // Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką: VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga. -V.: Teisės institutas, 1995.

uždavinių įgyvendinimą visoje apskrities teritorijoje. Šie komisariatai yra atsakingi ir atskaitingi policijos generaliniam komisarui. Žemesnės pakopos policijos komisariatai steigiami savivaldybių administraciniuose centruose atitinkamų savivaldybių teritorijai aptarnauti. Šie policijos komisariatai atskaitingi atitinkamam aukštesnės pakopos policijos komisarui, savivaldybės merui ir savivaldybės bendruomenei. Bendru policijos komisarui vadovaujančio policijos pareigūno ir savivaldybės mero sprendimu atskiroms savivaldybių teritorijos dalims aptarnauti gali būti steigiamos policijos nuovados.¹⁵

Savivaldybių teritorijos dalims aptarnauti taip pat gali būti steigiami policijos komisariatai kaip aukštesnės pakopos policijos komisariatų struktūriniai padaliniai. Policijos nuovados ir kiti padaliniai gali būti steigiami ir tam tikriems policijos uždaviniams bei funkcijoms vykdyti.

Policijos komisarui vadovauja policijos pareigūnai, juos skiria ir atleidžia iš pareigų policijos generalinis komisaras. Policijos komisariatų vadovų kandidatūros derinamos su atitinkamos apskrities viršininku ar savivaldybės meru.

Policijos profesinio ugdymo įstaigos yra policijos generalinio komisaro steigiami policijos profesinio ugdymo padaliniai, užtikrinantys nuolatinį policijos pareigūnų profesinį tobulinimą. Policijos pareigūnų rengimas apima policijos pareigūnų mokymą Švietimo ir mokslo ministerijos mokymo įstaigose ir policijos pareigūnų profesinį ugdymą policijos įstaigose - kvalifikacijos kėlimo centruose. Mokymo įstaigos, rengiančios policijos pareigūnus pagal nustatyta tvarka patvirtintą studijų programą, suteikia atitinkamą išsilavinimą ir profesinių žinių, būtinų policijos uždaviniams vykdyti. Policijos pareigūnų profesinį ugdymą policijos įstaigose - kvalifikacijos kėlimo centruose - organizuoja Policijos departamentas pagal specialias profesinio ugdymo programas.

Pagrindiniai policijos uždaviniai yra apibrėžti Policijos veiklos įstatymo 5 straipsnyje:

- žmogaus teisių ir laisvių apsauga;
- viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas;
- neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, kitų teisės pažeidimų, stichinių nelaimių ar panašių veiksnių;
- nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija;
- nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimas ir tyrimas;
- saugaus eismo priežiūra.

Šis policijos uždavinių sąrašas nėra išsamus, nes kiti įstatymai policijai gali nustatyti ir kitų uždavinių. Policijos funkcijos yra policijos veiklos kryptys, išplaukiančios iš norminiuose aktuose numatytų policijos uždavinių.

Policija, įgyvendindama jai pavestus uždavinius, vykdo tokias funkcijas: atlieka nusikaltimų ir

¹⁵ Ten pat.

kitų teisės pažeidimų prevenciją; atskleidžia ir tiria nusikaltimus; atlieka operatyvinę veiklą; saugo viešąją tvarką, visuomenės rimtį ir saugumą, piliečių teises ir laisves; atlieka valstybės sienų apsaugą; valstybės finansų apsaugą; eismo priežiūrą; teikia socialinę pagalbą gyventojams; bendradarbiauja su kitomis policijos tarnybomis. Kai kuriuose Policijos įstatymo straipsniuose kiekviena ši funkcija yra detalizuota. Pavyzdžiui, Policijos įstatymo 19 straipsnyje nurodyta, jog vykdydama nusikaltimų atskleidimo ir tyrimo funkciją policija registruoja ir tikrina pareiškimus ir pranešimus apie rengiamus ir padarytus nusikaltimus; vykdo pasislėpusių įtariamųjų, kaltinamųjų, teisiamųjų, nuteistųjų ar be žinios dingusių asmenų paiešką, taip pat atlieka operatyvinius veiksmus; kvotą; vykdo tardytojų, prokuroro, teisėjo ir teismo pavedimus tiriant baudžiamąsias bylas. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymu Policijos įstatymo straipsniai, reglamentavę policijos funkcijas, buvo pripažinti netekusiais galios, tačiau pačiame Policijos veiklos įstatyme policijos funkcijos nebuvo apibrėžtos. Tai vertintina kaip šio įstatymo trūkumas, kadangi būtent pagal teisės aktuose įtvirtintas funkcijas yra nustatoma institucijos vieta valstybės institucijų sistemoje ir atibojama teisėsaugos institucijų kompetencija.

Analizuojant kitus įstatymus ir LR administracinių teisės pažeidimų kodeksą bei teisės aktus, būtų galima nurodyti ir kitas policijos funkcijas, tačiau, reikia manyti, kad netolimoje ateityje minėtas Policijos veiklos įstatymo trūkumas bus pašalintas ir šiame ar kitame įstatyme nurodytos visos policijos funkcijos, kurias ji įgyvendina sprendama pavestus uždavinius.

1.4. Prevencijos bei kontrolės svarbiausios kryptys

Nusikalstamumas rinkos ekonomikos sąlygomis gali būti sėkmingai kontroliuojamas derinant bei plėtojant mažiausiai tris šios kontrolės bei prevencijos lygius: nacionalinį, tarpvalstybinį (regioninį) ir tarptautinį.

Nacionaliniu lygiu gali ir turi būti sprendžiamos pagrindinės nusikalstamumo kontrolės mokslinės-praktinės problemos, kurioms įtakos turi socialinės, kultūrinės, ekonominės, politinės, teisinės, organizacinės, finansinės aplinkybės ir šalies vidaus galimybės bei ypatumai.¹⁶

1999 m. kriminologų buvo parengta ir Vyriausybės aprobuota nacionalinė nusikalstamumo kontrolės koncepcija. Pagal šią koncepciją jau keleri metai įgyvendinamos nusikaltimų privatinei nuosavybei, transporto priemonių vagysčių, organizuotų ir ekonominių nusikaltimų prevencijos, antikorpinių priemonių, nukentėjusiųjų ir liudytojų apsaugos nuo nusikalstamo poveikio, kitos tikslinės mokslinės-praktinės programos. Nuo 1997 m. įgyvendinama kompleksinė vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos nacionalinė programa, jau parengta labai aktuali nepilnamečių kriminalinės justicijos reformos koncepcija.

¹⁶ Dapšys A. Kriminologinis nusikalstamumo situacijos vertinimas Lietuvoje//teisės problemos, 1998, Nr. 3-4, p. 166-185.

Strateginė politikos kryptis - ne tolesnis bausmių griežtinimas ir ne naujų veikų kriminalizavimas, bet nusikalstamumo, jo priežasčių bei sąlygų prevencijos nacionalinės sistemos sukūrimas, teisinių, organizacinių, mokslinių ir kitų prielaidų šiai sistemai veiksmingai funkcionuoti užtikrinimas. Sistemai sukurti buvo pasiūlyta, ir tai numatyta Teisinės sistemos reformos metmenyse (nauja redakcija 1998 m.), parengti naują nacionalinę nusikalstamumo kontrolės Lietuvoje koncepciją atsižvelgiant į šias kriminologinės analizės išvadas, prognozes bei aktualijas:

- prioritetas dėmesys skirtinas ankstyvajai - nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijai, nusikaltimų, kuriais tiesiogiai kėsinama į konstitucines žmogaus teises bei laisves (gyvybę, sveikatą, laisvę, nuosavybę), šalies ekonomiką, finansų sistemą (įskaitant organizuotus, profesionalius nusikaltimus, susijusius su korupcija, kontrabanda ir narkotikais), kontrolei stiprinti, taip pat ir teistų bei kitų didesnės kriminogeninės rizikos asmenų resocializacijos ir adaptacijos visuomenėje problemoms spręsti (nusikaltimų recidyvo prevencijai);

- svarbiausia (strateginė) kryptis - socialinės prevencijos priemonių sistemos sukūrimas, kompleksinis nusikalstamumo priežasčių bei sąlygų šalinimas gyventojų (ypač vaikų ir jaunimo, materialiai skurstančių, dezadaptojų žmonių) socialiniame sektoriuje;

- būtina iš esmės pagerinti nusikaltimų (ypač sunkių), organizuotų nusikalstamų grupių bei korupcijos faktų atskleidimą, užtikrinti atsakomybės neišvengiamumą, įgyvendinti specializuotas programas bei priemones šioje srityje;

- kuriant bei tobulinant prevencijos teisinę bazę (įstatymų sistemą) reikėtų turėti omenyje ne vien ir ne tiek baudžiamuosius įstatymus, bet pirmiausia teisinio reguliavimo tobulinimą (spragų bei kolizijų šalinimą) ūkinėje, komercinėje, finansų, valdymo, švietimo, kultūros, šeimos, vaikų teisių apsaugos, jų globos ir kitose socialinės veiklos ir gyvenimo srityse;

- sprendžiant struktūrų sistemos kūrimo problemą, siūloma tobulinti ne vien teisėsaugos institucijas ("jėgos" struktūras). Būtina taip pat stiprinti prevencijos struktūras (revizijos, audito, kontrolės, socialinės paramos, resocializacijos ir pan.), užtikrinti prevencijos sistemos ryšius ir atitinkamo pobūdžio priemones valstybės, savivaldybių (miestų, rajonų), institucijų ir ypač šeimos bei individualiu (konkreto asmens) lygiais;

- būtina sukurti ir stiprinti informacinę analitinę bei mokslinę metodinę prevencijos sistemą (socialinės, ekonominės, teisinės ir kitos kriminologinės informacijos duomenų banko kaupimas, šių duomenų sisteminimas, analizavimas, šėšėlinės ekonomikos ir kitų kriminogeninių reiškinių nustatymas, jų prognozės, specialių mokslinių tyrimų organizavimas, metodinių priemonių ir specialistų rengimas bei mokymas); - šiai sistemai sukurti ir jai įgyvendinti būtinas atitinkamas finansavimas, techninis šios sistemos aprūpinimas.¹⁷

¹⁷ Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla, 2007. - Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

Praktika rodo, kad ne visas nusikalstamumo kontrolės problemos rinkos ekonomikos sąlygomis galima išspręsti vienos šalies (valstybės) pastangomis. Būtinai tarpvalstybinis (regioninis) bei tarptautinis bendradarbiavimas, šio reiškinio tyrimų ir kontrolės kooperavimas bei koordinavimas.

Svarbus žingsnis (etapas) šia linkme yra Baltijos ir kitų Europos šalių vyriausybių, teisėsaugos institucijų susitarimai bendradarbiauti ekonominių nusikaltimų, kontrabandos, pinigų padirbinėjimo bei plovimo, nelegalios narkotikų apyvartos ir kitų organizuoto nusikalstamumo formų, kurios peržengia atskiros valstybės sienas, kontrolės bei prevencijos srityse. Tokio bendradarbiavimo priemonės turėtų būti numatytos ir minėtoje naujoje Nacionalinėje nusikalstamumo kontrolės Lietuvoje koncepcijoje. Dalykinę iniciatyvą šioje srityje rodo Baltijos valstybės, Europos Tarybos, Jungtinių Tautų ekspertai Lietuvoje organizuodami konsultacijas, seminarus bei konferencijas aktualiausioms nusikalstamumo kontrolės ir tyrimo problemoms aptarti, atitinkamoms programoms įgyvendinti.¹⁸

Formuojant valstybės biudžetą, reikėtų ieškoti realių galimybių užtikrinti tikslinį (specialų) nusikalstamumo prevencijos mokslo tyrimo programų, metodinių priemonių bei rekomendacijų rengimo ir jų leidybos finansavimą.

Ekspertiniais vertinimais optimalus lėšų indėlis ir racionalus jų panaudojimas moksliniam nusikaltimų prevencijos organizavimui gali sumažinti gerokai didesnius "kriminalinius" nuostolius, kuriuos dabar patiria šalis ir jos gyventojai.

Šiuo požiūriu reikėtų taip pat skatinti ir remti viktimologinius tyrimus, parengti ir įgyvendinti sistemą priemonių nusikaltimų aukoms padėti: įsteigti socialinės (materialinės) paramos nukentėjusiesiems nuo nusikaltėlių fondą; sukurti viktimologinės informacijos sistemą (duomenų banką apie nusikaltimų aukas, padarytą jiems fizinę, materialinę bei moralinę žalą); tobulinti galimų nusikaltimų aukų apsaugos ir jų gynimo teisinę bazę, plėsti nukentėjusiųjų procesines teises (jos šiuo metu mažesnės nei kaltinamųjų bei teisiamųjų); įgyvendinti gyventojų švietimo bei mokymo programas viktimologijos ir nusikaltimų prevencijos srityje.

Minėtų ir kitų viktimologinių¹⁹ problemų sprendimas - viena iš perspektyvių kriminologinės politikos kryptių kuriant nacionalinę nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos sistemą Lietuvoje. Svarbus etapas kuriant nacionalinę nusikalstamumo prevencijos bei kontrolės sistemą -1997 m. įsteigtas ir intensyviai pradėjęs savo veiklą Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras. Centro steigėjai - Lietuvos Respublikos Seimas, Prezidentas, Vyriausybė, Aukščiausiasis Teismas, sostinės savivaldybė ir Lietuvos savivaldybių asociacija. Pagrindinis Centro tikslas - informacinis-metodinis

¹⁸ Dapšys A., Jovaišas K. Ekonominiai nusikaltimai ir jų prevencijos Lietuvoje kryptys // Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką: VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga. -V.: Teisės institutas, 1995.

¹⁹ Viktimologija – mokslas, tyrinėjantis aukas.// Uscila R. (2005) Viktimologijos pagrindai. P.7.

bei koordinacinis darbas: formuoti moksliskai pagrįstą nusikalstamumo prevencijos strategiją ir taktiką šalyje; inicijuoti ir padėti valstybės ir visuomenės institucijoms rengti, įgyvendinti ir koordinuoti nacionalines, regionines (lokalines) bei tarptautines nusikalstamumo prevencijos programas ir priemones; teikti informacinę, analitinę, mokslinę-metodinę ir kitą paramą nusikalstamumo prevencijos subjektams, plėtoti gyventojų mokymą bei teisinį švietimą nusikaltimų prevencijos srityje. Centro projektą inicijavo ir remia Jungtinių Tautų vystymo programos atstovybė Vilniuje, Lietuvos Vyriausybė.²⁰

1.4.1. Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės būklės įvertinimas

Pagal Justickį V. (2004, p. 427), kuriant nusikaltimų prevencijos ir kontrolės teisinį pagrindą, priimta daug įstatymų, susijusių su įvairių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės klausimų reguliavimu. Teisinės praktikos analizė rodo, kad įstatymų rengimas, priėmimas ir įgyvendinimas dar nėra tinkamai vertinami nusikaltimų prevencijos ir kontrolės aspektu. Rengiant naujus ir vertinant galiojančius įstatymus, per mažai dėmesio skiriama kriminogeninių padarinių vertinimui bei prevencijai, todėl teisiniu reguliavimu paliekamos galimybės atsirasti žalingiems padariniams. Menkai panaudojamos kriminologinės ekspertizės galimybės vertinant ir tobulinant įstatymus (Justickis, 2004).

Rengiamos ir įgyvendinamos tikslinės programos, skirtos tik tam tikros rūšies nusikaltimų prevencijai ir kontrolei stiprinti ar atskiriems nusikaltimų kontrolės klausimams spręsti. Tačiau nusikaltimų prevencijos ir kontrolės organizavimas dar nėra pakankamai nuoseklus ir sistemiškas, neatitinka nusikaltimų prevencijos bei kontrolės principų.

Pabrėžtini nusikaltimų prevencijos ir kontrolės trūkumai:

1) nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų sistema veikia ne optimaliai, nes ji nepakankamai išplėtotą, neišnaudojamos valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų, kitų nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų galimybės. Ji yra nesubalansuota ir per daug centralizuota bei neprieinama visuomenei;

2) nevykdomas rengiamų ir vykdomų teisės aktų kriminogeninių padarinių vertinimas;

3) nėra tinkama nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veiklos organizavimo ir programų valdymo tvarka, nes ji orientuota į trumpalaikes priemones, neturi aiškios strategijos, sistemos ir funkcijų pasiskirstymo, menkai remiasi visuomenės pagalba ir iniciatyva. Nepakankamas nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veiklos kryptių ir priemonių planavimas, koordinavimas ir vykdymo priežiūra. Įvykdžius planuotas priemones, nesvarstomas ir nenustatomas programų

²⁰ Nusikalstamumas ir teisės saugos institucijų veikla, 2007. - Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

tęstinumas. Nenumatomas lėšų ir materialinių išteklių, organizacinių veiklos galimybių kooperavimas;

4) nusikaltimų prevencijos ir kontrolės tikslams nėra panaudojamos kitų socialinių, ekonominių, urbanistinių ir kitokių programų galimybės. Tokios programos šalyje nėra net analizuojamos ir vertinamos kriminogeninių veiksmų šalinimo, neutralizavimo ar kompensavimo požiūriais;

5) teisėsaugos institucijos nepakankamai bendradarbiauja ir derina veiksmus tirdamos nusikalstamas veikas;

6) nepakankama visuomenės parama ir iniciatyva;

7) stinga lėšų prevenciniam darbui plėsti.

Strateginis nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginio valdymo tikslas Radviliškio rajono policijos komisariate – sukurti naują nusikaltimų prevencijos ir kontrolės (principų, prioritetų, subjektų, organizavimo bei vadovavimo būdų) sistemos modelį, kurį panaudojus būtų sudarytos galimybės nuosekliai ir kompleksiškai šalinti esmines nusikalstamumo priežastis ir sąlygas, racionaliai naudoti finansinius bei žmogiškuosius išteklius.

Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros strateginio valdymo tikslai yra nustatyti pagrindinius nusikaltimų prevencijos ir kontrolės principus; valstybės politikos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės srityje nustatyti pagrindines nuostatas; optimizuoti ir plėtoti nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų sistemą; nustatyti prioritetines nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptis.

Svarbiausi uždaviniai yra:

1) sudaryti prielaidas sukurti ir plėtoti veiksmingą nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politikos įgyvendinimo mechanizmą;

2) išplėsti nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų sistemos ribas, naujai apibrėžti jų vaidmenį nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veikloje;

3) plėtoti valstybės institucijų, visuomeninių organizacijų ir pilietinės bendruomenės, kitų institucijų, taip pat tarptautinį bendradarbiavimą organizuojant bei vykdam nusikaltimų prevenciją ir kontrolę;

4) skatinti savivaldybės ir regiono valdymo institucijų iniciatyvas ir didesnę savarankiškumą sprendžiant viešojo saugumo užtikrinimo bei saugios gyvenamosios aplinkos klausimus;

5) didinti bendruomenės vaidmenį sprendžiant žmogaus ir visuomenės saugumo problemas. (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003)). žr. 2 priedą

Patikimos prevencijos patikimumo kontrolės sistemos užtikrinimas – tai ne viena iš daugelio spęstinų užduočių, o pagrindinė užduotis, tai yra ta, nuo kurios sprendimo reikia pradėti, kurią išsprendus galima sėkmingai spręsti visas kitas problemas.

Prevencijos veiksmingumo kontrolės užtikrinimas reiškia nusikaltimų prevencijos veiksmingumo užtikrinimą. Nusikaltimų prevencijos veiksmingumo užtikrinimas savo ruožtu reiškia visuomenės saugumo nuo nusikaltimų užtikrinimą.

Parengto ar jau atlikto projekto efektyvumo įvertinimas taikant dabartinius veiksmingumo vertinimo metodus yra pakankamai sudėtingas reikalas, reikalaujantis atitinkamos vertintojo kvalifikacijos.

Remiantis projekto veiksmingumo įvertinimo metodika prevencijos subjektai atsitiktiniu būdu suskirstomi į kontrolines ir eksperimentines grupes. Poveikio įvertinimas kontrolinėje grupėje leidžia tiksliai atsakyti į klausimą, kiek veiksmingas yra taikomas prevencinis metodas, ir atskirti pokyčius, kuriuos sukėlė prevencijos priemonė, nuo šalutinių veiksnių sukeltų pokyčių.

Be to, toks įvertinimas suteikia galimybę: a) pakoreguoti prevencijos priemonę, kuri yra nepakankamai veiksminga; b) nustatyti neveiksmingas priemones ir jų nenaudoti prevencijos programoje.

Veiksmingumas turi būti tikrinamas prieš įtraukiant prevencijos programą, tiek vėliau, vykdamas projektą, kad būtų galima kontroliuoti jo realų poveikį, laiku atlikti reikiamas korekcijas.

Taip pat matėme, kad jeigu visa tai nedaroma, tikimybė, kad tam tikra priemonė atsitiktinai bus veiksminga, yra labai maža. Taip pat buvo atskleista, kad intuityvus prevencijos priemonės veiksmingumo įvertinimas dažniausiai yra klaidingas. Todėl norminiai aktai, kurie reglamentuoja prevencijos projektų pateikimą ir atranką mūsų šalyje, turi numatyti tuos reikalavimus. (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003)).

Mūsų šalyje visa tai nedaroma, prevencinis darbas organizuojamas dar pagal senus šio darbo standartus, kurie paseno jau prieš keletą dešimtmečių. Tų standartų pagrindas – intuityvi ir biurokratinė (besiremianti formaliais, bet ryšio su veiksmingumo įvertinimu neturinčiais požymiais) projektų atranka.

Nei savivaldybė, nei šalies lygiu veikianti sistema nenumato veiksmingumo kaip prioriteto. Prioritetai, pagal kuriuos atrenkamos programos, yra jos tęstinis pobūdis, socialinių partnerių dalyvavimas, papildomi finansavimo šaltiniai, taip pat ir kryptingo vaikų užimtumo užtikrinimas. Nenumatomas ir reikalavimas, kad pristatydami projektus konkursui jų rengėjai pateiktų kokius nors jų veiksmingumo įrodymus. To nereikalaujama nei norminiuose dokumentuose, nei standartiniame paraiškos blanke, kuriame tiksliai nurodyta, kokia turi būti paraiškos forma ir kokius priedus turėti.

Veiksmingumo užtikrinimo reikalavimas nekliamas ir vertinimo etape.

Pagaliau poveikio veiksmingumo kontrolės nenumatyta ir projekto vykdytojo ataskaitoms keliamuose reikalavimuose.

Taigi nusikaltimų prevencijos organizavimas mūsų šalyje vis dar remiasi intuityviais ir biurokratiniais prevencinio projekto vertinimo kriterijais.

Norint, kad nusikaltimų prevencijos projektas būtų įvertintas pagal šiuolaikinius kriterijus, pirmiausia reikia, kad šio darbo imtųsi nusikaltimų prevencijos specialistas, gerai įvaldęs prevencijos projektų veiksmingumo vertinimo techniką (kontrolinių ir eksperimentinių grupių sudarymo metodika, priklausomų ir nepriklausomų kintamųjų parinkimas, poveikio rezultato statistinė analizė ir pan.).

Norminių dokumentų, reglamentuojančių vertintojų-recenzentų parinkimą ir darbą, rengėjai mūsų šalyje to nenumato.

Recenzavimo tvarką reglamentuoja švietimo ir mokslo ministro patvirtinta Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos programų recenzavimo tvarka. Remiantis šia tvarka programų recenzentais skiriami “pedagogai ir kiti specialistai iš valstybinių organizacijų, turintys teorinę ir praktinę darbo patirtį švietimo, vaiko teisės apsaugos, jų teisės pažeidimo prevencijos, globos ar kultūros srityse”. Kaip matome, tarp jų nėra nusikaltimų prevencijos specialistų, kitų specialybių atstovų, kurie galėtų organizuoti prevencijos priemonės veiksmingumo įvertinimą arba patys įvertinti projektą. Atvirksčiai – įvertinimas patikimas labai plačiam žmonių būriui. Pagrindinis reikalavimas – įvairiausia gyvenimiška (profesinė ar visuomeninė) patirtis švietimo, kultūros, globos ir pan. srityse.

Toks vertintojas prevencijos projektą gali vertinti tik intuityviai, remdamasis savo gyvenimiškais įsitikinimais, stereotipais ir požiūriu į gyvenimą, paauglius ir prevencijos priemones.

Pagal Justickį V. (2004) galima tvirtinti, kad mūsų nagrinėjama prevencijos sistema “užprogramuota neveiksmingumui”. Nėra jokio pagrindo manyti, kad didžiulės lėšos, skirtos nacionalinei vaikų ir nepilnamečių nusikalstamumo prevencijos programai įgyvendinti, davė bent menkiausią efektą. Daugiau yra pagrindo manyti, kad (bent jau nusikaltimų prevencijos požiūriu) tai veltui iškovoti pinigai. Nusikaltimų prevencijos sistema, besiremianti intuityviais veiksmingumo kriterijais, susiduria su viena problema – turi būti nuslėpta prevencinio darbo konkrečių rezultatų stoka. Tiek prevencinį darbą dirbantiems, tiek pašaliniam žmonėms turi atrodyti, kad prevencinis darbas duoda teigiamų rezultatų.

Aptariama nusikaltimų prevencijos sistema šių rezultatų pasiekia keliais būdais.

Atliekami finansiniai jų veiklos patikrinimai. Programų autoriai parašo smulkias savo veiklos ataskaitas. Šios ataskaitos tikrinamos ir gali būti įvertintos neigiamai, jeigu neatlikta tai, kas buvo numatyta.

Tačiau vienas parametras nekontroliuojamas ir neįvertinamas – ar programos vykdymas tikrai davė kokia nors naudą nusikaltimų prevencijai, ar tikrai pavyko sumažinti mokinių nusikalstamo elgesio riziką?

Iš to išplaukia keletas svarbių išvadų apie prevenciją mūsų šalyje:

1. Nors prevencijos projektų pateikiama nemažai ir jie gauna nemenką finansavimą, mes nežinome, ar ši veikla daro kokį nors poveikį nusikalstamumui.

2. Pateikta apžvalga parodo, kad jeigu prevencijos projektų veiksmingumas nekontroliuojamas, labai retai atsitinka, kad jie vis dėlto būtų veiksmingi.

Vadinasi, tik labai mažai vykdomų projektų gali būti vienu ar kitu atžvilgiu naudingi. Visi kiti neduoda jokios naudos ar padaro neigiamą poveikį.

Projektai vis dar rengiami ir įvertinami senais, intuityviais ir dėl to visiškai nepatikimais būdais. Kaip pranešė mūsų apklausti ekspertai praktikai, net ir VRM sistemoje (policijos prevencijos tarnybose) vertinant pateiktus prevencijos projektus ši metodika nenaudojama. Teikiamų projektų veiksmingumas vertinamas intuityviais, visiškai nepatikimais metodais. (Justickis V. (2003)).

1.4.2. Nusikalstamumo prevencijos kokybės plėtros tyrimas

Atsižvelgiant į kriminogeninę padėtį ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politiką bei principus, išskiriamos prioritetingos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptys (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003)) žiūr. 2 priedą:

- 1) smurtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 2) turtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 3) nusikaltimų, daromų viešosiose vietose, prevencija ir kontrolė;
- 4) korupcijos prevencija ir kontrolė;
- 5) ekonominių ir finansinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 6) nusikaltimų, susijusių su narkotikais, prevencija ir kontrolė;
- 7) vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė.

Plačiau panagrinėsime šių nusikaltimų prevenciją ir kontrolę.

Smurtiniai nusikaltimai sudaro nedidelę visų užregistruotų nusikaltimų dalį, tačiau pagal savo pobūdį yra labai pavojingi, kuria visuomenėje baimės, nesaugumo, emocinio diskomforto atmosferą, todėl šių nusikaltimų prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetinga nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptimi. Tarp žmonių, kurie linkę daryti smurtinius nusikaltimus, yra daug socialiai neadaptuotų asmenų (alkoholikų, narkomanų, nestabilios psichikos, anksčiau teistų ir pan.). Smurtinių nusikaltimų prevencijai ir kontrolei keliami šie uždaviniai (Justickis (2003), p. 444):

1) smurtiniai nusikaltimai, ypač smurtas šeimoje, buityje, dažniausiai yra susiję su konfliktinėmis situacijomis, todėl jų prevencijoje svarbų vaidmenį reikia skirti tiek bendrajam

švietimui keliant kultūros lygį, tiek specialiajam švietimui, konfliktų sprendimo bei smurto gebėjimų ugdymui;

2) teisėsaugos institucijos, bendradarbiaudamos su sveikatos apsaugos, socialinėmis, švietimo ir kitomis įstaigomis, turi gauti reikiamą informaciją apie nedarnias šeimas, asocialius asmenis, tarp kurių dažnai kyla konfliktai, ir kontroliuoti situaciją bei tinkamai reaguoti atsiradus smurto grėsmei ar jo proveržiui, užtikrinti operatyvų smurtinių nusikaltimų atskleidimą, tuo sudarant prielaidas užtikrinti atsakomybės neišvengiamumo principo įgyvendinimą;

3) bei administracinių ar baudžiamųjų procesinių ir kitų kontrolės priemonių, į smurtą linkusiems asmenims atitinkamos institucijos (medicinos, švietimo, socialinės apsaugos, teisėsaugos, visuomeninės organizacijos) turi vykdyti socialinės paramos priemones;

4) siekiant apsaugoti asmenis nuo pasikartojančio smurto šeimoje, prievartos darbe, kitokių prievartinių, desperatiškų, smurtinių veiksmų, plėtoti bei stiprinti socialinės-psichologinės paramos krizinėse situacijose įstaigų tinklą;

5) daugiau dėmesio skirti visuomenės informavimui ir mokymui apie savisaugos nuo šių nusikalstamų kėsinių formas, metodus bei konkrečius būdus.

Justickio V. (2003) teigimu, turtiniai nusikaltimai sudaro didžiąją visų užregistruotų nusikaltimų dalį, o jų dinamika iš esmės lemia bendrą kriminogeninę situaciją. Šiais nusikaltimais padaroma itin didelė turtinė, o kartu ir socialinė žala, todėl jų prevencija ir kontrolė yra prioritetinga kryptis. Jai keliami šie uždaviniai:

1) diferencijuoti prevencijos ir kontrolės priemones atsižvelgiant į tai, kad turtiniai nusikaltimai skiriasi savo pobūdžiu, žalos dydžiu, vykdomi dėl skirtingų priežasčių – nuo smulkių vagysčių iš skurdo iki organizuoto nusikalstamo verslo;

2) daugiau informuoti visuomenę, kaip apsaugoti savo būstą ir kitą turtą, teikti jai informaciją apie dažno nusikalstamo kėsinosi objektus, nusikalstamos veiklos būdus;

3) skatinti visuomenę, įstaigas, įmones, kitas potencialias nusikaltimų aukas pagal galimybes imtis visų įmanomų savo turto apsaugos priemonių;

4) stiprinti teisėsaugos institucijų ir visuomenės ryšius, skatinti visuomenės bendradarbiavimą su teisėsauga ir tarp atskirų visuomenės narių, bendruomenių, organizacijų, specializuotų organizacijų ar įmonių;

5) atsižvelgiant į tai, kad turtiniais nusikaltimais padaroma žala įmanoma kompensuoti, sukurti mechanizmą, užtikrinantį, kad kaltininkas atlygintų dėl jo nusikalstamos veikos atsiradusią turtinę žalą;

6) teisėsaugos institucijoms tobulinti informacinę-analitinę veiklą, atitinkamai organizuoti ir tobulinti prevencijos ir kontrolės veiklą;

7) tobulinti ir kurti teisės bazę, būtiną veiksmingai turtinių nusikaltimų prevencijai ir kontrolei užtikrinti;

Viešosiose vietose daromi nusikaltimai išskirtini tuo, kad jie turi poveikį ne tik pačiam nukentėjusiajam, bet ir daugeliui aplinkinių, sudarydami visuotinio nesaugumo atmosferą, emocinį diskomfortą. Todėl asocialios aplinkos, turtinių, smurtinių nusikaltimų, nusikaltimų visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai bei kitų nusikaltimų, daromų viešosiose vietose, prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine kryptimi. Keliami šie uždaviniai:

1) atsižvelgiant į tai, kad viešosiose vietose aktyviai veikia nemažai įstaigų – valstybės ir savivaldybių institucijos, prekybos, viešojo maitinimo, laisvalaikio leidimo ir kitos įstaigos, transporto organizacijos, jas orientuoti ir skatinti palaikyti tvarką savo veiklos srityse bei teritorijoje, aktyviau bendradarbiaujant su teisėsaugos institucijomis ir tarpusavyje;

2) gerinti fizinę viešosios tvarkos priežiūrą, užtikrinti policijos patruliavimą, skatinti savanorišką visuomenės ir specializuotų organizacijų pagalbą šioje veikloje;

3) vykdant patruliavimą sudaryti prielaidas kartu spręsti vaikataujančių vaikų ir elgetaujančių asmenų problemas, užtikrinti bendradarbiavimą su socialinės rūpybos, vaikų teisių apsaugos įstaigomis;

4) gerinti saugių viešųjų vietų įvaizdį užtikrinant viešosiose vietose tinkamą aplinkos tvarkymą, apšvietimą, palaikant švarą, komunikacijų tinklo funkcionavimo priežiūrą;

5) skatinti vaizdo kamerų, kitų techninių priemonių naudojimą viešosioms vietoms stebėti;

6) viešosiose vietose užtikrinti informacijos apie savivaldybių, teisėsaugos, kitų įstaigų būtiniausias socialines ir kitas paslaugas teikimą vietos gyventojams bei svečiams, informuoti juos apie saugias viešąsias vietas.

Nacionalinėje nusikaltimų prevencijos programoje teigiama, kad korupcija kelia grėsmę valstybės valdymo pagrindams ir ją diskredituoja. Griaunamas pasitikėjimas viešuoju administravimu, teisine sistema, stabdoma ūkio plėtra, todėl korupcijos prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine kryptimi ir jai keliami šie uždaviniai:

1) tobulinti valstybės institucijų, vykdančių kovą su korupcija, sistemą ir antikorupcinę teisės bazę;

2) sumažinti administracinės korupcijos galimybes tobulinant antikorupcinę teisės bazę, būtina parengti tarnautojų ir pareigūnų tarnybinės etikos taisykles, kuriose būtų tiksliai reglamentuojamas tarnautojų elgesys atsižvelgiant į viešųjų ir privačių interesų derinimą;

3) stiprinti valstybės valdymo sistemos, ypač teisėsaugos institucijų, atsparumą korupcijai;

4) plėtoti visuomenės antikorupcinį švietimą, įtraukti visuomenę į kovą su korupcija, skatinti bendradarbiavimą su valstybės institucijomis antikorupcinėje veikloje;

5) kelti valstybės tarnautojų profesionalumo lygį antikorupciniu aspektu, mokyti juos suteikiant žinių apie korupcijos kilmę ir padarinius, veiksmingus kovos būdus;

6) siekti valstybės, verslo, kitų svarbių socialinių ir ekonominių sektorių skaidrumo;

7) tobulinti teisės aktus, kurie reglamentuoja valstybės tarnautojų atleidimą iš valstybės tarnybos, kai valstybės tarnautojai savo neteisėtais veiksmais padarė žalą valstybės interesams ir dėl jų korupcinių bei kriminalinių ryšių kyla pagrįstų abejonių dėl jų patikimumo ir lojalumo valstybei.

Ekonominiais ir finansiniais nusikaltimais padaroma didelė žala valstybės ekonominei ir finansinei sistemai bei atskiriems jos subjektams, o kartu ir socialinei bei politinei sistemoms. Uždaviniai (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003), p. 450):

1) orientuoti teisėsaugos institucijas, rengti prevencijos ir kontrolės priemones ir taikyti jas nusikaltimams, kuriais valstybei, fiziniams ir juridiniams asmenims padaroma didelė materialinė žala: pinigų plovimas, sukčiavimai, turto pasisavinimas ar iššvaistymas ekonomikos srityje, netikrų pinigų gamyba ir realizavimas, kontrabanda, intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai, mokėjimo kortelių klastojimas ir kompiuteriniai nusikaltimai;

2) tobulinti teisėsaugos institucijų, atskleidžiančių ir tiriančių ekonomines ir finansines nusikalstamas veikas, sistemą, veiksmų koordinavimą, keitimąsi informacija, užtikrinti tinkamą bendradarbiavimą su atitinkamomis finansų ir kitomis institucijomis;

3) tobulinti teisės bazę, reglamentuojančią ekonominių ir finansinių nusikaltimų prevenciją bei kontrolę, šalinti jos spragas ir valstybės institucijų veiklos trūkumus;

4) vykdant pinigų plovimo prevenciją, teikti informaciją ir mokyti visuomenę, valstybės tarnautojus, kaip pažinti pinigų plovimo apraiškas ir su jomis kovoti;

5) tobulinti teisinį, administracinį pasirengimą atskleisti, tirti ekonominius ir finansinius nusikaltimus, vykdomus naudojantis kompiuteriais, telekomunikacijomis, falsifikuotomis mokėjimo kortelėmis, stiprinti tarpžinybinį ir tarptautinį bendradarbiavimą.

6) ypatingą dėmesį skirti tam, kad būtų ribojamas smurto propagavimas visuomenės informavimo priemonėse. Asmenys, prieš skelbdami informaciją, turi nustatyti, kokią įtaką tai padarys gyventojų psichologinei būsenai, jų požiūriui į valstybėje esančią tvarką.

Turtiniai nusikaltimai sudaro didžiąją visų užregistruotų nusikaltimų dalį, o jų dinamika iš esmės lemia bendrą kriminogeninę situaciją valstybėje. Šiais nusikaltimais valstybės mastu padaroma itin didelė turtinė, o kartu ir socialinė žala, todėl jų prevencija ir kontrolė yra prioritetinga kryptis. Jai keliami šie uždaviniai (Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (2003), p. 445):

1) diferencijuoti prevencijos ir kontrolės priemones atsižvelgiant į tai, kad turtiniai nusikaltimai skiriasi savo pobūdžiu, žalos dydžiu, vykdomi dėl skirtingų priežasčių – nuo smulkių vagysčių iš skurdo iki organizuoto nusikalstamo verslo;

2) daugiau informuoti visuomenę, kaip apsaugoti savo būstą ir kitą turta, teikti jai informaciją apie dažno nusikalstamo kėsinosi objektus, nusikalstamos veiklos būdus;

3) skatinti visuomenę, įstaigas, įmones, kitas potencialias nusikaltimų aukas pagal galimybes imtis visų įmanomų savo turto apsaugos priemonių;

4) stiprinti teisėsaugos institucijų ir visuomenės ryšius, skatinti visuomenės bendradarbiavimą su teisėsauga ir tarp atskirų visuomenės narių, bendruomenių, organizacijų, specializuotų organizacijų ar įmonių;

5) atsižvelgiant į tai, kad turtniais nusikaltimais padaromą žalą įmanoma kompensuoti, sukurti mechanizmą, užtikrinantį, kad kaltininkas atlygintų dėl jo nusikalstamos veikos atsiradusią turtinę žalą;

6) policijos komisariatui būtina tobulinti informacinę-analitinę veiklą, atitinkamai organizuoti ir tobulinti prevencijos ir kontrolės veiklą;

7) tobulinti ir kurti teisės bazę, būtiną veiksmingai turtinių nusikaltimų prevencijai ir kontrolei užtikrinti;

8) nustatyti ir prireikus tobulinti nusikaltimų prevencijos reikalavimus planuojant teritorijas, projektuojant statybos objektus, inžinerinius techninius įrengimus;

9) skatinti mokslinio tyrimo veiklą ieškant naujų turto apsaugos būdų ir metodų, pagal galimybes remti jų diegimą.

1.5. Nusikaltimų, susijusių su narkotikais, prevencija ir kontrolė

Aštrėjant narkomanijos ir su ja susijusioms socialinėms bei sveikatos apsaugos problemoms, prioritetas dėmesys skiriamas nusikaltimų, susijusių su narkotikais, kontrolei bei prevencijai. Keliami šie uždaviniai:

1) tobulinti ir nuolat vykdyti integruotą valstybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politiką, suderintą su šalyje vykdomomis socialinėmis, ekonominėmis ir teisės sistemos reformomis bei atitinkamais tarptautiniais standartais;

2) tobulinti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politikos įgyvendinimą bei gerinti koordinavimą tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių lygiu, vykdyti jos priežiūrą (stebėseną), vertinti efektyvumą;

3) didinti teisėsaugos institucijų administracinius gebėjimus, užtikrinti finansinį, materialinį, techninį aprūpinimą;

4) užkirsti galimybes pervežti narkotines medžiagas per valstybės sieną, stiprinti valstybės sienos apsaugą, tobulinti tikrinimo pasienyje procedūras, stiprinti atitinkamų policijos padalinių, valstybės sienos apsaugos ir muitinės įstaigų bendradarbiavimą;

5) užtikrinti tinkamą teisėtose narkotinių ir psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių) apyvartos kontrolę;

6) tobulinti visuomenės švietimą, informavimą apie narkotikų pavojingumą, socialinius, medicininius, teisinius padarinius, ypač rūpintis vaikų ir jaunimo švietimu bei sveikatos apsauga, propaguoti sveiką gyvenimo būdą;

7) užtikrinti prieinamą ir deramą sveikatos priežiūrą bei reabilitacijos galimybes asmenims, piktnaudžiaujantiems narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis arba sergantiems priklausomybe nuo jų;

8) skatinti visuomeninių organizacijų veiklą narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos srityje, plėtoti valstybės institucijų bendradarbiavimą su visuomeninėmis organizacijomis, privačiu sektoriumi bei tarptautinėmis organizacijomis.

1.6. Vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė

Dauguma (2/3) visų nustatytų nusikaltimų padariusių bei teistų asmenų – jaunimas (iki 30 m.), todėl vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė yra esminė bei prioritetinga visos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės sistemos dalis. Jai keliami šie uždaviniai:

1) stiprinti specializuotų socialinės prevencijos ir kontrolės institucijų sistemą bei jų sąveiką su teisėsaugos institucijomis;

2) pagrindinį vaidmenį skirti švietimo, socialinės, sveikatos apsaugos, ekonominės politikos priemonėms siekiant užtikrinti vaikų ir jaunimo gerovę;

3) siekti sumažinti teisėsaugos bei teisingumo institucijų administracinį, procesinį ar baudžiamąjį poveikį vaikams ir jaunimui iki būtino ir adekvataus minimumo, užtikrinti, kad baudžiamosios priemonės būtų taikomos veiksmingiau, greičiau, o pats baudžiamasis procesas turėtų auklėjamąjį pobūdį;

4) baudžiamosios justicijos sistemą orientuoti į nusižengusių jaunuolių resocializaciją, paramą, mokymą, siekiant užtikrinti, kad kuo mažiau jaunuolių nusikalstų pakartotinai;

5) teisingumo ir teisėsaugos institucijos savo veikloje privalo užtikrinti, kad darbas su vaikais būtų kvalifikuotas ir specializuotas, kad būtų atsižvelgiama į darbo su vaikais specifiką;

6) šalinti neigiamą įtaką asmenybės brendimui darančius socialinius ir ekonominius veiksnius, siekti socialiai ir pedagogiškai apleistus vaikus atitraukti nuo neigiamo socialinės aplinkos poveikio, mažinti alkoholio, psichotropinių, toksinių medžiagų ir narkotikų vartojimą tarp jaunimo;

7) užimti daugiau vaikų plėtojant laisvalaikio veiklos formų įvairovę, skatinti vaikų bei jaunuolių socializaciją ir integraciją šeimoje, bendruomenėje, bendraamžių grupėse, mokyklose,

profesinio mokymo bei darbo įstaigose, taip pat savanoriškose organizacijose, skiriant ypatingą dėmesį švietimo ir užimtumo politikos priemonių taikymui;

8) kartu jauni žmonės neturi būti laikomi tik socializacijos ar kontrolės objektais, jie turėtų vaidinti aktyvų vaidmenį visuomenėje ir būti pripažinti visaverčiais jos nariais;

9) skatinti valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų, verslo sektoriaus, papildomojo ugdymo, sporto įstaigų iniciatyvas didinti jaunimo užimtumą;

10) didinant jaunimo užimtumą, pritraukti kuo daugiau jaunimo, prioritetą skiriant nelankantiems mokyklos bei socialiai ir pedagogiškai apleistiems vaikams.

1.7. Policijos įstaigos orientavimas į bendruomenės poreikius

Nūdienos policijos įstaigoms skiriamas naujas vaidmuo. Dažnai populiarioje literatūroje policija lyginama su tiltu, jungiančiu valstybės ir visuomenės interesus. Iš to kyla gana dideli reikalavimai įvairaus rango policijos tarnybų vadovams – valdininkams. Į bendruomenę integruotos policijos valdininkų laukia sunkus darbas, reikalaujantis plataus akiračio, praktinės patirties, pavaldinių ir bendruomenės asmeninio pripažinimo. Tam nepakanka būti profesionaliu teisininku – būtina ugdyti ir individualias savybes: komunikabilumą, dėmesingumą, nuoseklumą ir kitas. Šiuolaikinė policija turi vykdyti daugybę įvairaus pobūdžio administravimo darbų.

Visiems gerai žinoma tiesa, kad visuomenės bendradarbiavimas su policija priklauso nuo gyventojų požiūrio į ją. Pastebima grįžtamojo ryšio tarp policijos ir visuomenės svarba: stengdamasi veiksmingai dirbti, policija yra labai priklausoma nuo visuomenės, o visuomenė yra policijos darbo vertintoja, todėl nuo jos priklauso tolesnis policijos veiklos organizavimas.

A. Laurinavičiaus (2001) teigimu, policijos tarnybos vadovas turi rūpintis tarnybos kolektyvu ir jo tarnavimu bendruomenei, o tai reiškia įgyvendinti policijos administracinės veiklos uždavinius (politiką) gerai suvokiant pačios veiklos filosofiją, realiai vertinant tarnybos veiklos galimybes (kultūrą).

Pagal A. Laurinavičių (2001), policijos tarnybos politika yra formuojama norus, idealus ir siekius derinant su realiomis galimybėmis. Tam tikroje administravimo teorijoje suformuluojami siekiai, filosofinės nuostatos, orientuotos į tarnybinės veiklos raidos perspektyvą, kultūroje (teisinėje, dorovinėje, profesinėje ir kt.) išryškėja jų realizavimo galimybės, o politikoje – įforminami konkretūs realizavimo variantai.

Labai svarbu, kad tarnybų vadovai gebėtų kūrybingai naudotis turimais įgaliojimais. Valdžia ir valdymas yra skirtingi dalykai, ir labai svarbu jų dermė: norint tinkamai vykdyti tarnybines misijas, nepakanka turėti teisinius įgaliojimus. Valdininkas, norėdamas valdyti, koordinuoti tarnybą, turi

išmokti ne tik valdyti, bet ir vadovauti, t. y. išmokti vadybos meno. Vadovavimas remiasi profesinių vertybių įsisąmoninimu, sąmoningu Priesaikoje deklaruojamų priesakų puoselėjimu praktinėje savo veikloje, to reikalaujant ir iš savo pavaldinių.

Policijos įstaigų visuma sudaro vientisą policijos sistemą, kuri yra atvira ne tik kitoms valstybės institucijoms, bet ir siekia bendradarbiauti. Svarbiausia policijos tarnybos vadovo pareiga – gerai žinoti aptarnaujamos bendruomenės problemas, jos poreikius ir kurti bendruomenei reikalingos policijos įvaizdį. Policijos priedermė- gerai žinoti savo tarnybos aplinkos problemas ir savo veiksmis prisidėti skatinant visuomenės socializacijos procesus.

V. Andrejevo, R. Gražulienės (2003) teigimu, žmonėms rūpi ne tik nusikaltimų detalės, juos domina ir pareigūnų darbas. Vyrauja nuomonė, kad visuomenė skęsta nusikaltimų liūne, o teisėsaugos institucijos yra bejėgės kovoti su nusikaltėliais.

70–80 procentų informacijos apie policijos veiklą visuomenė gauna iš žiniasklaidos. Dažniausiai tai būna vienpusė, neretai iškreipta, o kartais ir tendencingai pateikta informacija. Teigiamas policijos įvaizdžio formavimas paliekamas savieigai. Policijos įstaigų atskiros tarnybos bei patys pareigūnai ne visada nori ir sugeba parodyti savo darbą visuomenei, o tai būtų galima padaryti efektyviau pasinaudojant žiniasklaidos priemonėmis. Vienu iš pagrindinių policijos tikslų turėtų tapti pareiga informuoti visuomenę, t.y. nežinomą pakeisti žinojimu, priešiškamą pakeisti palankumu, o abejingumą – susidomėjimu. Policija privalo parodyti visuomenei, kad žino jos reikalus ir siekia patenkinti jos lūkesčius, t. y. apsaugoti nuo įvairaus pobūdžio kriminalinių grėsmių, leisti pasijusti saugiems.

Dažnai žiniasklaidai diskutuojant įvairiomis teisėsaugos institucijoms skaudžiomis ir aktualiomis temomis, pasigendama pačios policijos pozicijos ir vertinimo. Neretai nutylima, slepiama ar vengiama viešai kalbėti apie neigiamus reiškinius, pasitaikančius policijos darbe. Policijos pareigūnai, teigdami informaciją žurnalistams, pateikia tarnybinės veiklos metu gautus duomenis, kurie atskleidžia policijos profesinę bei operatyvinę veiklos taktiką bei metodus. Įvykus blogiems dalykams, nereikėtų gintis tylėjimo siena, o patiems rodyti iniciatyvą ir pasikviesti žurnalistus anksčiau, nei jie tai sužinos iš neoficialių šaltinių. Kartais žinias paskelbia policijos pareigūnai, įstatymo neįgaliai tai daryti. Informuodami žiniasklaidą apie nusikaltimų bylų tyrimą, kai kurie policijos pareigūnai ar net policijos įstaigos neteisingai supranta savo prestižo ar prioriteto kriterijus. Pastebima ir kita neigiama tendencija – neteikti jokios informacijos.

Žurnalistai neretai kreipiasi į aukščiausio rango pareigūnus, prašydami svaresnio ar išsamesnio komentaro, todėl vadovai turėtų skirti ypač daug dėmesio tinkamam pasiruošimui bendrauti su žiniasklaidos atstovais. Vadovaujantys pareigūnai turi žinoti ir išmanyti pagrindinius žinių skleidimo logikos dėsnius, pasirinkti priimtinausius, patogiausius ir efektyviausius komunikacijos

būdas. Juolab, kad bendraujant su spaudos atstovais, dalyvaujant radijo ar televizijos laidose, ypač pasireiškia vadovo komunikaciniai sugebėjimai, diplomatijos įgūdžiai, kompetencija ir konkretaus dalyko išmanymas, jo privalumai ir trūkumai.

1.8. Policijos pareigūno vaidmuo ir psichologiniai aspektai

Policijai patikėtas funkcijas įgyvendina šių įstaigų pareigūnai ir tarnautojai. Atlikti sociologiniai tyrimai rodo, kad pareigūnai, įpratę dirbti teisinio administravimo metodais, sunkiai bendrauja su asmenimis, vengia asmeninių kontaktų. Ir tai suprantama, nes novatoriškoje tarnybinėje veikloje esama gana daug naujovių (žr.1 lentelę)

1 lentelė

Vertybės, į kurias orientuojasi policijos pareigūnas

Teisėsauginės	Bendruomeninės
<p>Policijos valdžia išimtinai grindžiama teise. Jos pirmoji profesinė pareiga – įgyvendinti įstatymus.</p> <p>Bendruomenė gali kreiptis į policiją pagalbos dėl teisinių santykių pažeidimo, dėl pažeistų interesų.</p> <p>Prioritetinė paslauga – reaguoti į gyventojų pareiškimus, pagalbos prašymus. Pagalba turi būti teikiama skubos tvarka.</p> <p>Socialinės problemos ir kiti gyventojų reikalai nėra policijai svarbūs, kol nekelia pavojaus viešajai tvarkai.</p> <p>Policija, kaip ekspertas, numato nusikalstamumo kontrolės prioritetus ir strategiją.</p>	<p>Policijos pareiga įtraukti bendruomenę į visas veiklos sritis, turinčias reikšmės bendruomenės gyvenimo kokybei.</p> <p>Policija supranta, kad policijos veiklos strategija – apsaugoti ir skatinti demokratinių vertybių bendruomenėje puoselėjimą.</p> <p>Policija supranta, kad ji turi planuoti ir teikti tokias paslaugas, kad bendruomenės jėga, palaikančia viešąją tvarką, taptų patys jos gyventojai.</p> <p>Policija supranta būtinybę skatinti, kad bendruomenė pati turėtų įtakos administravimo politikos pokyčiams, kurie svarbūs visiems gyventojams.</p> <p>Pareigūnai pirmiausia turi daryti poveikį veiksniams, kurie kliudo kurti saugią aplinką, nuo kurių priklauso jų tarnybos sėkmė.</p>

Šaltinis: Andrejevas V., Gražulienė R. Policijos bendravimas su žiniasklaida (2003).

Pareigūnas turi teises pareigas ir privalo jas besąlygiškai vykdyti. Bendruomenės vertybes ginantis pareigūnas remiasi socialinių normų įvairove. Jo veiklos pamatas yra teisė ir nevalia jos nepaisyti. Policijos pareigūnui labai svarbus tampa komunikabilumas, pasiruošimas bendrauti su kiekvienu asmeniu ar asmenų grupėmis, gebėjimas daryti poveikį ne tik teisinėmis, bet ir etinėmis, pedagoginėmis, psichologinėmis ir kitomis priemonėmis, kitaip sakant, būti viešojo administravimo specialistu.

Policijos pareigūnas yra karjeros valstybės tarnautojas ir jam įstatymas sukuria palankias sąlygas nustatyta tvarka siekti aukštesnių ar kitų pareigybių tarnyboje, yra skatinamas kurti savo stilių.

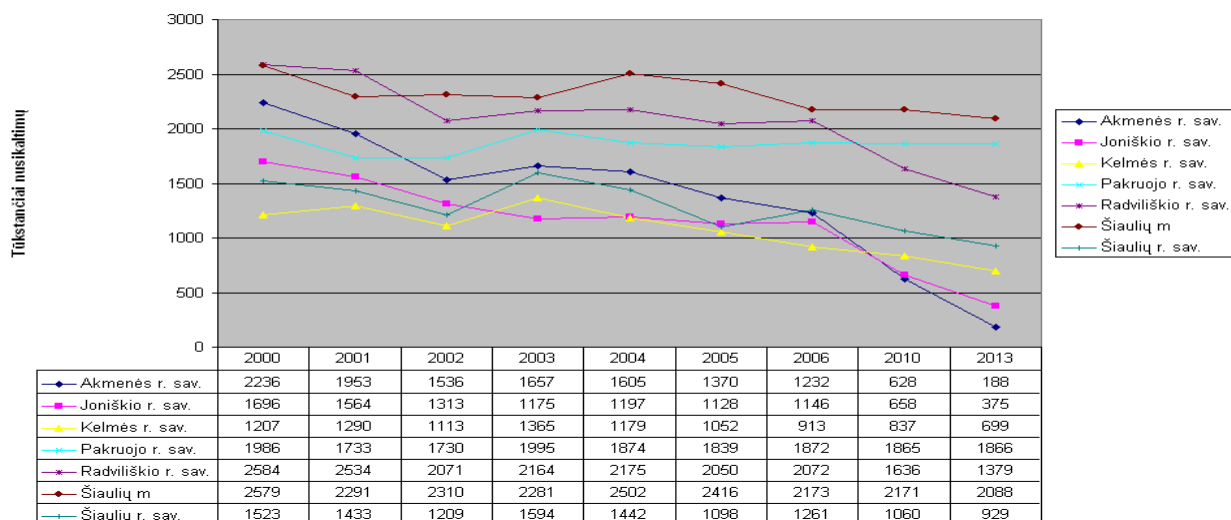
II. RADVILIŠKIO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO VEIKLOS ANALIZĖ IR STRATEGIJOS PAGRINDIMAS

2.1. Policijos komisariato veiklos Radviliškio rajone situacijos analizė

Šiaulių regiono plėtros kontekste nusikaltimų skaičius svarbus formuojant prielaidas apie atskirų Šiaulių apskrities savivaldybių socialines problemas. Magistro darbe buvo pasiremta Rodiklių duomenų bazės statistiniais duomenimis, pasirenkant užregistruotų nusikalstamų veikų skaičių 100 tūkstančių gyventojų rodiklį.

Statistikos departamento duomenimis, Radviliškio rajone 2009 m. sausio 1 d. gyveno 49250 gyventojų²¹ (www.stat.gov.lt). Per ataskaitinį laikotarpį rajone gimė 486, mirė – 736 gyventojai. Natūrali gyventojų kaita sudarė -250 (neigiama). 2008 m. į Radviliškio rajoną atvyko 956 asmenys, išvyko 1161 asmuo, migracijos saldo sudarė –205 (neigiamas). Palyginus su analogišku 2007 metų laikotarpiu, jis šiek tiek sumažėjo (buvo – 228), tačiau šalyje šis rodiklis išaugęs. Tai rodo, kad migracijos srautai nemažėja. Nors tikruosius migracijos srautus įvardinti sudėtinga, tačiau migracija į kitas užsienio valstybes bei tam tikros kvalifikacijos reikalaujančios darbo jėgos paklausa įtakoja nusikalstamumo mažėjimą. Būtent tai ir policijos veikla, orientuota į konkrečių tikslų siekimą, ne vienerius metus lemia nusikalstamumo stabilizavimo tendencijas.

Nusikaltimų skaičius 100 tūkstančių gyventojų (2000-2006m.) ir prognozės (2010 m. ir 2013 m.)

1 pav. Nusikalstamų veikų skaičius 100 tūkstančių gyventojų Šiaulių apskrities savivaldybėse (Nausėda, 2008)

Pagal A. Nausėdą (2008), panaudojus duomenis apie Šiaulių apskrities savivaldybių nusikaltimų skaičius 100 tūkstančių gyventojų neįtraukiant Šiaulių miesto, buvo panaudota trendo funkcija apskaičiuojant nusikaltimų skaičius 100 tūkstančių gyventojų 2010 metais ir 2013 metais.

²¹ naudojami 2008 metų duomenys, kadangi 2009-01-01 duomenys dar neskelbiami

2000 ir 2006 metų nusikalstamų veikų skaičius bei gauti 2010 metų ir 2013 metų skaičiai pateikiami 1 pav.

Akivaizdu, kad detalesnė nusikalstamų veikų skaičiaus kitimo tendencija pateikta paveikslo linijinėje diagramoje būtų detalesnė apskaičiuavus procentinį pokytį per 4 metus (2006- 2013 metus) ir per 7 metus (2006 – 2013) metus ir duomenis pateikus lentelėje didėjimo tvarka. 2 lentelėje pateikiami duomenys didėjimo tvarka.

2 lentelė

**Nusikalstamų veikų skaičiaus Šiaulių apskrities savivaldybėse procentiniai pokyčiai
(Nausėda, 2008)**

Nusikalstamų veikų skaičius tūkstančiui gyventojų Šiaulių apskrities savivaldybėse	Neigiamas procentinis pokytis per 4 metus (2006 – 2010 m.)			Neigiamas procentinis pokytis per 7 metus (2006 -2013 m.)		
	2006 m.	2010 m.	Procentinis pokytis	2006 m.	2013 m.	Procentinis pokytis
Šiaulių m. sav.	2173	2171	0,1	2173	2088	4
Radviliškio r. sav.	2072	1636	1,1	2072	1379	33
Pakruojo r. sav.	1872	1865	1,8	1872	1866	0,32
Kelmės r. sav.	913	837	8,3	913	699	23
Šiaulių r. sav.	1261	1060	12,9	1261	929	26
Joniškio r. sav.	1146	658	42,6	1146	375	67
Akmenės r. sav.	1232	628	49	1232	188	85

2 lentelė rodo, kad nusikalstamų veikų skaičius sparčiausiai mažės Akmenės rajono savivaldybėje- per 4 metus (2006- 2010 m) sumažės nusikaltimų skaičius apie 49 procentus, tačiau Šiaulių mieste nusikaltimų skaičius mažiausiai kis lyginant su kitomis savivaldybėmis per 4 metus nuo 2006 metų iki 2010 metų, tačiau per 7 metus (2006-2013 metais) nusikalstamų veikų skaičiaus mažėjimu Šiauliais aplenks Pakruojo rajono savivaldybę, kurioje nusikaltimų skaičius mažės nežymiai²².

Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK per 2008 m. metus rajone buvo registruotos 725 nusikalstamos veikos (2007 m. – 750, 2006 m. – 1032). Nusikalstamų veikų mažėjimas sudarė 3,3%. Registruojamų nusikalstamų veikų mažėjimo tendencija stebima nuo 2004 metų, tačiau 2008 metais ji nebebuvo tokia ženkli. Ištirtos 364 nusikalstamos veikos (2007 m. – 373, 2006 m. – 454). Ištirtų nusikalstamų veikų dalis (proc.) – 50,2% (2007 m. - 49,7). Strateginiame veiklos plane numatytas ištyrimo rodiklis – 45 %. Šalyje šis rodiklis sudarė 43,9.

2008 metus ikiteisminis tyrimas pradėtas 827 bylose (2007 metais - 850). Į teismą perduota 200 ikiteisminio tyrimo bylų (2007 m.- 190), kuriose - 297 nusikalstamų veikų epizodai (2007 m.- 283). Sumažėjo ikiteisminio tyrimo bylų, atiduotų į teismą pagreintinto proceso tvarka skaičius – 14 (2007 m. - 17). Nutraukta ikiteisminių tyrimų – 887, iš jų 415 dėl senaties (2007 m. -1042, iš jų 601 - dėl senaties). Atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą 1109 atvejais, 22 atvejais nutarimai atsisakyti

²² Nausėda A. (2008). Šiaulių regiono ekonominio ir socialinio proveržio galimybės. Magistro darbas. Šiauliai, p. 64-65.

pradėti ikiteisminį tyrimą buvo panaikinti prokuroro ir pradėtas ikiteisminis tyrimas (2007 m. atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą 1092 atvejais).

2008 m. viešosiose vietose buvo įvykdyta 120 nusikalstamų veikų (2007 m. – 189, 2006 m. – 232), iš jų gatvėse – 57 (76). Fiksuojamas 36,5 % mažėjimas. Palyginus su 2007 metų analogišku laikotarpiu, matyti, kad išaugo nusikalstamų veikų, įvykdytų viešose vietose, ištyrimo rodiklis – 2008 m. – 69,2%, 2006 m. – 51,3 %, 2007 m. – 37,6 %, Nusikalstamos veikos viešose vietose bendroje nusikalstamų veikų struktūroje sudaro 16,6 % (2007 m. – 25,2, 2006 m. - 22,5 %, 2005 m. – 24,8 %). Minėtas rodiklis yra pats žemiausias nuo 2003 metų. Šalyje šis rodiklis sudaro 29,7 %.

2008 m. rajone buvo registruoti 401 eismo įvykis, t.y. 46,8 % mažiau nei per analogišką 2006 metų laikotarpį (754). Nuo 2004 m. buvo fiksuojamas techninių eismo įvykių mažėjimas, 2007 metais šis rodiklis buvo pasiekęs 2004 m. lygmenį, bet 2008 m. – vėl sumažėjo. Sumažėjo ir įskaitinių eismo įvykių skaičius: 2008 m. – 70 m., 2007 m. – 96, 2006 m. jų registruota – 85, 2005 m. - 76. Analizuojant eismo įvykių pasekmes, matyti, kad, palyginus su 2007 metų laikotarpiu, sumažėjo sužeistų eismo įvykiuose skaičius: 2008 m. – 82, 2007 m. – 129, 2006 m. – 98, tačiau išaugo žuvusiųjų skaičius: 2008 m. – 12, 2007 m. – 8, 2006 m. – 23.

Konstatuotina, kad dėl vairuotojų kaltės įvyko 81% visų eismo įvykių(2007 m. m. - 93%) bei 75,7% įskaitinių (2007 m. – 81,3%). 24% įskaitinių eismo įvykių, kurie įvyko dėl vairuotojų kaltės, įvykdė neblaivūs vairuotojai. 2007 m. šis rodiklis sudarė 30,8%. Pats avaringiausias rajone - magistralinis kelias Panevėžys – Šiauliai. Jame per 2008 metus registruoti 47 eismo įvykiai (2007 m. – 102), kurių metu 20 žmonių buvo sužeista, 4 žuvo(2007 m. – 27/1).

2008 m. eismo saugumą užtikrinantys pareigūnai išaiškino 3751 KET pažeidimo atvejį(2007 m. – 5557), tai yra 32,5 % mažiau palyginus su analogišku 2007 metų laikotarpiu (2006 m. - 4185). Taip pat sumažėjo ir išaiškintų neblaivių vairuotojų skaičius: 2008 m. – 448, 2007 m. – 725, 2006 m. – 630, 2005 m. – 567). Per 2008 m. nustatyti 1027 pažeidėjai, viršiję leistiną maksimalų greitį kelyje (2007 m. – 1401).

2008 m. poskyrio pareigūnai išaiškino 2062 asmenis, įvykdžiusius administracinius teisės pažeidimus (2007 m. – 1925, 2006 m. - 1741): 1864 suaugusius asmenis, 198 – nepilnamečius. Analizuojant administracinę praktiką, matyti, kad Prevencijos poskyrio pareigūnai išaiškino 6,6 % daugiau administracinių teisės pažeidimų palyginus su analogišku 2007 metų laikotarpiu. Kaip matyti iš statistinių duomenų, išaiškinamų teisės pažeidimų atvejų skaičius didėja jau ne vienerius metus. 2008 metais pastebima, kad išaiškinta daugiau kai kurių teisės pažeidimų atvejų, kuriems nuolatos turi būti skiriamas nemažas dėmesys. Jų mažėjimo tendencijos buvo stebimos jau keletą metų: LR ATPK 177 str., 177¹ str. – 26(2008 m.), 17(2007 m.); 177² str. – 7(2008 m.), 1(2007 m.). Tačiau, stebint pastarųjų metų išaiškinamų LR ATPK 163² str. pažeidimų kitimo, t.y., mažėjimo,

tendencijas, tenka konstatuoti, kad šie pažeidimai nesulaukia reikiamo dėmesio ir kasmet jų išaiškinama vis mažiau (2008 m. – 9, 2007 m. – 11).

2008 m. buvo registruota 16 sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, iširta – 14 (2007 m. – 24/16, 2006 m. 24/18). Respublikoje sunkių ir labai sunkių nusikaltimų ištyrimo rodiklis sudaro – 68,4 %, Radviliškio r. PK – 87,5 % (2007 m. – 66,7%, 2006 m. – 75%). Strateginiame veiklos plane numatyta efekto kriterijaus vertė buvo viršyta 24,5% (patvirtinta – 63%).

2008 m. policijos įstaiga aktyvino bendradarbiavimą su visuomene ir kitais socialiniais partneriais. Kartu su Šiaulių regiono pataisos inspekcijos Radviliškio r. Pataisos inspekcijos pareigūnais bei rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistais NR pareigūnai lankėsi vaikų, kurie yra šios institucijos įskaitoje ir PK Policiją dominančių vaikų kartotekoje, namuose bei mokymosi įstaigose, domėjosi jų gyvenimo ir buitines sąlygomis, teismo skirtų įpareigojimų ir draudimų vykdymu, planais vasaros atostogų metu, vėliau - mokymosi planais ir t.t.

100 vaikų, kurie per 2008 metus buvo įrašyti Policiją dominančių vaikų kartoteką, policijos pareigūnų buvo įtraukti į projektų veiklą, kitų institucijų projektines veiklas bei renginius, kuriuos organizavo policijos pareigūnai.

2008 metus policijos pareigūnai 322 kartus apsilankė pas vaikus, įrašytus į Policiją dominančių vaikų kartoteką, bei domėjosi jų elgesiu ne tik namuose, mokyklose, tačiau ir jų laisvalaikio praleidimo vietose.

Buvo parengtos ir įgyvendinamos 3 prevencinės programos, aktyviai dirbama kartu su policijos rėmėjais. 2008 metais buvo organizuotos 2 pažintinės policijos ir visuomenės šventės, skirtos Lietuvos policijos 90-mečiui. Kaip matome iš *apklausos**²³ duomenų, Radviliškio rajone policija pasitiki 69% (2007 m. - 49 %) respondentų. Taigi, pasiektas ir viršytas strateginiame veiklos plane numatytas rodiklis – 53%. Remiantis apklausos duomenimis, kaip gerus santykius su policija gyvenamojoje vietoje įvertino 77% apklaustųjų, patrulių, budėtojų darbą įvertino gerai 75% apklaustųjų, eismo saugumą užtikrinančių pareigūnų darbas įvertintas kaip geras 74 % respondentų.

Lietuvos Respublikos kaimiškųjų vietovių ekonominės ir socialinės situacijos pokyčiai kaimiškųjų vietovių plėtros procese yra susiję su Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymais.

Šiaulių apskrities kaimiškųjų vietovių analizė vadybos kontekste yra atliekama Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakultete nuo 2005 metų spalio mėnesio veikiančiame Kaimo plėtros tyrimų centre (KPTC).

3 lentelė

²³ Apklausa organizuota UAB „Baltijos tyrimai“.

Visuomenės pasitikėjimas policija

Strateginio tikslo pavadinimas		
Aktyvinti bendradarbiavimą visuomene, rengti ir įgyvendinti teisės pažeidimų prevencijos programas ir priemonės, gerinti policijos teikiamų paslaugų kokybę, gerinti policijos įvaizdį Radviliškio rajone, didinti motyvaciją darbui policijoje.		
Efektų kriterijaus pavadinimas	Planuota reikšmė	Pasiektas rezultatas
Didėjantis visuomenės pasitikėjimas policija (proc.).	53	69*
Strateginio tikslo pavadinimas		
Stiprinti sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, taip pat nusikalstamų veikų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu, narkotikais, bei nusikaltimų, kuriais padaroma didelė žala asmenims ir valstybei, užkardymą, atskleidimą ir tyrimą Radviliškio rajone		
Efektų kriterijaus pavadinimas	Planuota reikšmė	Pasiektas rezultatas
Didėjanti ištirtų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis (proc.).	63	87,5

*[Šaltinis: UAB „Baltijos tyrimai“ apklausa]

J. Jasaičio pastebėjimu, Šiaulių ir Radviliškio rajonuose galima identifikuoti Šiaulių kaip didesnio miesto, kuriame 1992-2000 metais buvo stiprus ekonominis nuosmukis, įtaką (Jasaitis, 2006). Pažymėtina, kad iki 2005 metų Šiaulių ir Radviliškio kaimiškose savivaldybėse buvo pastebimos ekonominio sąstingio pasekmės, atsiradusios dėl darbo jėgos pertekliaus kaime nepanaudojimo nutraukusiose veiklą Šiaulių, Radviliškio pramonės įmonėse, kaimo gyventojų emigracijos, daugelio kaimiškų gyvenviečių tuštėjimo. Apklausa, atlikta J. Jasaičio, sudarė sąlygas identifikuoti Šiaulių regiono kaimiškųjų vietovių plėtrą stabdančius veiksniai:

1. Didelį žmonių skaičių, kurie užsidirba pragyvenimui ne žemės ūkyje (daugiausia iš pensijų, po to namų šeimininkės), bei didesnę nei oficialiai skelbia statistika faktinį moterų nedarbą.
2. Kaimo gyvenviečių ūkinio ir kultūrinio gyvenimo apmirimą dėl pastebimo mokyklų skaičiaus mažėjimo ir dėl to atsiradusio ekonomiškai aktyviausių jaunų šeimų, suinteresuotų savo vaikų ateitimi, išvykimo bei geriausių specialistų judėjimo į miestus.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės menkai skatinamą mažų ir vidutinio dydžio įmonių plėtrą kaime.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės socialinę paramą orientuotą į pašalpas gaunančių asmenų didėjimą, bet ne į darbo paiešką.

Šiaulių regiono 2007-2013 metų plane yra aptariamas Šiaulių regiono kaimiškųjų vietovių plėtros procesas. Miesto gyventojų daugiau tik Akmenės rajono savivaldybėje, o Joniškio, Kelmės, Pakruojo bei Radviliškio rajonuose daugiau kaip pusę gyventojų sudaro kaimo vietovių gyventojai.²⁴

²⁴ Nausėda A. (2008). Šiaulių regiono ekonominio ir socialinio proveržio galimybės: Magistro darbas. Šiauliai, p. 26-28.

2008 metais, ypač jų pabaigoje, prasidėjus ekonomikos lėtėjimo procesams, pradedant didėti nedarbui, registruotos naujų rūšių nusikalstamos veikos: kėsintasi ir įvykdytos piniginių lėšų iš bankomatų vagystės.

2.2. Policijos pareigūnų apklausos rezultatų analizė

2009 sausio – vasario mėn. buvo apklausta 100 policijos pareigūnų.

Tyrimo dalyvavo 100 policijos pareigūnų, iš jų 10 moterų (10 %) ir 90 vyrų (90 %).

Tyrimo tikslas - išsiaiškinti policijos pareigūnų ir visuomenės požiūrį į įstaigos veiklą ir policijos darbą, nusikalstamumo prevenciją bei pateikti jų sprendimo būdus - pasiekti buvo naudojamas kiekybinis tyrimo tipas, sukonstruotas tyrimo instrumentas - uždaro tipo klausimynas. Šiame tyrime buvo naudota netikimybinė tikslinė atranka, tiriamoji imtis - nereprezentatyvi, todėl tyrimo rezultatai netaikomi visai generalinei aibei, t.y. visiems dirbantiems policijos pareigūnams.

Tyrimo naudojamas duomenų rinkimo metodas - uždaro tipo apklausa raštu - klausimynas. Klausimyną sudaro trys struktūriniai dariniai. Klausimynas buvo konstruojamas atsižvelgiant į tyrimo tikslą - išsiaiškinti esmines nusikalstamumo prevencijos problemas, policijos pareigūnų ir visuomenės požiūrį į įstaigos veiklą., išanalizuoti jas bei pateikti jų sprendimo būdus bei išsikeltus uždavinius.

Pirmoji dalis sudaryta iš 3 klausimų, kuriais siekiama išsiaiškinti duomenis apie respondentų lytį, amžių bei darbo trukmę policijoje. Respondentai turėjo įrašyti savo atsakymą.

Antroji dalis skirta išsiaiškinti visuomenės ir policijos požiūriams nustatyti, išsiaiškinti prioritetines nusikaltimų kryptis, nusikaltimus vienkiemiuose, prevencinių ir korupcijos priemonių rengimą. Tai teiginių instrumentas, kurie dar suskirstyti į blokus, respondentai turėjo alternatyvą pasirinkti iš pateiktų variantų.

Trečioji dalis sudaryta iš 4 klausimų: kaip bendruomenė vertina policijos veiklą, kokią neteisėtą įtaką visuomenė daro policijai, kaip elgiasi pareigūnai rizikingose situacijose, kokios įstaigos vadovo psichologinės savybės?

Kiekybinis tyrimo tipas pasirinktas siekiant rezultatų objektyvumo, norint izoliuoti tyrėjo poveikį, užtikrinti tyrėjo vertybinį neutralumą bei respondentų anonimiškumą. Kiekybinis tyrimo tipas leidžia ištirti daug atvejų kelių kintamųjų ypatumų kontekste, šis tyrimo tipas dar yra naudingas ir tuo, kadangi tyrimo rezultatai yra gaunami matematine išraiška, tyrėjui lengviau juos apdoroti, gretinti²⁵.

Kiekybinis tyrimas - tai toks empirinis tyrimas, kurio duomenis galima pateikti skaičiais (kiekybine išraiška). Kiekybiniam požiūriui į socialinės realybės reiškinį svarbu aprašyti išoriškai

²⁵ Kardelis K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Kaunas, 1997. P.12-30; 50-59.

stebimą reiškinį surinkus apie jį duomenis, jį užfiksuoti - kaip tai atrodo iš šalies (objektyviai). Kiekybinis tyrimas – tai visada pozityvistinis tyrimas (svarbu aprašyti tai, kas objektyvu, realu, ir bandyti tai paaiškinti). Kiekybinių tyrimų paskirtis - patvirtinti esamą (hipotetinį) faktą ar jo nepatvirtinti²⁶.

Demografiniai tyrime dalyvavusių policijos pareigūnų duomenys. Savo nuomonę pareiškusių anketoje pareigūnų demografiniai duomenys pasiskirstė pagal:

1. Lytį: moterų – 10, vyrų – 90;
2. Amžių: iki 30 m. – 17, 31–40 m. – 57,
41–45 m. – 26;
3. Darbo metus policijoje:
 - iki 5 m. – 9,
 - 5–15 m. – 64,
 - 15–25 m. – 27.

Gauti demografiniai duomenys parodo dalyvavusių tyrime policijos pareigūnų bendrą respondentų socialinę padėtį.

Demografiniai duomenys pagal lytį: tyrime dalyvavo 10 moterų (10%) ir 90 vyrų (90 %). Gauti duomenys pasiskirstė:

4 lentelė

Respondentų amžius

	iki 30m.	31 – 40m.	41–45m.
moterys	4	6	0
vyrų	13	51	26

5 lentelė

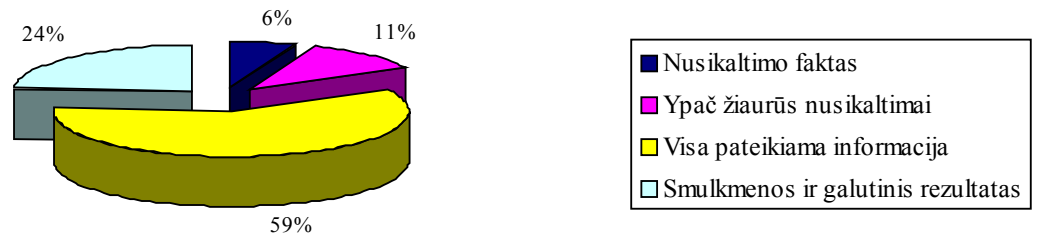
Respondentų darbo trukmė policijoje

	iki 5 m.	5 – 15 m.	15–25 m.
moterys	5	3	2
vyrų	4	61	25

Dauguma apklaustųjų policijos pareigūnų vidaus reikalų sistemoje dirba nuo 5 iki 15 metų. Todėl respondentai yra gerai susipažinę su policijos darbu, jo ypatumais, komisariato veikla.

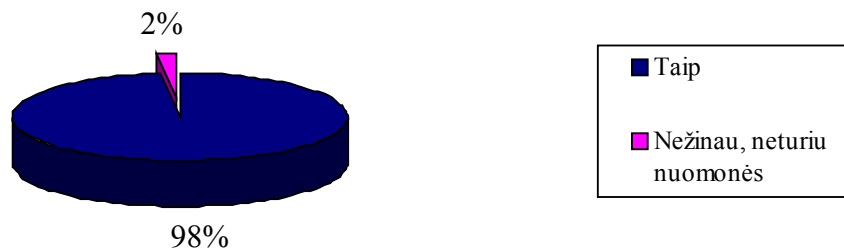
Į klausimą, kas labiausiai domina visuomenę, respondentai atsakė taip:

²⁶ Pruškus V. Sociologija: Teorija ir praktika. Vilnius. 2003, p. 107-112.

2 pav. Visuomenės domėjimasis

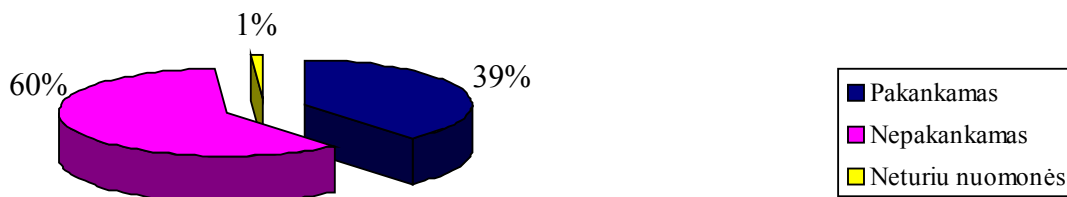
Dauguma respondentų (59%) mano, kad visuomenę domina visa paskelbta informacija. 11 % respondentų mano, jog ypač žiaurių nusikaltimų nupasakojimui visuomenė skiria per daug dėmesio. Nusikaltimo faktui atskleisti (6%) ir smulkmenoms bei galutiniam rezultatui paskelbti respondentų nuomonės pasiskirstė taip: 24%.mano, kad visuomenėje socialinių problemų svarstymas neįmanomas be žiniasklaidos dalyvavimo.

3 pav. Policijos patikimumas sprendžiant įvairias gyvenimo situacijas

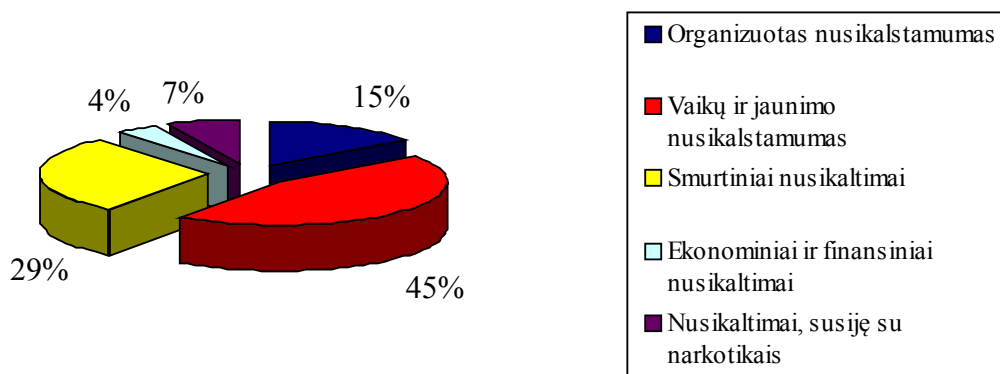
„Žiniasklaida gyventojų daugumai pristato, kas reikšmingo įvyko, bet taip pat ji pateikia veiksmingą interpretaciją, kaip reikia suprasti, kas įvyko“ (Dobryninas (2001)).

Atsakymo į klausimą, ar reikalinga patikima policija, nebuvo sunku prognozuoti. 98% respondentų pritarė tokiai nuomonei, tačiau vertas susirūpinimo faktas, kad 32% respondentų neturėjo nuomonės šiuo klausimu, 10% respondentų nesutiko su šiuo teiginiu.

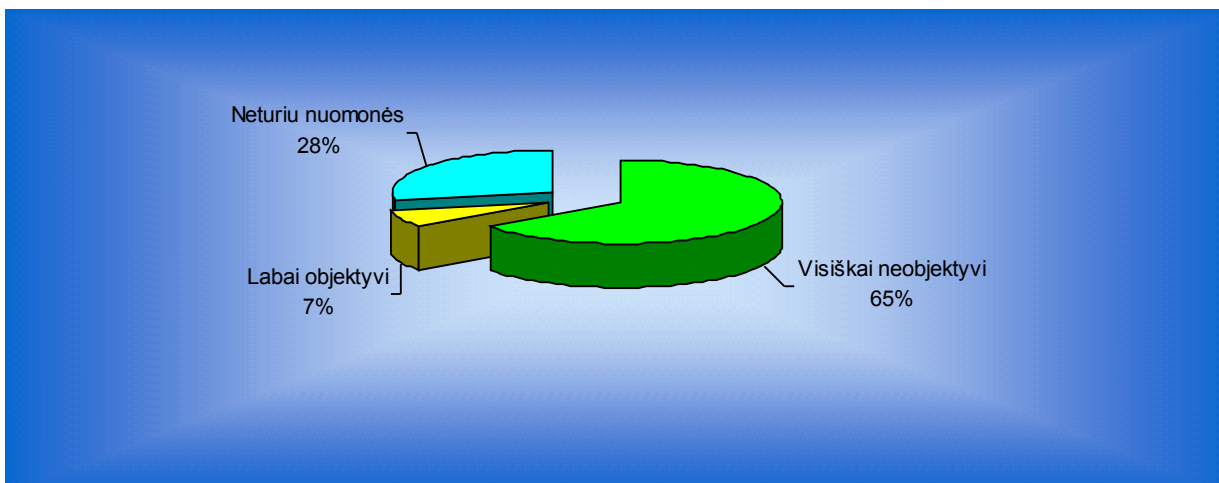
4 pav. Policijos dėmesys visuomenės problemoms išreikšti

Respondentų nuomonė šiuo klausimu yra labai kritiška: 60% visų respondentų mano, kad policijos dėmesys visuomenės problemoms išreikšti yra nepakankamas. Tai gali sulaukti itin dramatiškų įvertinimų. 39% – tenkina policijos darbas, 1% respondentų neturi nuomonės šiuo klausimu.

5 pav. Prioritetinės nusikaltimų prevencijos kryptys

Respondentai gana blaiviai vertina prioritetines nusikaltimų kryptis, atiduodami pirmenybę vaikų ir jaunimo nusikaltimams (45%) ir smurtiniams nusikaltimams –29%, palikdami trečioje ir ketvirtoje organizuotą nusikalstamumą bei nusikaltimus susijusius su narkotikais: 7% ir 15%. Paskutinėje vietoje nusikaltimai, susiję su ekonominiais ir finansiniais nusikaltimais – 4%.

6 pav. Prevencinių programų rengimo informacijos objektyvumas

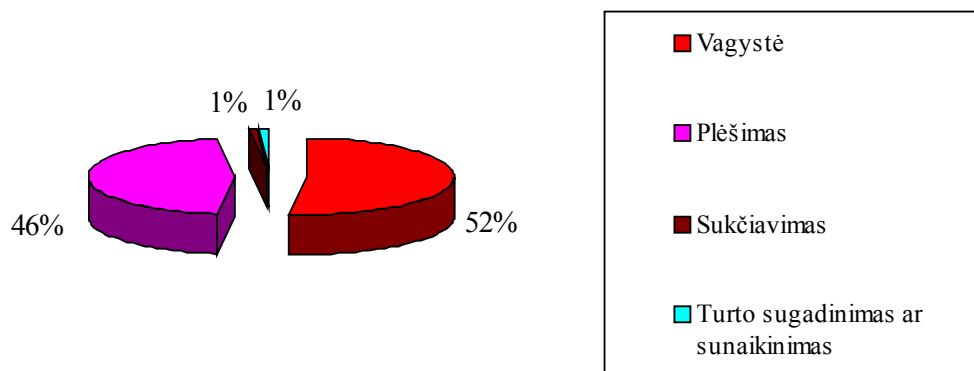
Maža dalis respondentų (7%) minėjo, kad šiuo metu prevencinių programų rengimo informacija yra labai objektyvi, jai skiriama pakankamai dėmesio. 65% respondentų mano, kad programų rengimas nėra objektyvus, 28% respondentų neturi nuomonės šiuo klausimu.

7 pav. Smurtiniai nusikaltimai vienkiemiuose

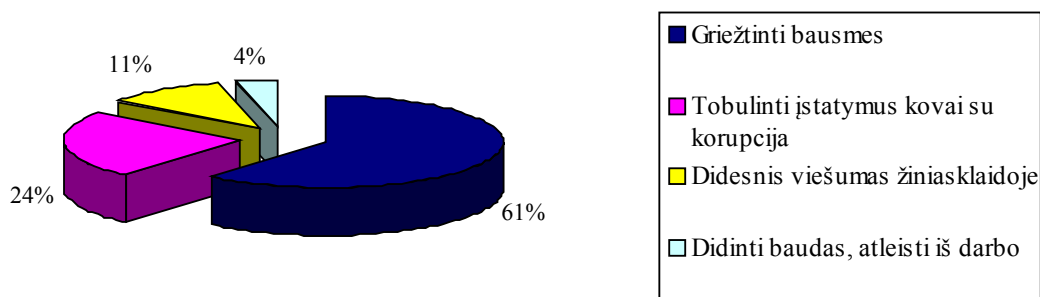
Tapti nusikaltimo auka vienkiemiuose yra realiausia asmeniui, peržengusiam šestą dešimtmetį. Pagyvenusių žmonių viktimizacija išsiskiria smurtiniu pobūdžiu. Nesunkūs sveikatos sutrikdymai pagyvenusių asmenų atžvilgiu turėtų būti vertinami atsižvelgiant į šių žmonių fiziologiją, o ką kalbėti apie psichologinį poveikį. Nesunkus sveikatos sutrikdymas, taip mano 10% respondentų, gali sukelti rimtą ir ilgalaikę žalą vyresnio amžiaus aukai. Pagyvenę žmonės dažnai tampa nužudymo aukomis. Taip teigia 5% respondentų. 27% respondentų mano, kad vienkiemiu gyventojai dažniausiai nukentia dėl tyčinių sunkių kūno sužalojimų. Smulkios vagystės, chuliganizmas (4%), pasikėsinimai užvaldyti turtą ir panašaus pobūdžio nusikalstami veiksniai

dažnai nevertinami kaip nusikaltimai. Tai kaimo kasdienybė, kuri teisėsaugos institucijoms yra įprasta.

8 pav. Turtiniai nusikaltimai vienkiemiuose

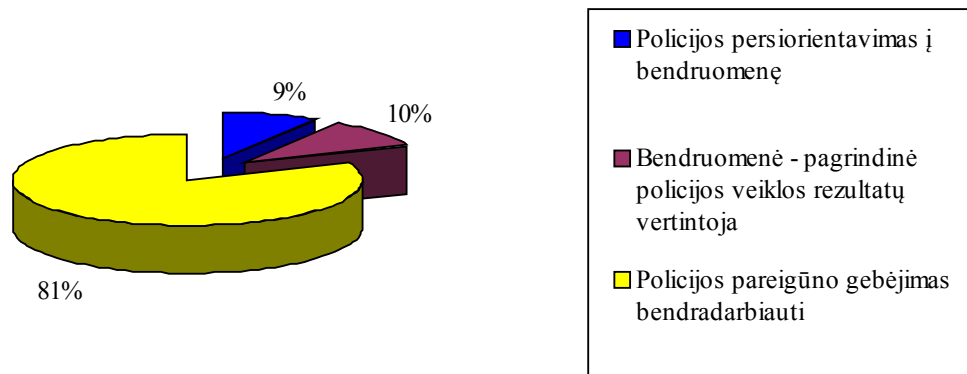
Duomenų analizė rodo, kad vienkiemiuose daugiausia registruojama vagysčių ir plėšimų – 52% ir 46% , taip teigia respondentai. Vienkiemių plėšimai priskiriami prie turtinių nusikaltimų, jie vertinami kaip smurtinės veikos. Respondentų nuomone (1%), turto sugadinimas (prarastas aliuminis pieno bidonas, keli naminiai paukščiai, išlaužtos trobesių durys) yra „smulkūs“ praradimai, o „smulkiems“ pažeidimams pareigūnai neturi laiko, kuro nei kitų sąnaudų. Kad patiria gyventojai psichologinio pobūdžio žalą, esant sukčiavimams, mano 1% respondentų.

9 pav. Korupcijos mažinimo priemonės

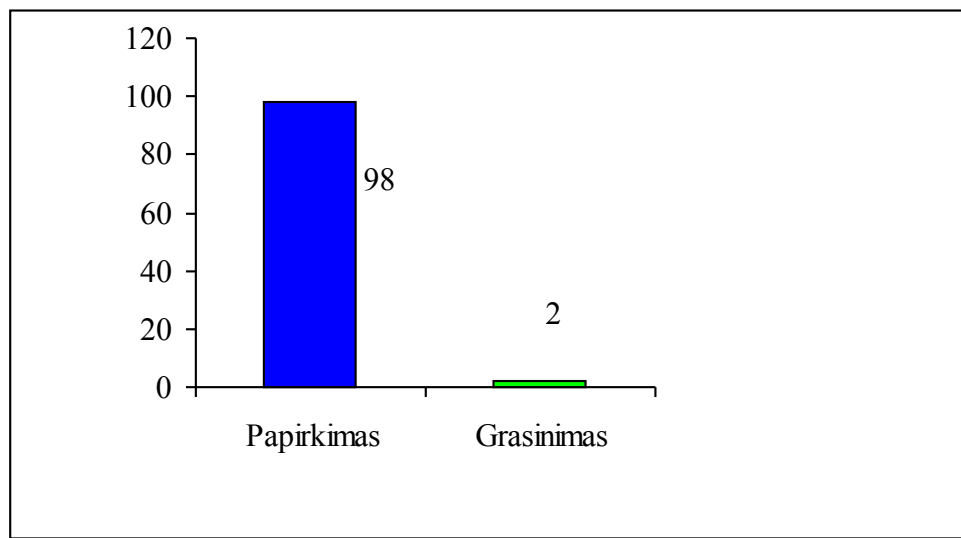
Veiksmingiausia kovos su korupcija priemonė yra bausmių griežtinimas, taip teigia 61% respondentų. Antra pagal veiksmingumą priemonė yra laikoma korupcijos įstatymų tobulinimas – 24% respondentų. Trečioje vietoje – didesnis viešumas žiniasklaidoje – 11%. Baudų didinimas, atleidimas iš darbo užima ketvirtą vietą – 4% respondentų.

Išvada. Korupcijos problemą gali išspręsti bendras gyvenimo lygio didėjimas.

10 pav. Bendruomenės prevencijos plėtra

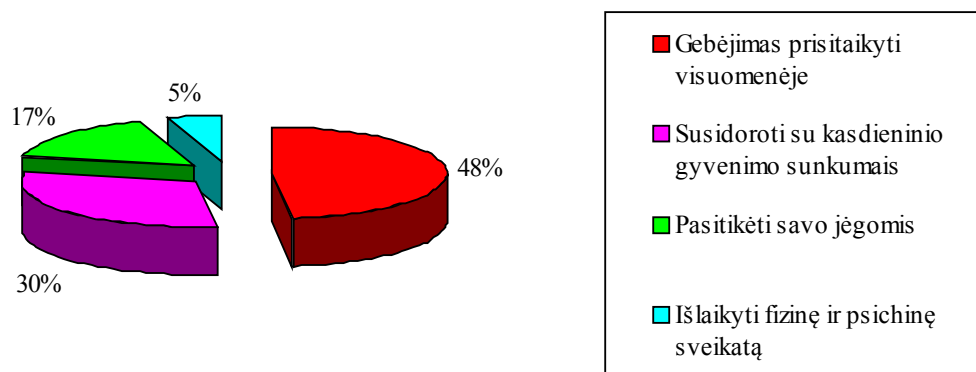
Bendruomenė vertina policijos veiklą, taip mano 10% respondentų. Bendruomenei nėra itin svarbu, ką konkrečiai darė policijos pareigūnai, ją domina veiklos rezultatas. Bendruomenės nariai nori žinoti, ką policija daro, ko siekia, kiek pavyko pasiekti. Nuo policijos pareigūno sugebėjimo bendradarbiauti su gyventojais priklauso jo darbo veiklos vertinimas ir karjera – 81%. Bendruomenės modelio sąlygomis pagrindinis vaidmuo tenka policijai, tiesiogiai dirbančiai su gyventojais. Didėja tokių pareigūnų statusas policijos viduje, sudėtingėja jų funkcijos, taip mano 9% respondentų.

11 pav. Įtaka policijos pareigūnams

Policijos pareigūnams įtaką bandoma daryti įvairiais būdais. Pažeidėjai mėgina užmegzti ryšį. 98 respondentai mano, kad bando papirkti (pinigai, paslaugos) pareigūną. Kad grasinama, mano 2 apklaustieji.

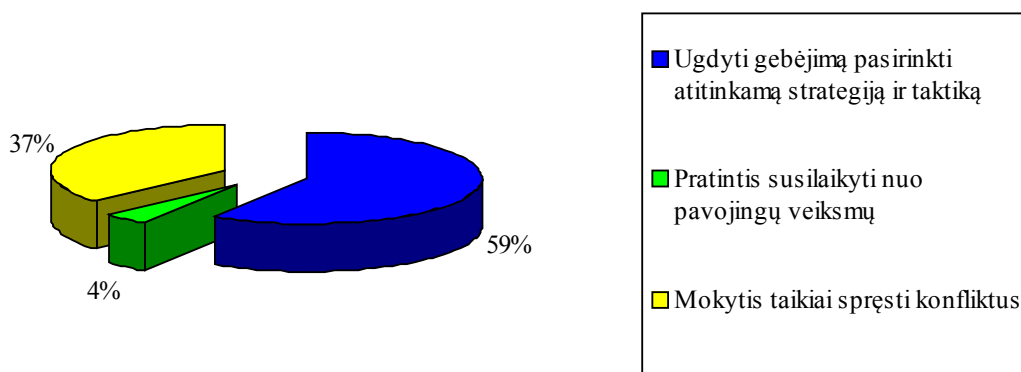
Galime padaryti išvadą, kad neteisėtas poveikis policijos pareigūnams yra daromas siekiant papirkti.

12 pav. Pareigūno socialiniai įgūdžiai

30% atsakiusių į šį klausimą, teigė, kad pareigūnui yra pažįstamos darbo problemos, sunku susidoroti su kasdienio gyvenimo sunkumais: pareigūnas mažai laiko gali skirti šeimai, šeimos nariai bijo gresiančio pavojaus. Kiti respondentai (17%) akcentuoja, kad reikia pasitikėti savo jėgomis, konfliktai su viršininku daugiausia atsiliepa santykiuose su kolegomis ir pavaldiniais.

Savo darbe pareigūnams tenka susidurti su įvairiais žmonėmis. Neretai policininkas yra priverstas skatinti piliečius daryti tai, ką pastarieji ne visada nori: nepažeidinėti tvarkos, elgtis drausmingai. Todėl yra labai svarbu mokėti prisitaikyti, bendrauti ir valdyti emocijas, taip mano 48% respondentų. Policininkams stresą kelia nekontroliuojančios situacijos, mažas atlyginimas, neteisingai skiriami paskatinimai ir nuobaudos, emociniai darbo reikalavimai, todėl svarbu yra išlaikyti fizinę ir psichinę sveikatą. Taip mano 5% respondentų.

13 pav. Policijos pareigūnai rizikingose situacijose

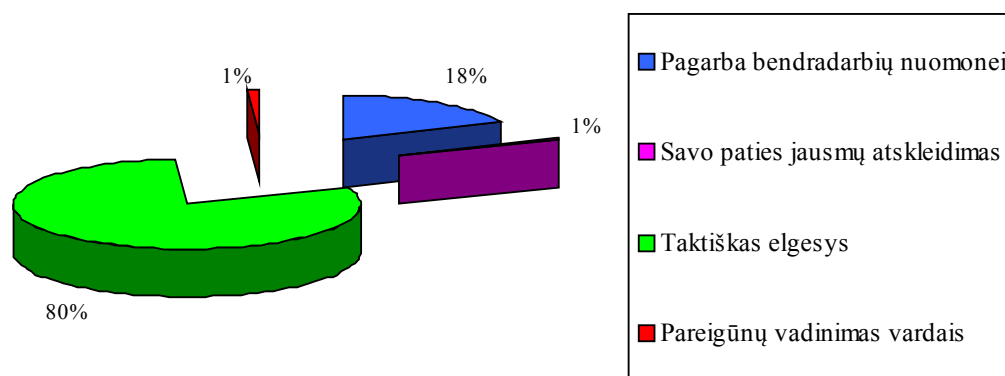
Yra labai svarbu pasirinkti atitinkamą strategiją ir taktiką susiduriant su smurto aukomis, būnant prieš kolegą liudininku, esant apgaulingam iškvietimui, susiduriant su žmonėmis, užgauliojančiais policiją. Taip mano 59% respondentų. Žiaurios situacijos, įkaitų paėmimai, sužaloti ar nužudyti žmonės, emocinis išsekimas, fizinės traumos. Policininkas visą laiką būna tarp

dviejų visuomenės polių: kriminalinio pasaulio ir dorių žmonių, todėl reikia pratintis susilaikyti nuo pavojingų veiksmų. Taip mano 37% respondentų.

Dauguma žmonių turi tvirtas nuostatas, koks konflikto sprendimas atitinka teisingumo kriterijus²⁷. Tas atitikmuo gali atsirasti dviem būdais. Policijos elgesys gali tiesiog atitikti piliečio nuomonę apie teisingą elgesį. Antra vertus, toks atitikimas gali atsirasti dėl to, kad policininkas sugebėjo motyvuoti savo sprendimą ir savo elgesį.

Psichologas T. Tyleris nustatė glaudžius ryšius tarp piliečio nuomonės apie tai, kiek teisingai elgiasi policija, ir pasiryžimo vykdyti įstatymo reikalavimus.

Yra svarbu, kad policijos pareigūnas be reikalo nenaudotų jėgos ar smurto. Nors jėgos panaudojimas kartais neišvengiamas, pareigūnas turi susilaikyti nuo tokių veiksmų ir taikiai spręsti konfliktus. Tokia yra 4% respondentų nuomonė.

14 pav. Įstaigos vadovą apibūdinančios psichologinės savybės

Vadovui būtina žinoti, kaip bendrauti su pavaldiniais, kaip perduoti jiems įgaliojimus, kaip juos skatinti, išlaikyti grįžtamąjį ryšį, išlaikyti taktą – mano 80% respondentų. Taktiškas vadovas turėtų mokėti išklausyti, neskubėti daryti išvadų ir žerti patarimų, nesmerkti kitų žmonių nuomonių. Dauguma darbuotojų stengiasi gerai dirbti. Tačiau jie dirbtų dar geriau, jei suprantamai ir pagarbiai elgtųsi, gerbtų bendradarbių nuomonę. Taip mano 18% respondentų.

Kuriant mikroklimatą kolektyve, vadovui labai svarbu neparodyti savo jausmų, nereikia priminti senų, nebekartojamų klaidų. Taip mano 1% respondentų. Kita respondentų dalis mano, kad pareigūnus vadinti vardais yra normalu – 1%. Darbuotojais reikia pasitikėti. Geras vadovas

²⁷ Tyler T. Why People Obey the Law. – New Haven: Yale University Press, 1991.

visuomet turi siekti ir tikėtis iš kitų meistriškumo, o ne tobulybės. Tai leis darbuotojams pasijusti svarbiems, padrąsins juos, ir pats vadovas bus geras pavyzdys.

2.3. Nusikaltimų prevencijos teisiniai įstatymai, papildymai, pakeitimai

Nusikalstamumo bei korupcijos prevencijos sistemos kūrimas Lietuvoje grindžiamas kompleksu teisinių, ekonominių, socialinių, informacinių analitinių, organizacinių ir kitų priemonių bei prielaidų.

Siekiant eliminuoti teisinio reguliavimo spragas, kurios sudarė galimybę organizuotoms nusikalstamoms struktūroms įgyvendinti savo tikslus, taip pat siekiant mažinti valdininkų korupcijos galimybes, buvo parengti ir priimti atitinkami nauji įstatymai arba galiojančių įstatymų papildymai bei pakeitimai. Paminėsime kai kuriuos iš jų:

a) Pinigų plovimo prevencijos įstatymas (priimtas Seimo 1997 06 19). Šio įstatymo paskirtis - nustatyti pinigų plovimo prevencijos priemones (operacijų pinigais įtartinumo, kliento tapatybės nustatymo, informacijos saugojimo, jos pateikimo ir kt.) bei valstybės institucijas (Vyriausybė, Mokesčių policija, Lietuvos bankas ir Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos), atsakingas už pinigų plovimo prevencijos priemonių įgyvendinimą;

b) Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymas (priimtas Seimo 1997 07 01). Šis įstatymas nustato prevencinių poveikio priemonių (oficialus perspėjimas, įrašymas į policijos operatyvine-prevencinę įskaitą, teismo įpareigojimai) taikymą asmeniui, kuris savo veiksmais gali varžyti kitų žmonių teises ir laisves, sudaro sąlygas organizuoto nusikalstamumo socialinėms ir ekonominėms priemonėms atsirasti ir plėtotis, kelia grėsmę visuomenės saugumui;

c) Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas (priimtas Seimo 1997 07 02, įsigaliojo 1997 10 01). Šiuo įstatymu siekiama suderinti valstybinėje tarnyboje dirbančių asmenų privačius ir visuomenės viešuosius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, įtvirtinti priimamų sprendimų nešališkumą ir užkirsti kelią rasti ir plėsti korupcijai valstybinėje tarnyboje;

d) Baudžiamojo kodekso papildymai ir pakeitimai, numatantys galimybę atleisti nuo atsakomybės organizuotų grupių ar nusikalstamų susivienijimų narius, jeigu jie prisipažino ir suteikė vertingos informacijos teisėsaugos institucijoms, padėjo atskleisti grupes²⁸;

e) LR baudžiamojo proceso kodekso komentaras (2003);

f) Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (2000) (žr. priedą Nr. 5).

²⁸ Dapšys A., Jovaišas K. Ekonominiai nusikaltimai ir jų prevencijos Lietuvoje kryptys // Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant į rinkos ekonomiką: VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga. -V.: Teisės institutas, 1995.

2.4. Nusikalstamumo tendencijos Radviliškio rajone

Didėjant nusikaltimų skaičiui, akivaizdu, kad gausėja nusikaltimų aukų bei patiriamų nuostolių, tačiau oficialioji nusikaltimų aukų statistika iki šiol tinkamai nekaupiama. Pažymėtina, kad oficialioji statistika tik iš dalies atskleidžia kriminogeninę situaciją. Dalis nusikaltimų lieka neužregistruota dėl įvairių priežasčių: nepasitikėjimo teisėsaugos institucijomis, nusikaltėlių keršto baimės, viešumo vengimo ir kitų. Realiai apibūdinti situaciją gali padėti tik įvairūs tyrimai, kurių pastaruoju metu atliekama nedaug, dažniausiai dėl nusikaltimų kontrolės subjektų ribotų finansinių galimybių.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK VTS Prevencijos poskyris įgyvendino prevencinį projektą „Aš saugus“. Įgyvendinant minėtą prevencinį projektą, buvo nupirkta 30 vnt. šviestuvų su judesio jutikliais, kurie buvo išdalinti gyventojams, gyvenantiems vienkiemiuose ar atokesnėse sodybose. Prie minėto projekto prisidėjo seniūnijos, kurios pasirūpino šviestuvų ir judesio jutiklių sumontavimu gyventojams.

Atlieka pranešimų, susijusių su smurtu prieš moteris šeimoje (policijos iškvietimų skaičius, užregistruoti pareiškimai ir kt.), analizę ir pateikia pasiūlymus dėl efektyvesnės smurto šeimoje aukų teisinės apsaugos.

Policijos pareigūnai reaguoja į kiekvieną tokio pobūdžio pranešimą. Problemos, su kuriomis susiduriama: labai nedaug smurto aukų vėliau kreipiasi į teismą privataus kaltinimo tvarka. Didelė dalis moterų sekančią dieną pageidauja, kad tyrimas būtų nutrauktas.

Renka išsamius nusikalstamų veikų (smurto prieš moteris šeimoje) statistikos duomenis pagal visus požymius.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK 2008 metais per 12 mėnesių :

1. Užregistruota iškvietimų į šeimyninius konfliktu - 1647;
2. Prevencijos padalinio pareigūnai išnagrino prašymų, skundų dėl smurto šeimoje - 259 (skundų);
3. Atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą dėl atvejų, susijusių su smurtu prieš moteris šeimoje - 168 atvejai;
4. Pradėti 3 ikiteisminiai tyrimai dėl smurto prieš moteris šeimoje, pagal šiuos LR BK straipsnius: 138 str. 1d. – 1 atvejis, 140 str. – 3 atvejai;
5. Surašyta administracinių teisės pažeidimų protokolų pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 181 str. (dėl pažeidimų su smurtu šeimoje) 0;
6. Surašyta administracinių teisės pažeidimų protokolų pagal kitus Administracinių teisės pažeidimų kodekso str. (dėl pažeidimų, susijusių su smurtu šeimoje) - 93.

Radviliškio r. PK skleidžia per visuomenės informavimo priemones informaciją apie apsisaugojimo nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones, ypač skirtas kovai su smurtu, taip pat šeimoje.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK prevencijos padalinių pareigūnai bendradarbiauja kartu su seniūnijų seniūnais ar jų įgaliotais atstovais, globos ir rūpybos darbuotojais, socialiniais darbuotojais sprendžiant smurto prieš moteris šeimoje atvejus, suteikiant nukentėjusiosioms reikiamą pagalbą. Taip pat prevencijos padalinių pareigūnai suteikia kontaktinius duomenis visuomeninių įstaigų teikiančių pagalbą moterims nukentėjusioms nuo smurto šeimoje.

Komisariate yra paskirtas asmuo (prevencijos poskyrio viršininkas), atsakingas už darbo su smurto šeimoje aukomis koordinavimą, pagalbą, informaciją ir pareigūnų konsultavimą:

- Atlieka smurto reiškinių paplitimo ir smurto šeimoje aukų padėties analizę, rengia rekomendacijas.
- Bendrauja su nukentėjusiomis. Joms yra suteikiama visa reikalinga informacija: pateikiami socialinių darbuotojų, globos ir rūpybos darbuotojų kontaktai, taip pat informacija apie teisinius šių problemų sprendimo būdus.
- Rengia ir įgyvendina priemonių planus saugiai ir sveikai ugdomosi aplinkai sukurti.

2.4.1. Nusikaltimų priežastys ir sąlygos Radviliškio rajone

Priežastys, dėl kurių vykdomi nusikaltimai, ir sąlygos, kuriomis jie vyksta Radviliškio rajone, taip pat asmenys, padarę nusikaltimus ar galintys nusikalsti dėl vienokių ar kitokių priežasčių, yra nusikaltimų prevencijos ir kontrolės objektai. Pažymėtinos šios pagrindinės nusikaltimų priežastys ir sąlygos:

1) svarbus nusikalstamumą lemiantis veiksnys yra žmonių neužimtumas. Kriminologinių tyrimų duomenimis, žmogui, neturinčiam socialiai naudingo užsiėmimo, padidėja tikimybė ir rizika nusikalsti;

2) išsilavinimo stoka taip pat turi didelę įtaką nusikalstamumui. Daugiausia visų nusikaltusių asmenų sudaro tik pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą turintys asmenys, o turintys profesinį, aukštesnįjį ir aukštąjį sudaro žymiai mažiau;

3) apsvaigimas nuo alkoholio bei narkotinių ar psichotropinių medžiagų dažnai tampa nusikaltimo priežastimi arba sąlyga, trečdalis nusikaltusių asmenų nusikaltimus padaro apsvaigę nuo alkoholio;

4) nepilnamečių nusikalstamumas, jaunimo nenoras mokytis rodo šeimos, mokymo įstaigų, specializuotų priežiūros ir teisių apsaugos įstaigų socialinės kontrolės ir priežiūros stoką. Dėl šios priežasties daugelis vaikų, ypač iš sunkiai materialiai besiverčiančių šeimų, turi menkas saviraiškos

galimybes, o tai sudaro sąlygas nepilnamečiams įsitraukti į socialiai nepriimtina veiklą;

5) valstybės valdymo trūkumai, socialinių ir kitų institucijų negalėjimas tinkamai atlikti savo funkcijų, teisės aktų nesuderinamumas, neaukštas gyventojų pragyvenimo lygis ir didelė turtinė diferenciacija turi įtakos visuomenės nepasitikėjimui valstybės valdymu ir teisine sistema.

2.5. Policijos komisariato veiklos analizė pagal veiklos sektorius

2.5.1. Viešosios tvarkos palaikymas ir operatyvios pagalbos teikimas

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK siekia:

Užtikrinti operatyvų reagavimą bei nusikalstamų veikų, vykdomų viešose vietose, užkardymą, ištyrimą. Per 2008 m. nebuvo fiksuota nei vieno atvejo, kad viešosios policijos padalinių pareigūnai į pranešimą būtų reagavę daugiau nei per 10 min. mieste ir 32 min. rajone. Reagavimo trukmė – 8,4 min. mieste ir 28 min. rajone.

6 lentelė

Viešosios tvarkos palaikymas

Sektoriaus tikslo pavadinimas	Rezultato kriterijaus pavadinimas	Planuota reikšmė	Pasiektas rezultatas
1. Aktyvinti santykius su bendruomene bei kitais socialiniais partneriais. 2. Užtikrinti operatyvų reagavimą bei nusikalstamų veikų, vykdomų viešose vietose užkardymą, ištyrimą.	1.(R-03-04-02) Radviliškio rajono policijos komisariato patrulių reagavimo (atvykimo) į iškvietimus miestuose vidutinė trukmė (min.)	10	8,4
	2. (R-03-04-03) Radviliškio rajono policijos komisariato patrulių reagavimo (atvykimo) į iškvietimus kitoje prižiūrimoje teritorijoje vidutinė trukmė (min.)	32	28
	3. Per Lietuvos Respublikos teritoriją tranzitu vykstančių asmenų kontrolės atitikimas nustatyta tvarkai (proc.)	100	100
	4. Išduota asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų nepažeidžiant teisės aktų nustatytų terminų (proc.)	97	100
	5. Ištirtų nusikalstamų veikų, padarytų viešose vietose, dalis (proc.)	46	69,2
	6. Ištirtų nusikalstamų veikų, padarytų gatvėse, dalis (proc.)	40	66,7
	7. Ištirtų Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimų (BK 281 str.) dalis (proc.)	62	85
	8. Ištirtų Kelių transporto eismo taisyklių pažeidimų, dėl kurių žuvo žmogus (BK 281 str. 5, 6 d.) dalis (proc.)	74	77,8
	9. Ištirtų viešosios tvarkos pažeidimų (BK 284 str. 1 d.) dalis	70	85,7 (35/30)

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Per 2008 m. komisariato pareigūnai palaikė viešąją tvarką 14 masinių renginių metu. Dirbtos 572 valandos palaikant viešąją tvarką. Išaiškinti 4 administracinių teisės pažeidimų atvejai. Nusikalstamų veikų nebuvo fiksuota.

Vykdo specialiuosius priemonių planus (tipinius, situacinius). Organizuotos priemonės su urėdijų, mokesčių inspekcijos, gamtos apsaugos tarnybos, muitinės, Valstybine kelių transporto inspekcija bei kitomis įstaigomis.

Viešosios policijos pareigūnai rengia bendras prevencinio pobūdžio priemones su Valstybine kelių transporto inspekcija (14), Radviliškio rajono miškų urėdija (4), techninių apžiūrų centrais (2), Šiaulių apskrities mokesčių inspekcija (2), Kelių tarnyba (4), Gamtos apsaugos tarnyba (2).

Kita veiklos sritis yra priimti ir nagrinėti gyventojų prašymus, pareiškimus, skundus ir pasiūlymus. Vidutiniškai vienas Prevencijos poskyrio pareigūnas aptarnauja 2485 gyventojus (priskirtas teritorijas turi visų trijų buvusių nuovadų vyriausieji tyrėjai). Per 2008 m. Prevencijos poskyrio pareigūnai išnagrinėjo 943 gyventojų prašymus, skundus, pareiškimus (2007 m. – 549, 2006 m. - 716), iš jų 776 – tyrėjai (apylinkės inspektoriai), 167 – specialistai (nepilnamečių reikalų inspektoriai). Atliekant vieną iš priskirtų funkcijų – atlikti ikiteisminį tyrimą, poskyrio pareigūnai pradėjo ikiteisminį tyrimą 181 (2007 m. – 195, 2006 m. – 288) bylose, atsisakė pradėti ikiteisminį tyrimą – 966 atvejų (2007 m. – 900, 2006 m. – 649). Minėto skaičiaus augimas susijęs su priimtu kartu su rajono apylinkės prokuratūra bendru sprendimu dėl pranešimų, skundų, pareiškimų, kuriems išaiškinti nereikia atlikti išsamaus tyrimo, registracijos bei tyrimo. Į teismą perduotų bylų nebuvo.

2.5.2. Administracinė praktika

2008 metais pareigūnai išaiškino 2062 asmenis, įvykdžiusius administracinius teisės pažeidimus (2007 m. – 1925, 2006 m. - 1741): 1864 suaugusius asmenis, 198 – nepilnamečius. Tyrėjai išaiškino 90,3 % (2007 m. – 85,6%, 2006 m. – 84,7 %) administracinių teisės pažeidimų, specialistai – 9,6 % (2007 m. – 14,3%, 2006 m. - 14,2 %). Už administracinius pažeidimus paskirta piniginių baudų – 25540 Lt, išieškota – 6300 Lt.

Analizuojant administracinę praktiką, matyti, kad Prevencijos poskyrio pareigūnai išaiškino 6,6 % daugiau administracinių teisės pažeidimų palyginus su analogišku 2007 metų laikotarpiu. Kaip matyti iš statistinių duomenų, išaiškinamų teisės pažeidimų atvejų skaičius didėja jau ne vienerius metus. 2008 metais pastebima, kad išaiškinta daugiau kai kurių teisės pažeidimų atvejų, kuriems nuolatos turi būti skiriamas nemažas dėmesys. Jų mažėjimo tendencijos buvo stebimos jau keletą metų: LR ATPK 177 str, 177¹ str. – 26(2008 m.), 17(2007 m.); 177² str. – 7(2008 m.), 1(2007 m.).

Vykdamt kompleksinę priemonę „Aguona – 2008“ buvo išaiškinti 57 LR ATPK 107² str. pažeidimo atvejai(2007 m. – 32). Prevencijos poskyrio tyrėjai išaiškino 19 Kelių eismo taisyklių pažeidimo atvejų (2007 m. – 0). 2008 metais buvo išaiškinta daugiau LR ATPK 178 str.1-3 d. – 758 (2007m. – 659), 178 str. 4 d. – 46(2007 m. – 21), 180 str. – 47(2007 m. – 31), 181 str. – 168(2007 m. – 100). Tačiau stebint pastarųjų metų išaiškinamų LR ATPK 163² str. pažeidimų kitimo, t.y., mažėjimo, tendencijas, tenka konstatuoti, kad šie pažeidimai nesulaukia reikiamo dėmesio ir kasmet jų išaiškinama vis mažiau(2008 m. – 9, 2007 m.- 11). Sprendžiant rūkymo draudžiamose vietose problemas, 2008 m. buvo išaiškinti 3 LR ATPK 185¹ str.1 d. pažeidimo atvejai.

2.5.3. Kita policijos komisariato veikla

Per 2008 m. Operatyvaus valdymo poskyryje, Informacijos registre, buvo registruota 11411 pranešimų. Pagal gautus pranešimus registruoti ir pradėti 827 ikiteisminiai tyrimai(2007 m. - 850). Į OVP pristatyta 1418 asmenų(2007 m. – 1347), iš kurių 1116 – neblaivūs (2007 m. – 1055). Laikino sulaikymo patalpose buvo uždaryti 943 asmenys (2007 m. – 797), iš jų 859 neblaivūs(2007 m. – 769). Iki šiol nėra išspręsta skambučių kitoms specialiosioms tarnyboms peradresavimo problema - dėl tam tikrų ryšio problemų nėra galimybių iškart peradresuoti intereso skambučių reikiamai spec. tarnybai. Ginkluotės ir spec. priemonių išdavimo ir priėmimo vieta įrengta mažoje patalpoje. Neišspręsta ir dviejų laikino sulaikymo patalpų problema: OVP pareigūnai neturi galimybių jas stebėti.

Policijos komisariato pareigūnai operatyviai reaguoja į pranešimus apie teisės pažeidimus. Reagavimo laikas mieste sudarė – 8,4 min, rajone – 28 min. Siunčia operatyvines grupes į įvykio vietas. Kartą per mėnesį tikrinamas išvykimų į įvykius operatyvumas. Per 2008 m. nebuvo nustatyta atvejų, kad reagavimo laikas į gaunamus pranešimus būtų viršijęs nustatytą.

Vienas iš uždavinių yra užtikrinti leidimų ir kitų teisės aktuose numatytų dokumentų išdavimą bei veiklos, kuriai reikalingas leidimas (licenzija), kontrolę (4 lentelė).

Rengia atitinkamus dokumentus ir išduoti leidimus bei kitus dokumentus. Per 2008 m. licencijavimo grupės pareigūnė išdavė 2 leidimus gaminti antspaudus, 124 leidimus įsigyti ginklus fiziniams asmenims, 35 pažymėjimus apsaugos darbuotojams. Iš viso saugomi 35 paimti, konfiskuoti, savanoriškai atiduoti ginklai, iš jų 7, kurie buvo laikomi neteisėtai.

Vykdo leidimų sistemos objektų bei fizinių asmenų, turinčių ginklus, apskaitą ir kontrolę. Patikrinta 201 fizinis asmuo (2007 m. - 205), turintis ribotos civilinės apyvartos ginklus (iš viso rajone yra 615 asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus). Fizinių asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus, atliktų patikrinimų rodiklis nuo bendro asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus, skaičiaus sudarė 32,7 %(2007 m. – 33,6 %) (žr. 7 lentelę).

Objektų ir fizinių asmenų, turinčių ginklus, apskaita ir kontrolė

Uždavinio pavadinimas	Produkto kriterijaus pavadinimas	Patvirtinta 2008 metams	Įvykdyta 2008 m. I pusmetį	Įvykdyta 2008 metais
Užtikrinti teisės pažeidimų, susijusių su ribotos civilinės apyvartos ginklų laikymu bei veiklos, kuriai reikalingas leidimas (licencija), prevenciją, kontrolę bei aiškinimą.	Fizinių asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus, atliktų patikrinimų rodiklis nuo bendro asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus, skaičiaus (proc.)	30	17,9	32,7*

*Bendras asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus, skaičius, - 615, patikrintų fizinių asmenų skaičius – 201.

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Užtikrina areštinėje uždarytų asmenų apsaugą, sulaikytųjų, suimtųjų ir nuteistųjų asmenų konvojavimą (5 lentelė).

Vykdo areštinėje uždarytų asmenų apsaugą (5 lentelė). Kiekvieną mėnesį pagal patvirtintą grafiką areštinėje atliekami netikėti patikrinimai (ne mažiau 4 kartai per mėnesį). 2008 metais vienas, įtariamas įvykdęs nusikalstamą veiką „nusižudė. Buvo atliktas tarnybinis patikrinimas.

Vykdo sulaikytų, suimtų ir nuteistųjų asmenų konvojavimą (5 lentelė). Per 2008 m. buvo konvojuoti 902 asmenys (2007 m. - 777). Iš jų – 848 vyrai, 16 moterų, 38 nepilnamečiai. Konvojavimas vykdomas konvojaus automobiliu „Fiat Ducato“(2005 m.). Pabėgimų konvojaus metu nebuvo. Kitų pažeidimų, konvojuojant asmenis, nenustatyta (žr. 8 lentelę).

Organizuoja areštinėje laikomų asmenų gyvenimo sąlygų patikrinimus. Radviliškio r. PK areštinės techninė sanitarinė būklė yra vertinama patenkinamai. Joje yra 4 kameros, 16 vietų, vidutiniškai per parą laikoma 11 asmenų (2007 m. – 9). Per 2008 m. areštinėje laikytų asmenų skaičius – 818 (2007 m. – 777), iš jų 119 asmenų areštuota administracine tvarka, 451 asmuo – iš tardymo izoliatorių bei kitų PK. Kitų institucijų iniciatyva buvo uždaryti 9 asmenys (8 lentelė).

Radviliškio r. PK areštinė yra įrengta administracinio pastato pusrūsyje. Radviliškio r. PK areštinę tikrina Šiaulių m. VPK pareigūnai, Šiaulių visuomeninės sveikatos centro darbuotojai. Nustatytus neesminius trūkumus policijos įstaiga pašalina savo lėšomis. Areštinės renovacijai lėšų negauta.

Nuteistų asmenų konvojavimas

Uždavinio pavadinimas	Produkto kriterijaus pavadinimas	Patvirtinta 2008 metams	Įvykdyta 2008 m. I pusmetį	Įvykdyta 2008 metais
Užtikrinti areštinėje uždarytų asmenų apsaugą, sulaikytųjų, suimtųjų ir nuteistųjų asmenų konvojavimą	Asmenų, uždarytų policijos areštinėje, saugumo užtikrinimas (procentai).	100	100	99*
	Konvojuojamųjų asmenų saugumo užtikrinimas (procentai).	100	100	100

*Iš viso laikoma asmenų – 818, 1 nusižudė.

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

2.5.4. Dokumentų išdavimas, gyvenamosios vietos deklaravimas, užsieniečių kontrolė

Užtikrina asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų išdavimą, gyvenamosios vietos deklaravimo vykdymą bei užsieniečių kontrolę ir jų teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimų sprendimą (žr. 9 lentelę).

Išduoda asmens tapatybę patvirtinančius bei kitus dokumentus. Per 2008 m. išduota 4219 asmens tapatybės kortelių, išduoti 2063 pasai, 151 laikinasis pažymėjimas (išduodamas praradus galiojančius asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus). Patvirtinta 213 fizinio asmens kvietimų užsieniečiams laikinai atvykti į Lietuvos Respubliką ir patvirtinti 49 juridinio asmens kvietimai užsieniečiams laikinai atvykti į Lietuvos Respubliką.

Vykdo užsieniečių teisėto buvimo Lietuvos Respublikoje kontrolę bei sprendžia klausimus dėl jų teisinės padėties. Per 2008 m. Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK priimti 33 užsieniečių prašymai išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, suformuotos bylos ir pateiktos Migracijos departamentui priimti sprendimą. Įforminta 67 leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje ir 2 pažymos, patvirtinančios Europos Sąjungos valstybės narės piliečio teisę gyventi Lietuvos respublikoje. Pateiktos 6 bylos Migracijos departamentui panaikinti leidimą laikinai gyventi. Pakeista 23 Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimų gyventi Europos Bendrijoje (toliau-leidimas nuolat gyventi). 1 leidimas nuolat gyventi panaikintas. Užsieniečiams surašyti 3 administracinių teisės pažeidimų protokolai pagal 206¹ str., sugadinus ar praradus leidimą nuolat gyventi.

Migracijos poskyrio pareigūnai kartu su policijos pareigūnais, Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnais dalyvauja priemonėse dėl prevencinių priemonių vykdymo siekiant užtikrinti nelegalios migracijos į Europos Sąjungą kontrolę.

Dalyvauja įgyvendinant valstybės politiką migracijos, pilietybės, vizų, prieglobsčio, asmens dokumentų išdavimo, laisvo asmenų judėjimo srityse. Radviliškio rajono statistikos skyriaus duomenimis 2008 metų gruodžio 31 dieną rajone gyveno 49241 gyventojas, iš jų – 176 užsieniečiai.

Priimti 1079 sprendimai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės. Parengta 30 išvadų, nustačius, kad asmens Lietuvos Respublikos pilietybės klausimas išspręstas, pažeidžiant Pilietybės įstatymo reikalavimus (t. y. nepareikalauti laisvos formos prašymai). Parengta 1 byla ir išsiųsta Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo. Parengti 3-jų asmenų dokumentai ir išsiųsti Komisijos Lietuvos Respublikos pilietybės klausimams nagrinėti posėdžiui.

Migracijos poskyris bendradarbiauja su mokyklomis, seniūnijomis, prašo pedagogų priminti šešiolikmečiams, jog sulaukę šešiolikos, per mėnesį jie privalo kreiptis į Migracijos poskyrį dėl dokumentų.

9 lentelė

Užsieniečių kontrolė ir teisinės padėties sprendimas

Uždavinio pavadinimas	Produkto kriterijaus pavadinimas	Patvirtint a 2008 metams	Įvykdyta 2008 m. I pusmetį	Įvykdyta 2008 metais
Užtikrinti asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų išdavimą, gyvenamosios vietos deklaravimo vykdymą bei užsieniečių kontrolę ir jų teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimų sprendimą	Išsiųstų iš Lietuvos Respublikos užsieniečių skaičius nuo įpareigotų išvykti iš Lietuvos Respublikos užsieniečių skaičiaus (proc.)	100	0	0

Asmenys, įpareigoti išvykti iš šalies – 0 , išsiųsti – 0.

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

2.6. Radviliškio rajono policijos komisariato vidinių veiksmų analizė

2008 m. gegužės 29 d. Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 5-V-300 buvo priimtas sprendimas reorganizuoti nuo spalio 1 d. Radviliškio r. policijos komisariatą prijungimo būdu prie Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato. Tuo pačiu įsakymu patvirtintos reorganizavimo sąlygos, nuostatai, struktūra. 2008 m. spalio 1 d., reorganizavus Radviliškio rajono policijos komisariatą, t.y. prijungus policijos įstaigą prie Šiaulių m. vyriausiojo policijos komisariato, pakito komisariato struktūra, keičiami teisės aktais, reglamentuojantys komisariato veiklą. Po reorganizacijos policijos komisariatas neteko juridinio asmens statuso, pasikeitė valdymo organizavimo padalinių funkcijos – jų sumažėjo.

Reorganizuojant policijos komisariatą, buvo panaikintos 7 administravimo padaliniuose buvusios pareigybės ir atitinkamai jos buvo įsteigtos viešosios ir kriminalinės policijos padaliniuose. Taip pat nuo spalio 1 d. komisariate buvo įsteigtos papildomos 4 pareigybės, vadovaujantis metodika. Steigiant naujas pareigybes, prioritetas buvo teiktas patrulių ir tyrėjų pareigybių steigimui.

Komisariato viršininko įsakymu buvo patvirtinta etikos komisijos sudėtis, darbo reglamentas, vidaus tvarkos taisyklės, piliečių aptarnavimo policijos įstaigoje taisyklės²⁹.

Policijos įstaigos struktūra patvirtinta 2002-12-23 Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymu Nr. 662.³⁰

Pagal Kuconį P. ir Nekrošius V. (2001), naujausias Lietuvos Respublikos policijos raidos etapas susijęs su Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo priėmimu (2000 m. spalio 17 d.). Būtent šis įstatymas dabar reglamentuoja Lietuvos policijos veiklos principus ir teisinius pagrindus, policijos uždavinius, organizacinę struktūrą ir kai kuriuos kitus klausimus.

Teritorinės policijos įstaigos yra policijos komisariatai, vykdančys teisės aktais jiems pavestas funkcijas nustatytoje teritorijoje. Policijos komisariatai yra aukštesnės ir žemesnės pakopų. Aukštesnės pakopos policijos komisariatai steigiami apskričių centruose ir užtikrina policijos uždavinių įgyvendinimą visoje apskrities teritorijoje. Šie komisariatai yra atsakingi ir atskaitingi policijos generaliniam komisarui. Žemesnės pakopos policijos komisariatai steigiami savivaldybių administraciniuose centruose atitinkamų savivaldybių teritorijai aptarnauti. Šie policijos komisariatai atskaitingi atitinkamam aukštesnės pakopos policijos komisariatui, savivaldybės merui ir savivaldybės bendruomenei. Bendru policijos komisariatui vadovaujančio policijos pareigūno ir savivaldybės mero sprendimu atskiroms savivaldybių teritorijoms aptarnauti gali būti steigiamos policijos nuovados. Savivaldybių teritorijoms dalims aptarnauti taip pat gali būti steigiami policijos komisariatai kaip aukštesnės pakopos policijos komisariatų struktūriniai padaliniai. Policijos nuovados ir kiti padaliniai gali būti steigiami ir tam tikriems policijos uždaviniams bei funkcijoms vykdyti. (Kuconis P., Nekrošius V. (2001), p. 162).

2.6.1. Organizacinė struktūra

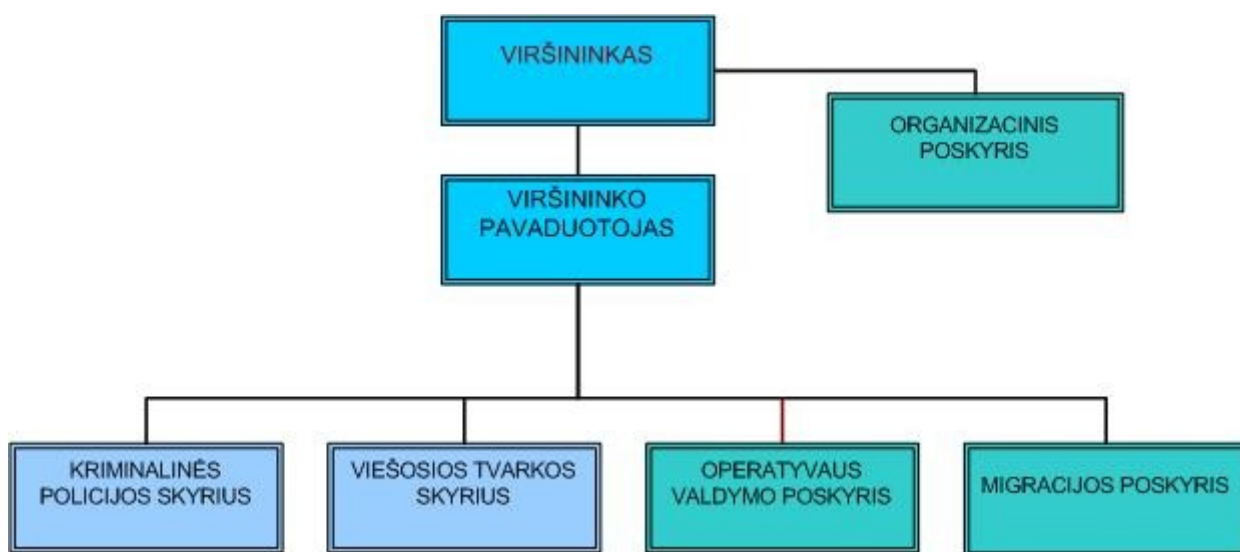
Policijos komisariato struktūros schemą ir etatus tvirtina policijos generalinis komisaras. Policijos komisariato veikla planuojama, organizuojama ir vykdoma pagal kiekvienais metais sudaromą ir tvirtinamą strateginį veiklos planą policijos generalinio komisaro nustatyta tvarka. Policijos komisariato vadovas tvirtina detalesnius atskirų policijos komisariato padalinių veiklos priemonių bei specialiųjų priemonių (tipinius, situacinius) planus. Policijos komisariato vadovas

²⁹ Radviliškio rajono policijos komisariato 2008-ųjų metų veiklos ataskaita

³⁰ Ten pat

teikia patvirtinto strateginio veiklos plano vykdymo ataskaitą policijos generalinio komisaro nustatyta tvarka. Policijos komisariato veikla vertinama pagal tai, ar buvo pasiekti strateginiai tikslai, ar laiku ir veiksmingai įvykdyti užsibrėžti uždaviniai bei priemonės, ar tikslingai, efektyviai ir teisėtai panaudoti finansiniai bei materialiniai resursai.

Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK struktūrą rodo 15 pav. Policijos komisariatui vadovauja viršininkas, kurį skiria ir atleidžia policijos generalinis komisaras. PK viršininkas prižiūri ir koordinuoja Radviliškio r. PK struktūrinių padalinių veiklą, atsako už Radviliškio rajono policijos komisariatui pavestų uždavinių vykdymą bei darbo organizavimą. Radviliškio r. PK viršininkas yra tiesiogiai pavaldus Lietuvos policijos generaliniam komisarui (atskiris klausimais pagal kompetenciją – ir jo pavaduotojams) ir atskaitingas Šiaulių AVPK viršininkui.

15 pav. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariato struktūros schema. Sudaryta magistro darbo autoriaus.

Viršininkas atsako už policijos komisariato padaliniams iškeltų uždavinių įgyvendinimą ir funkcijų vykdymą. Jis planuoja, organizuoja, kontroliuoja ir atsako už policijos komisariato veiklą įgyvendinant Lietuvos Respublikos įstatymus, Vyriausybės nutarimus, Ministro Pirmininko potvarkius bei programas, vidaus reikalų ministro, policijos generalinio komisaro ir Šiaulių miesto vyriausiojo policijos komisariato vadovo įsakymus ir nurodymus; organizuoja ir atsako už racionalų piniginių lėšų naudojimą; organizuoja policijos komisariato bendradarbiavimą su prokuratūra, teismais, kitais policijos komisariatais, kitomis operatyvinę veiklą vykdančiomis institucijomis; organizuoja komisariato bendradarbiavimą su Kalėjų departamentu prie Teisingumo ministerijos teritoriniais padaliniais, Lietuvos šaulių sąjunga ir kitomis valstybinėmis ir visuomeninėmis organizacijomis kovojant su nusikalstamumu; diegia pažangias darbo organizavimo ir valdymo formas, mokslo ir technikos laimėjimus; pagal savo kompetenciją leidžia įsakymus, nurodymus,

skiria įpareigojimus ir tikrina, kaip jie vykdomi; pagal suteiktą kompetenciją Valstybės tarnybos įstatymo, kitų įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka skiria ir atleidžia iš pareigų pareigūnus ir kitus darbuotojus; vadovaudamasis įstatymais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimą, neviršydamas policijos komisariatui nustatyto darbo užmokesčio fondo, nustato pareigūnams ir kitiems darbuotojams tarnybinių atlyginimų koeficientus (pareiginės algos koeficientus) ir atlyginimų priedus; skatina pareigūnus ir kitus darbuotojus bei skiria tarnybines ar drausmines nuobaudas; pagal kompetenciją tvirtina policijos komisariato struktūrinių padalinių nuostatus ir darbuotojų pareigines instrukcijas (pareigybių aprašymus) bei tarnybos įvertinimo lapus; organizuoja policijos komisariato ir jo struktūrinių padalinių bendradarbiavimą su gyventojais, vietos savivaldos institucijomis, visuomeninėmis organizacijomis ir žiniasklaida; vadovauja operatyviniams pasitarimams ir organizuoja jų darbą; priima suinteresuotus asmenis, kontroliuoja pareiškimų ir skundų nagrinėjimą per nustatytus terminus; pagal savo kompetenciją pasirašo sutartis su fiziniais ir juridiniais asmenimis; dalyvauja Policijos departamento operatyviniuose pasitarimuose³¹.

PK viršininkas turi vieną pavaduotoją, kurį policijos komisariato vadovo teikimu skiria ir atleidžia policijos generalinis komisaras.

PK viršininko pavaduotojas padeda viršininkui formuoti Radviliškio r. PK veiklos strategiją ir kontroliuoti jos įgyvendinimą, nuostatas bei priimti ir įgyvendinti sprendimus. Pavaduotojas pagal kuravimo sritis (numatytos pareigybės aprašymuose) atsako už Radviliškio r. PK struktūrinių padalinių veiklą bei pavaldūs bei atskaitingi Radviliškio r. PK viršininkui.

Vidaus reikalų ministerijoje, Policijos departamente, kitose valstybės institucijose ir įstaigose Radviliškio r. PK atstovauja viršininkas, viršininko pavaduotojas bei kiti Radviliškio r. PK viršininko įgalioti struktūrinių padalinių vadovai, valstybės tarnautojai. Laikinais nesant Radviliškio r. PK viršininko, eina jo pareigas.

Kriminalinės policijos skyrius vykdo nusikalstamų veikų tyrimą, asmenų įtariamų padarius nusikaltimą, taip pat dingusių be žinios asmenų paiešką, ruošia ir įgyvendina įvairius operatyvinius planus bei kitas jiems priskirtas funkcijas (žr. 3priedą).

Viešosios tvarkos skyrius užtikrina viešąją tvarką, vykdo specialiąsias operacijas, nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją, nepilnamečių nusikalstamumo prevenciją, užtikrina eismo saugumą, organizuoja ir vykdo sulaikytų ir suimtų asmenų konvojavimą, vykdo įmonių, įstaigų, organizacijų turto apsaugą, teikia pagalbą asmenims nukentėjusiems nuo teisės pažeidimų (žr. 4 priedas)

Operatyvaus valdymo poskyris. Pagrindiniai uždaviniai:

³¹ Radviliškio rajono policijos komisariato nuostatai (Patvirtinta Policijos generalinio komisaro 2001 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. 378).

- operatyviai reaguoti į gaunamą informaciją apie įvykius ir nusikalstamas veikas;
- užtikrinti gaunamų pareiškimų ir pranešimų apie nusikaltimas veikas, kitus teisės pažeidimus bei įvykius priėmimą ir registravimą;
- užtikrinti sklandų darbą su pristatytais į Poskyrį asmenimis;
- pagal savo kompetenciją suteikti neatidėliotiną pagalbą asmenims, užtikrinti jų teisių ir laisvių apsaugą;
- užtikrinti informacijos priėmimą, registravimą, perdavimą ir kaupimą ryšio priemonėmis ir specialia programine įranga;
- užtikrinti policijos ginkluotės ir kitų priemonių saugojimą, išdavimą bei priėmimą;
- užtikrinti policijos komisariato pastato ir uždaros policijos komisariato teritorijos apsaugą.

Poskyris, įgyvendindamas pavestus uždavinius, vykdo įvairias funkcijas (žr. 5 priedas)

Organizacinis poskyris. Pagrindiniai uždaviniai:

- organizuoti policijos komisariatui priskirtų uždavinių įgyvendinimą;
- organizuoti, koordinuoti policijos komisariato padalinių veiklą, pagal kompetenciją kontroliuoti įsakymų, pavedimų vykdymą.
- formuoti policijos komisariato viešųjų ryšių sistemą.
- administruoti komisariato turtą.
- užtikrinti komisariato vidinio kompiuterių tinklo priežiūrą ir modernizaciją, prižiūrėti kompiuterinę techniką.
- tvarkyti raštvedybą policijos komisariate pagal norminių ir metodinių dokumentų reikalavimus.
- pagal kompetenciją formuoti personalo valdymo politiką.

Poskyris, įgyvendindamas pavestus uždavinius, vykdo įvairias funkcijas (žr. 6 priedas)

Migracijos poskyris. Pagrindiniai uždaviniai:

- valdyti migracijos procesus, sprendžiant užsieniečių teisinės padėties, nelegalios migracijos prevencijos ir kitus su migracijos politikos vykdymu susijusius klausimus;
- įgyvendinti valstybės politiką Lietuvos Respublikos pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančių dokumentų išdavimo, klausimais.

Poskyris, įgyvendindamas pavestus uždavinius, vykdo įvairias funkcijas (žr. 7 priedas)

2.6.2. Žmonių ištekliai

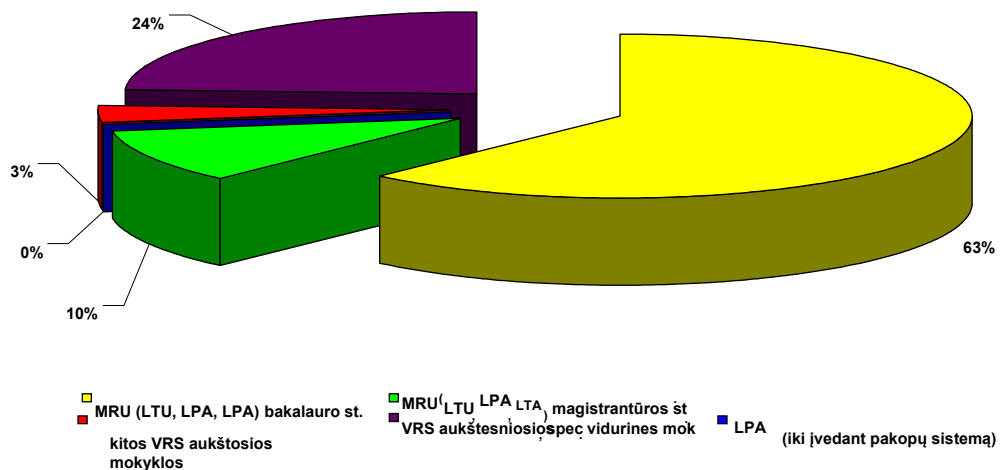
Vienas iš Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos efektyvumą lemiančių veiksnių yra personalas ir jo kvalifikacija. 2008-12-31 įstaigoje dirbo 124 (2007 m.- 136, 2006 m.- 144) pareigūnai ir darbuotojai (pareigybių komisariate yra 161). Reorganizuojant policijos komisariatą, buvo panaikintos 7 administravimo padaliniuose buvusios pareigybės ir atitinkamai jos buvo įsteigtos viešosios ir kriminalinės policijos padaliniuose. Taip pat, nuo spalio 1 d. komisariate buvo įsteigtos papildomos 4 pareigybės, vadovaujantis metodika. Steigiant naujas pareigybes, prioritetas buvo teiktas patrulių ir tyrėjų pareigybių steigimui.

Komisariate 47 darbuotojas turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (2006 m. – 46), 12 – aukštąjį neuniversitetinį (6), aukštesnįjį – 25. 22 darbuotojai turi aukštąjį teisinį išsilavinimą. (žr.2 paveikslą).

SHAPE

*

MERGEFORMAT

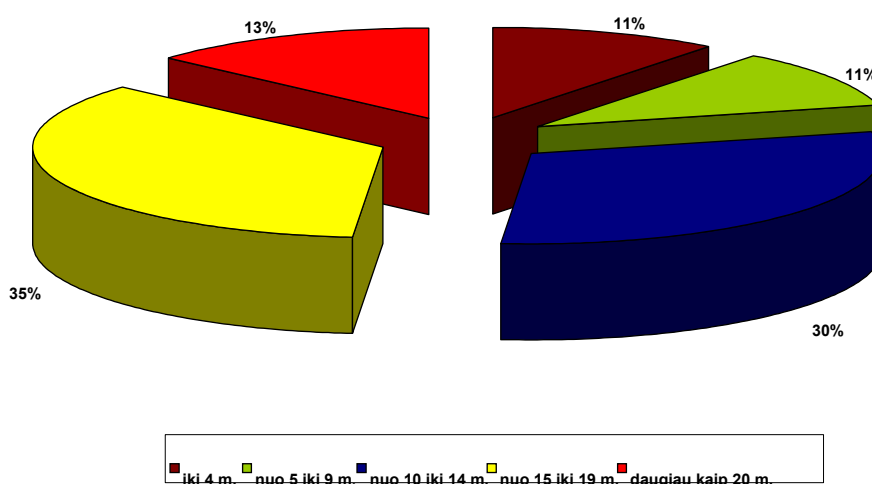

16 pav. Darbuotojai, turintys specialųjį išsilavinimą. Šaltinis: paruošta magistro darbo autoriaus, remiantis Radviliškio rajono policijos komisariato personalo poskyrio duomenimis.

Šiuo metu 17 pareigūnų ir darbuotojų mokosi teisinį išsilavinimą suteikiančiose bei kitose mokymo įstaigose. 2008 į policijos įstaigą kreipėsi 16 (2007 m. 12) vaikinių ir merginų, pareiškusių norą studijuoti M. Riomerio ar Klaipėdos aukštesniojoje mokykloje. Tačiau į minėtas mokymo įstaigas įstojo tik 5 asmenys, nemaža dalis netiko dėl sveikatos būklės. Analizuojant šią situaciją, matyti, kad policijos pareigūno profesija vis dar nėra prestižinė ir gabus bei motyvuotas jaunimas jos nesirenka. Į policijos įstaigą darbui kreipiasi daugiau merginų, nei vaikinių³². Jau ne vieneri metai susiduriama su problema – didžioji dalis kandidatų yra pripažįstami netinkamais dėl sveikatos.

Per 2008 m. į policijos įstaigą kreipėsi 6 buvę pareigūnai, norintys grįžti į vidaus tarnybą (2007 m. – 0). Į tarnybą policijoje buvo sugrąžinti du pareigūnai

Šiuo metu komisariatare yra 14 pareigūnų, turinčių 20 ir daugiau metų stažą vidaus tarnyboje. (žr. 17 pav.).

17 pav. Pareigūnų darbo stažas. Šaltinis: paruošta magistro darbo autoriaus, remiantis Radviliškio rajono policijos komisariato personalo poskyrio duomenimis.

Tai sudaro 13 % sukomplektuotų pareigūnų pareigybių (2007 m. – 10,3 %). 5 pareigūnai užima vadovaujančias pareigas. Norint paruošti rezervą minėtoms pareigybėms, būtina ruošti ir įgyvendinti nuoseklią policijos pareigūnų atrankos, mokymo programą. Ši problema tampa aktuali ir pirminės grandies komplektavimui³³. Statistinis komisariato pareigūnas šiuo metu galėtų būti apibūdinamas taip: 36-40 metų amžiaus, turintis daugiau nei 15 metų stažą vidaus tarnyboje, bei įgijęs aukštąjį universitetinį arba aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą.

Šiauliu AVPK Radviliškio r. PK siekiama užtikrinti policijos įstaigos kvalifikacijos palaikymą (žr. 10 lentelę).

³² Radviliškio rajono policijos komisariato 2008-ųjų metų veiklos ataskaita

³³ Radviliškio rajono policijos komisariato 2008-ųjų metų veiklos ataskaita

Per keletą pastarųjų metų policijos pareigūnų kvalifikacijos kėlimui skiriama išties nemažai dėmesio. Didelė dalis visų grandžių pareigūnų bent 1 kartą per metus vyksta į organizuojamus mokymus.

10 lentelė

Personalo kvalifikacijos palaikymas

Sektoriaus tikslo pavadinimas	Rezultato kriterijaus pavadinimas	Planuota reikšmė	Pasiektas rezultatas
Užtikrinti personalo kvalifikacijos palaikymą	Radviliškio rajono policijos komisariato darbuotojų, kėlusią kvalifikaciją, dalis (proc.) nuo bendro darbuotojų skaičiaus	90	79,2 *

* Darbuotojų skaičius – 130(2008 m. vidurkis), kėlė kvalifikaciją – 103.

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Užtikrinamas pareigūnų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas (11 lentelė). Yra siekiama kelti ir tobulinti pirminės grandies policijos pareigūnų (nuo jaunesniojo policininko iki viršilos laipsnio imtinai) kvalifikaciją. 2008 m. kvalifikaciją kėlė 28 pirminės grandies pareigūnai (2007 m. – 32).

2008 m. kvalifikaciją kėlė 71 vidurinės grandies ir aukštesniosios grandies pareigūnai (2007 m. – 127). Stengiamasi kelti ir tobulinti kitų valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikaciją. 2008 m. kvalifikaciją kėlė 4 komisariato darbuotojai (2007 m. – 9).

2008 m. pareigūnų, kėlusią kvalifikaciją užsienio valstybėse, nebuvo. Kvalifikacijos kėlimą užsienio valstybėse sudėtinga organizuoti yra pakankamai sudėtinga dėl lėšų ir pareigūnų, mokančių užsienio kalbas, trūkumo.

11 lentelė

Pareigūnų ir darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas

Uždavinio pavadinimas	Produkto kriterijaus pavadinimas	Patvirtinta 2008 metams	Įvykdyta 2008 m. I pusmetį	Įvykdyta 2008 metais
Kvalifikacijos tobulinimo, orientuoto į pokyčius, užtikrinimas.	(P-03-04-05-01) Policijos komisariato pirminės grandies policijos pareigūnų (nuo jaunesniojo policininko iki viršilos laipsnio imtinai), tobulinusių kvalifikaciją Lietuvoje, skaičius	35	11	28
	(P-03-04-05-02) Policijos komisariato vidurinės ir aukštesniosios grandies policijos pareigūnų (inspektoriaus ir aukštesnio laipsnio), tobulinusių kvalifikaciją Lietuvoje, skaičius	127	55	71

(P-03-04-05-03) Policijos komisariato kitų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, tobulinusių kvalifikaciją Lietuvoje, skaičius	5	3	4
(P-03-04-05-04) Policijos komisariato policijos pareigūnų ir kitų valstybės tarnautojų bei darbuotojų, tobulinusių kvalifikaciją užsienio valstybėse, skaičius	1	0	0
(P-03-04-01-03) Kvalifikaciją tobulinusių migracijos tarnybų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį (proc.)	5	0,7	1,5*

* Kvalifikaciją kėlė 2 Migracijos poskyrio darbuotojai, komisariato darbuotojų skaičius – 130 (2008 m. vidurkis). Ataskaitiniu laikotarpiu daugiau mokymų, į kuriuos galima būtų siųsti Migracijos poskyrio darbuotojus, nebuvo organizuota.

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

2.6.3. Komisariato veiklos koordinavimas ir kita pagalbinių veikla

Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK siekiama užtikrinti optimalų turimų resursų panaudojimą, užtikrinant tinkamas sąlygas veiklai vykdyti. 2008 metais buvo skiriamas nemažas dėmesys tinkamų tarnybos sąlygų užtikrinimui: atliktas dalies administracinio pastato remontas, darbo vietos tinkamai įrengtos (baldai, orgtechnika). Rajono tarybos lėšomis yra nuomojami trys automobiliai, skirti viešajam saugumui užtikrinti. (žr. 12 lentelę).

12 lentelė

Turimų resursų panaudojimas

Sektoriaus tikslo pavadinimas	Rezultato kriterijaus pavadinimas	Planuota reikšmė	Pasiektas rezultatas
Užtikrinti optimalų turimų resursų panaudojimą, užtikrinant tinkamas sąlygas veiklai vykdyti.	Policijos personalo kaitos rodiklių stabilumas (didėjimo lyginant su praėjusiais metais proc.)	0	8,1 *

*2008 m. – 17,6 % (darbuotojų skaičius – 130, priimti – 5, atleisti – 18), 2007 m. I pusm. – 25,7 % (darbuotojų skaičius – 136, priimta – 14, atleista – 21).

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Užtikrina policijos komisariato veiklos planavimą, koordinavimą bei monitoringą, ūkinės finansinės veiklos vykdymą ir kontrolę.

Atlieka įstatymų nustatyta tvarka finansines ūkines operacijas ir jų vykdymo kontrolę.

Buhalterijos darbuotojos apskaito visas pinigines lėšas, prekinės ir materialinės vertybės bei pagrindines priemones, bei jas fiksuoja buhalterinės operacijos apskaitos dokumentuose, apskaito išlaidų sąmatų vykdymo operacijas, statybos, kapitalinio remonto, paslaugų ir kitų atliktų darbų išlaidas, tvarko įstaigoje įteisintos finansinės – ūkinės veiklos rezultatų (specialiųjų lėšų pajamų ir

išlaidų) apskaitą, laiku perveda fizinių asmenų pajamų mokesčių, valstybinio socialinio draudimo įnašus ir kitas įmokas į biudžetą.(žr. 13 lentelę).

13 lentelė

Lėšų panaudojimo suvestinė ir finansavimo šaltiniai veiklos sektoriuje

tūkst. Lt

Programos kodas – 01.03.04.05				
Ekonominės klasifikacijos grupė	Įvykdyta 2007-aisiais metais įvykdyta	Įvykdyta 2008 m. I-ąjį pusmetį	Įvykdyta 2008 m. III ketv.	Įvykdyta 2008 metais(01-09 mėn.)
1. Iš viso asignavimų:	8,7	0,4	4,6	5,0
išlaidoms	8,7	0,4	4,6	5,0
iš jų - darbo užmokesčiui turtui įsigyti				
2. Finansavimas:	8,7	0,4	4,6	5,0
Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	8,7	0,4	4,6	5,0
Kiti šaltiniai				

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Vykde buhalterinę apskaitą ir jos kontrolę.

Komisariate yra atliekama išankstinė, einamoji ir paskesnioji kontrolė. Viršininko įsakymo buvo paskirti už ją atsakingi asmenys. Pažeidimų, vykdant buhalterinę apskaitą ar jos kontrolę, nenustatyta. Nuo 2008-10-01 šias funkcijas vykdo Šiaulių AVPK.

Plėtoja policijos komisariato informacinę ir ryšio sistemas.

Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK (įskaitant tris policijos nuovadas) yra 91 kompiuterizuota darbo vieta. Per 2008 m. buvo gauta 11 spausdintuvų, iš jų vienas spalvotas. Gauti 32 kompiuteris, iš jų 10 nešiojamų, 1 vaizdo projektorius, 2 skeneriai, 4 komutacinės spintos. Komisariate pabaigtas vidinio tinklo pertvarkymas. Šeduvos ir Baisogalos buvusiose nuovadose įrengtos FRAME RELAY prieigų linijos, t.y. pareigūnai gali naudotis žinybiniu ryšiu, duomenų bazėmis.

Policijos komisariatas savo veiklos eigoje užtikrina pareigūnų ir kitų policijos sistemos valstybės tarnautojų atrankos, profesinio ugdymo procesą bei tarnybinių nusižengimų prevenciją ir tyrimą. 2008 m. sausio 29 d. viršininko įsakymu Nr. 81-V-7 buvo patvirtintas Policijos pareigūnų tarnybinių nusižengimų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos 2008-2011 metų priemonių planas. Paskirti atsakingi už atitinkamų uždavinių ir priemonių įgyvendinimą – viršininko pavaduotojas ir Organizacinio poskyrio viršininkė.

Buvo atlikti 48 tarnybiniai patikrinimai (2 – prokuratūros iniciatyva, 6 – dėl šaunamojo ginklo panaudojimo, 3 – pagal asmenų skundus). Pareigūnų, atleistų iš vidaus tarnybos neigiamais motyvais, nebuvo. Už tarnybinius nusižengimus pareigūnams buvo skirtos 6 tarnybinės nuobaudos.

Analizuoja duomenis apie nusiskundimus dėl policijos pareigūnų veikų, pareigūnų padarytus tarnybinius nusižengimus ir kitus teisės pažeidimus, nustatyti tendencijas, šių pažeidimų priežastis ir sąlygas bei teikti siūlymus prevencinėms priemonėms parengti. (žr. 14 lentelę).

14 lentelė

Tarnybinių nusižengimų prevencija

Uždavinio pavadinimas	Produkto kriterijaus pavadinimas	Patvirtinta 2008 metams	Ivykdyta 2008 m. I pusmetį	Ivykdyta 2008 metais
2. Užtikrinti tarnybinių nusižengimų prevenciją, kokybišką tyrimą,	(P-03-04-03-02) Policijos komisariato personalo kaita (proc.)	15	4,4	17,6
	Atestuotų pareigūnų dalis (proc.) nuo laikusių pareigūnų.	99	100*	100
	Pareigūnų, kuriems suteikta aukštesnė kvalifikacinė kategorija arba patvirtinta turima I kategorija, dalis (proc.) nuo laikusių pareigūnų.	74	94	96**
	Drausmine tvarka nubaustų policijos pareigūnų dalis nuo visų policijos pareigūnų skaičiaus (proc.)	4	2,9	4,6

Turėjo būti atestuoti 37 pareigūnai, atestuoti – 37.

** dalyvavo 51 pareigūnų, suteikta aukštesnė kvalifikacinė kategorija 49 pareigūnų.

*** pareigūnų skaičius – 130(vidurkis), skirta nuobaudų – 6.

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Per 2008 m. buvo ištirti 3 skundai dėl policijos pareigūnų veiksmų. Vienu atveju buvo konstatuota, kad pareigūnų veiksmuose pažeidimų nebuvo, kitu atveju pareigūno veiksmus rekomenduota apsvarstyti Etikos komisijos posėdyje.

2008 m. komisariato pareigūnams buvo skirtos 6 tarnybinės nuobaudos: 2 – už neatvykimą į tarnybą be pateisinamos priežasties, 1 – už BPK reikalavimų pažeidimus, 2 – Viešojo administravimo įstatymo nuostatų pažeidimus, 1 – už netinkamą tarnybinių pareigų atlikimą.

Vykdo policijos pareigūnų ir kitų policijos sistemos valstybės tarnautojų atrankos ir profesinio ugdymo procesą policijos įstaigoje. Per 2008 m. komisariate 9 policijos pareigūnai buvo perkelti į aukštesnes pareigas. Per 2008 m. buvo skatinti 54 darbuotojai: 3 – generalinio komisaro įsakymu, 50 – policijos įstaigos vadovo įsakymais, 1 – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM direktoriaus įsakymu.

Analizuoja duomenis apie pradėtus ikiteisminius tyrimus dėl policijos įstaigos pareigūnų galbūt padarytų nusikalstamų veikų, rengti pažymas, kuriose būtų siūlomos ir prevencinės priemonės, teikti šias pažymas Šiaulių AVPK vidaus tyrimų grupei.

Teikia Šiaulių AVPK vidaus tyrimų grupei informacinius pranešimus bei tarnybinio patikrinimo išvadas apie policijos pareigūnus, kurie vairavo transporto priemones būdami apsvaigę, vengė girtumo nustatymo ar po eismo įvykio pasišalino iš eismo įvykio vietos.

Analizuoja duomenis apie policijos pareigūnų padarytus Kelių eismo taisyklių pažeidimus, rengia pažymas, kuriose būtų siūlomos ir prevencinės priemonės, teikia šias pažymas Šiaulių AVPK vidaus tyrimų grupei.

Policijos komisariatas plėtoja geranoriškus santykius su viešosios informacijos rengėjais, teikia informaciją apie komisariato veiklą, nusikalstamumo būklę rajone.

Radviliškio rajono policijos komisariatas aktualią informaciją teikia regioniniam dienraščiui „Šiaulių kraštas“, rajoniniams laikraščiams „Mūsų kraštas“, „Radviliškio naujienos“, dienraščiams „Respublika“, „Lietuvos rytas“, komercinėms televizijoms. Teikiama ne tik kasdieninė informacija apie nusikalstamumą, bet skelbiamos organizuojamos akcijos, renginiai, jų rezultatai, teikiamos konsultacijos pagal gyventojų paklausimus. Santykius su viešosios informacijos rengėjais galima vertinti kaip gerus.

Viešosios informacijos rengėjams yra pateikiami pranešimai, žiniasklaidos priemonėse buvo išspausdinta 30 teigiamų straipsnių, 6 neutralūs, 2 kritiniai straipsniai. Nuo 2007 m. I pusm. veikia Radviliškio rajono policijos komisariato tinklalapis, kuriame galima rasti aktualią informaciją apie policijos įstaigą.

Pagal kompetenciją palaiko ryšius su kitomis teisėsaugos ir teisėtvarkos, savivaldos institucijomis. Policijos įstaigos pareigūnai bei darbuotojai, vykdydami pavestas tarnybines funkcijas, nuolat bendradarbiauja su kitomis teritorinėmis policijos įstaigomis, seniūnijomis bei kitais socialiniais partneriais. Skatina gerus policijos komisariatų darbuotojų tarpusavio santykius bei puoselėja policijos tradicijas, vysto vidinius ryšius.

Nustatyta tvarka informuoja žiniasklaidą, o per ją ir visuomenę apie policijos sistemoje nustatytas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas bei jų tyrimą. Policijos įstaigos interneto svetainėje ir per operatyvinius pasitarimus skelbia informaciją apie policijos pareigūnus, šturkščiai pažeidusius Kelių eismo taisykles, ir pareigūnus, toleravusius tokius veiksmus bei jiems taikytas poveikio priemones.

Policijos įstaigos interneto puslapiuose skelbia vidaus tyrimų funkciją atliekančių padalinių telefonus. Kadangi komisariate nėra atskiro vidaus tyrimų padalinio, interneto svetainėje yra skelbiamas anoniminio telefono numeris. Nustatyta tvarka informuoja visuomenę apie

nesitaikstymą su policijos pareigūnų daromais tarnybiniais nusižengimais ar kitais teisės pažeidimais ir taikomas poveikio priemones.

2.7. Šiaulių APVK Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos strategija

Siekiami rengti bendras nusikalstamų veikų, daromų viešosiose vietose, prevencijos programas.

Radviliškio mieste 2008 metais buvo įrengta vaizdo stebėjimo sistema, padėsianti stebėti Radviliškio miesto vietas, kuriose intensyviausias eismas, daugiausia žmonių. Policijos komisariate įrengtas stebėjimo postas ir penkios skaitmeninės valdomos vaizdo kameros, skirtos stebėti Radviliškio miesto gatves ir sekti, fiksuoti ir išaiškinti įvairias iškylančias konfliktines situacijas. Iš viso Radviliškio mieste įrengtos penkios vaizdo stebėjimo kameros. Rekomendacijas įgyvendinant minėtą projektą pateikė ir Visuomeninė taryba prie Radviliškio rajono policijos komisariato.

Tikimasi, kad kamerų įrengimas padės išspręsti pagrindines problemas, trukdančias operatyviau ir rezultatyviau išaiškinti nusikaltimus bei atiduoti bylas nagrinėti teismui.

Perspektyvos. Radviliškio rajono Taryba, praėjusiais metais skyrusi lėšų vaizdo stebėjimo sistemai Radviliškio mieste, įvertinusi komisariato veiklos rodiklius, iniciatyvas, pritarė minėtos sistemos plėtrai, skirdama papildomų lėšų šiai priemonei įgyvendinti. planuojama vaizdo stebėjimo kameras įrengti prie kelių Radviliškio miesto mokyklų, kad būtų užtikrintas juose besimokančiųjų saugumas.

Stengiamasi rengti, tvirtinti ir įgyvendinti prevencines programas, skirtas žmonių saugumui užtikrinti. Rengiant programas atsižvelgti ir į gyventojų poreikius bei akcentuoti į priemones, siekiančias atgrasinti asmenis nuo nusikaltimo darymo.

2007 m. sausio mėnesį Policijos departamento, UAB AKTKC Apsaugos centro, Radviliškio rajono savivaldybės bei rajono policijos komisariato atstovai įteikė pirmuosius trečios kartos vieno mygtuko pagalbos įrenginius 10-iai rajono vienkiemių gyventojų. Taip buvo siekiama užtikrinti nuošalesnių gyvenamųjų vietovių gyventojų saugumą, operatyvų pagalbos suteikimą atsitikus nelaimėi. 2008 metais vieno mygtuko pagalbos įrenginiai įteikti dar 10 rajono gyventojų. Radviliškio rajono savivaldybė viena pirmųjų šalyje prisijungė prie šio prevencinio projekto įgyvendinimo, taip parodydama, kad gyventojų saugumas yra itin svarbi veiklos kryptis ne tik policijai, bet savivaldos institucijoms. Šio indėlio dėka, gyventojams, turintiems minėtus įrenginius, kompensuojamas abonementinis mokestis. Šio projekto tęstinumo nauda – akivaizdi. 2007 metais rajone nebuvo pasikėsinta nei į vieną saugomą vienkiemį. Jų gyventojams per metus 13 kartų prireikė pagalbos, ypač medikų. Vieną kartą atvykę pareigūnai išgelbėjo sodybos gyventojus nuo galimo gaisro.

Planuojama, kad rajono savivaldybė trejus metus kompensuos pagalbos įrenginių abonentinį mokestį. Informacija apie tokis įrenginių įsigijimo galimybes buvo pateikta žiniasklaidos priemonėms, skelbta per radiją.

Įgyvendinant prevencinius projektus dėl saugios kaimynystės ir vienkiemų saugumo užtikrinimo vietinių gyventojų pajėgomis, balandžio mėnesį Radviliškio rajone Raudondvario k., Radviliškio r. PK viršininko pavaduotojas R.Šlekys, VP VTS viršininkas R.Venckus ir Šeduvos PN viršininkas R.Baravykas saugios kaimynystės nariams išdalino liemenes su šviesą atspindinčiu užrašu „saugi kaimynystė“, vienkartinis antrankius, prožektorius, dujinius aerozolius su laikikliais, lankstinukus.

2.7.1. Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK misija, vizija, strateginiai tikslai, pagrindiniai uždaviniai

Misija.

Radviliškio rajono policijos komisariato misija yra formuoti saugią aplinką, saugoti ir gerbti asmens teises ir laisves, spręsti gyventojų problemas ir teikti jiems kokybiškas paslaugas, kartu su valdžios ir valdymo institucijomis bei nevyriausybinėmis organizacijomis įgyvendinti veiksmingą nusikaltimų kontrolės ir prevencijos politiką, efektyviai ir racionaliai panaudojant turimus žmogiškuosius, finansinius bei materialinius išteklius.

Tokia misija atitinka Policijos komisariato veiklos strategiją ir taktiką.

Vizija.

Radviliškio rajono policijos komisariato veikla orientuota į bendradarbiavimo su socialiniais partneriais suaktyvinimą nusikalstamumo prevencijos srityje. Išsaugus rajono gyventojų pasitikėjimas policija. Operatyvus reagavimas į pranešimus, viešosios tvarkos pažeidimų užkardymas, efektyvus eismo saugumo kontrolės užtikrinimas įtakos nusikaltimų prevenciją ir aiškinimą.

Strateginiai tikslai:

1. Prioritetinis dėmesys skirtinas nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijai.
2. Stiprinti sunkių nusikalstamų veikų, susijusių su organizuotu nusikalstamumu, narkotikais bei nusikalstamumu, kuriais padaroma didelė žala asmenims ir valstybei, užkardymą, atskleidimą ir tyrimą Radviliškio rajone.
3. Saugaus eismo situacijos Radviliškio rajone gerinimas.

Pagrindiniai uždaviniai.

Pagrindiniai policijos komisariato uždaviniai aptarnaujamoje teritorijoje, suformuoti pagal 2008 m. Radviliškio rajono policijos komisariato nuostatus, yra:

Žmogaus teisių ir laisvių apsauga, viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas.

Saugoti viešąją tvarką, įgyvendinti įstatymais ir kitais teisės aktais patvirtintas programas dėl kovos su nusikalstamomis veikomis, girtavimu, narkotikų vartojimu, prostitucija, kitais ant visuomeniniais reiškiniais, prižiūrėti, kad būtų laikomasi nustatytos tvarkos įgyjant, laikant, saugant, perduodant šaunamuosius ginklus, šaudmenis, sprogstamąsias medžiagas, narkotines priemones ir kitus leidimų sistemos reglamentuojamus daiktus, vykdyti administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimą, teisės aktų nustatyta tvarka organizuoti ir vykdyti sulaikytųjų, suimtųjų ar nuteistųjų konvojavimą, teisės aktų nustatyta tvarka išduoti asmens dokumentus Lietuvos Respublikos piliečiams, užsienio valstybių piliečiams ir asmenims be pilietybės.

Nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija, fizinių ir juridinių asmenų teisėtų interesų apsauga, nusikalstamų veikų ir kitų teisėtvarkos pažeidimų atskleidimas ir tyrimas.

Kartu su Radviliškio rajono savivaldybe ir visuomeninėmis organizacijomis bei gyventojais rengia ir įgyvendina regionines ir vietines nusikalstamų veikų prevencijos programas, planus ir priemones, užkardančias nusikalstamas veikas ir teisės pažeidimus, analizuoja ir atskleidžia padarytų nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų priežastis bei sąlygas ir imasi įstatymo numatytų priemonių joms pašalinti, sudaro ir tvarko profilaktines, kriminalistines ir operatyvines įskaitas, taiko administracines ir kitokias prevencines priemones.

Nusikalstamų veikų tyrimo srityje:

Teisės aktų nustatyta tvarka registruoja ir nagrinėja pareiškimus ir pranešimus apie rengiamas, daromas ar padarytas nusikalstamas veikas, vykdo pasislėpusių įtariamųjų, kaltinamųjų, teisiųjų, nuteistųjų ir be žinios dingusių asmenų paiešką, taip pat rastų neatpažintų lavonų, nežinomų ligonių ir vaikų asmens tapatybės nustatymą, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka vykdo operatyvinę veiklą įstatymų nustatyta tvarka atlieka ikiteisminį tyrimą baudžiamosiose bylose. Teikia aukštesnės pakopos policijos komisariatams informaciją apie užregistruotas ir atskleistas nusikalstamas veikas.

Saugaus eismo priežiūra³⁴:

Radviliškio rajono policijos komisariatas siekia užtikrinti efektyvų eismo saugumą. Tuo tikslu Radviliškio rajono policijos komisariato ir VĮ „Šiaulių regiono keliai“ iniciatyva buvo organizuojami saugaus eismo renginiai, akcijos. Kovo mėnesį trijose rajono mokyimo įstaigose: Šniūraičių ir Skėmių pradinėse mokyklose, Lietuvos reabilitaciniame profesinio rengimo centre (toliau – LRPRC) buvo organizuoti piešinių konkursai saugaus eismo tema. Pasirinktos mokyklos yra šalia magistralinių, regioninių kelių, todėl eismo saugumo samprata jose yra ypač aktuali. Moksleiviams buvo įteikti VĮ „Šiaulių regiono keliai“ padėkos raštai, atšvaitai bei apsisukantys raiščiai, galima buvo pamatyti policijos automobilius, užtikrinančius eismo priežiūrą keliuose.

³⁴ Radviliškio rajono policijos komisariato nuostatai (Patvirtinti Policijos generalinio komisaro 2001 m. rudpjūčio 31 d. įsakymu Nr. 378).

2.7.2. Kitos Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK veiklos prioritetinės kryptys

Policijos komisariatas organizuoja ir vykdo visuomenės informavimo, švietėjiškus renginius bei akcijas. Radviliškio rajono policijos komisariato pareigūnai organizuoja „išvažiuojamąsias“ policijos ir visuomenės šventes. Buvo organizuotos 2 tokio šventės: Baisogaloje ir Šeduvoje. Šventėje Baisogaloje dalyvavo VRM orkestras. Šventės metu visi norintys galėjo įsitikinti saugos diržų svarba – imitacinę techniką, sulaukusią didelio dėmesio, eksponavo VI „Šiaulių regiono keliai.“ Gyventojai galėjo susipažinti su policijos ginkluote, specialiosiomis priemonėmis, ekspertų technika, šiuolaikinėmis policijos transporto priemonėmis. Policijos pagalbinkai – šauliai organizavo šaudymo varžybas, visus vaišino gardžia policijos koše. Didelio dėmesio ypač jaunimo tarpe sulaukė kinologų su tarnybiniais šunimis pasirodymas. Šunų atliekami pratimai, įvairios užduotys sukeldavo ir nuostabą, ir ovacijas. Renginio kulminacija tapo policijos pareigūnų imituota nusikaltėlių sulaikymo operacija. Automobilio persekiojimas, specialiųjų priemonių panaudojimas, nusikaltėlių sulaikymas, kovinių veiksmų panaudojimas, narkotinių medžiagų paieška automobilyje, kurią vykdė tarnybiniai šunys, paliko neišdildomą įspūdį visiems stebėjusiems šią operaciją.

Radviliškio rajono policijos komisariato pareigūnai organizavo pažintinį renginį visuomenei Šeduvoje. Renginio metu dviratininkai varžėsi figūrinio vairavimo rungtyse. Renginyje didelio dėmesio kaip ir visada sulaukė VI „Šiaulių regiono keliai“ eksponuojama imitacinė saugos diržų svarbą pabrėžianti technika. Ja domėjosi bei norėjo išbandyti ir jaunimas, ir vyresnio amžiaus gyventojai. Buvo demonstruota ginkluotė, specialiosios priemonės, ekspertų technika, transporto priemonės, rodomas kinologų būrio su tarnybiniais šunimis pasirodymas. Šventėje buvo galima pamatyti nusikaltėlių persekiojimą tarnybiniais automobiliais, užtvarų formavimą, pažeidėjų sulaikymą, specialiųjų priemonių, kovinių veiksmų panaudojimą, asmenų ir transporto priemonių apžiūrą naudojant tarnybinius šunis.

Radviliškio rajono policijos komisariato Prevencijos poskyrio, eismo priežiūros bei kriminalinės policijos pareigūnai kartu su Radviliškio rajono urėdijų pareigūnais vykdė priemonę „Miškas – 2008“. Jos metu buvo organizuojami bendri reidai, kurių metu tikrinami asmenys kertantys ir gabenantys medieną. Vykdomos priemonės metu pažeidimų nenustatyta.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK nuo 2008 m. vykdė prevencinę priemonę „Jaunimas“, kurios metu dėmesys kreipiamas į jaunimo daromas neteisėtas veikas, tokias veikas padariusių asmenų nustatymą, jų susibūrimo vietų aiškinimą, organizuojamų švenčių bei savaitgalių dienomis stiprinamas viešosios tvarkos palaikymas ir visuomenės saugumo užtikrinimas.

Šiaulių apskr. VPK Radviliškio r. PK VTS PP specialistai vykdė tikslinę priemonę „Jaunimas“, siekiant nustatyti teisės pažeidimus, susijusiems su nepilnamečių girtavimu, jų įtraukimu girtauti,

alkoholinių gėrimų ir tabako gaminių pardavimu nepilnamečiams, bei kitiems teisės pažeidimams, susijusiems su prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais. Vykdomos prevencinės priemonės metu buvo nustatytas vienas atvejis kai prekybos įmonė pardavė alkoholinių gėrimų nepilnamečiams. Minėtai įmonei toks pažeidimas metų laikotarpyje užfiksuotas antrą kartą ir apie tai informuota Radviliškio rajono savivaldybė.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK vykdė prevencinę priemonę „Jaunimas“, kartu su Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Akmenės, Joniškio, Kelmės, Pakruojo, Šiaulių rajonų policijos komisariatų pareigūnais, policijos rėmėjais. Taip pat priemonėje dalyvavo Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Patrulių rinktinės pareigūnai su kinologu, bei Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kelių policijos biuro magistralinių kelių priežiūros pareigūnai. Viso priemonėje dirbo 15 mobilių policijos pareigūnų ekipažų (41 policijos pareigūnas ir policijos rėmėjas). Per vykdomą priemonę buvo išaiškinta 36 administracinės teisės pažeidėjai, iš jų 8 neblaivūs nepilnamečiai viešoje vietoje, 12 viešosios tvarkos pažeidėjų, 10 KET pažeidėjų (iš jų 3 neblaivūs vairuotojai), 1 prekybos taisyklių pažeidimas ir 5 asmenys nubausti už kitus padarytus teisės pažeidimus. Taip pat, priemonės metu buvo patikrinti asmenys turintys tam tikrų elgesio apribojimų (kurie nustatytu metu turi būti namuose). Iš viso patikrinti 32 asmenys, iš kurių 2 asmenys jiems nustatytu metu nebuvo rasti namuose. Apie tai informuota Radviliškio rajono pataisos inspekcija.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK siekia organizuoti bei dalyvauti susitikimuose su valstybinių ir savivaldos institucijų atstovais.

Per 2008 m. komisariato pareigūnai organizavo 9 susitikimus su seniūnijų darbuotojais bei gyventojais. Susitikimų metu aptariamos įvairios aktualios temos, pateikta dominanti informacija apie policijos įstaigos veiklą, teisinės naujoves.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK siekia organizuoti ir koordinuoti Policijos rėmėjų, Jaunųjų policijos rėmėjų ir Visuomeninės tarybų prie Radviliškio r. PK veiklą.

Šiuo metu policijos komisariate yra 72 policijos rėmėjai (2006 m. – 65), iš jų 21 Šiaulių sąjungos atstovas. Per 2008 metus policijos rėmėjai kartu su užtikrino viešąją tvarką 9 renginiuose, 2 policijos ir visuomenės šventėse. Vidutiniškai policijos pareigūnai Baisogalos ir Šeduvos policijos nuovadų aptarnaujamose teritorijose kartu su policijos rėmėjais dirba 1-2 kartus per savaitę. Policijos rėmėjai patruliuoja kartu su apylinkių inspektoriais, patruliais, vyksta į iškvietimus, palaiko viešąją tvarką pramoginiuose renginiuose, vykstančiuose kaimiškose vietovėse.

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK VTS Prevencijos poskyris gruodžio mėnesį įgyvendino prevencinį projektą „Aš saugus“. Įgyvendinant minėtą prevencinį projektą, buvo nupirka 30 vnt. šviestuvų su judesio jutikliais, kurie buvo išdalinti gyventojams gyvenantiems

vienkiemiuose ar atokesnėse sodybose. Prie minėto projekto prisidėjo seniūnijos, kurios pasirūpino šviestuvų ir judesio jutiklių sumontavimu gyventojams.

2.7.3. Nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijos strateginio tikslo pagrindimas

Komisariato specialistai, tęsdami 2007 metais parengtos prevencinės programos „Saugūs ir sveiki mokykloje“ įgyvendinimą, bei įgyvendindami joje numatytas priemones, rengia mokinių diskusijas bei iniciavo akcijų, nukreiptų prieš bet kokį smurtą, organizavimą mokyklose; skaitė paskaitas skirtas smurto prevencijai vyresniųjų klasių moksleiviams, bei paskaitas „Saugiai į mokyklą, saugiai į namus“- jaunesniųjų klasių mokiniams, bei vyresniesiems ikimokyklinukams-paskaitėles „Policija saugo, bet būk atsargus ir pats“. Organizuoja „Vaiko namo“ specialistų mokymus smurto mokykloje prevencijos tematika, skirtus mokyklose dirbantiems pedagogams, rajono bendrojo lavinimo mokyklose organizavo diskusijas su mokinių tarybų atstovais apie saugios aplinkos mokymosi įstaigose formavimo ir užtikrinimo galimybes bendruomenėse.

Siekiant spręsti nepilnamečių buvimo viešose vietose naktį problemą, per žiniasklaidą ar kitais būdais (mokyklose, per masinius renginius ir panašiai) teikia gyventojams informaciją apie galimą žalą ir pavojus vaikams, informaciją apie vaikų, tėvų, kitų už vaikų gerovę atsakingų asmenų teises ir pareigas, kurias nustato teisės aktai, atsakomybę už jų nevykdymą.

Radviliškio rajono policijos komisariato viešosios policijos Viešosios tvarkos skyriaus prevencijos poskyrio nepilnamečių reikalų veiklos grupės pareigūnai, lankydami rajono bendrojo lavinimo mokyklose, ten vykstančių mokinių tėvų susirinkimų metu, vaikų tėvams, globėjams, kitiems įstatyminiams atstovams, siekiant tėvus sudominti vaikų laisvalaikio, bei skatinti jų domėjimąsi vaikų saugios aplinkos užtikrinimu, apie saugios aplinkos kūrimą bei nepilnamečių buvimo viešose vietose problemą, aiškina, diskutuoja su mokyklų tarybų nariais, pedagogais, miestelių bendruomenėmis. Kiekvieno susitikimo su suaugusiaisiais metu, policijos pareigūnai, aiškina tėvų ir kitų vaikų atstovų teises ir pareigas, bei atsakomybę už jų nevykdymą.

Kalbama apie saugios aplinkos kūrimą ir pasirodymo viešose vietose tamsiu paros metu žalą, apie vaikų pareigas ir atsakomybę, kalbama ir diskutuojama mokyklose susitikimų su mokiniais metu.

Rengiami susitikimai su gyventojais, per kuriuos teikiama informacija apie kriminogeninę būklę, apsaugos nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones, bendradarbiavimo su policija galimybes ir naudą.

Yra organizuojami susitikimai su gyventojais, seniūnijų, bendruomenių atstovais, policijos rėmėjais, kurių metu buvo ne tik apžvelgiama kriminogeninė būklė, bet ir policijos rėmėjams dalinamos spec. priemonės, aiškinama tokio bendradarbiavimo svarba.

Kontroliuojama, kad būtų paisoma draudimo rūkyti tose vietose, kuriose pagal Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymą draudžiama tai daryti.

2.7.4. Eismo saugumo gerinimo strateginio tikslo pagrindimas

Radviliškio rajono policijos komisariatas reguliuoja transporto ir pėsčiųjų eismą, prižiūri kelių eismo tvarką ir saugumą, kontroliuoja, ar gatvių ir kelių projektavimas, tiesimas bei remontas, jų būklė, priežiūra ir eksploatavimas atitinka saugaus eismo reikalavimus, kontroliuoja, kaip fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo įstatymus, kitus teisės aktus dėl eismo saugumo užtikrinimo bei aplinkos apsaugos nuo žalingo transporto priemonių poveikio, tiria kelių eismo taisyklių pažeidimus ir autoavarijas, atlieka ikiteisminį tyrimą autoavarijų bylose, skiria administracines nuobaudas už kelių eismo taisyklių pažeidimus, vykdo kitas teisės aktų nustatytas eismo saugumo užtikrinimo funkcijas³⁵. (žr. 15 lentelę).

15 lentelė

Eismo saugumo priežiūra ir kontrolė

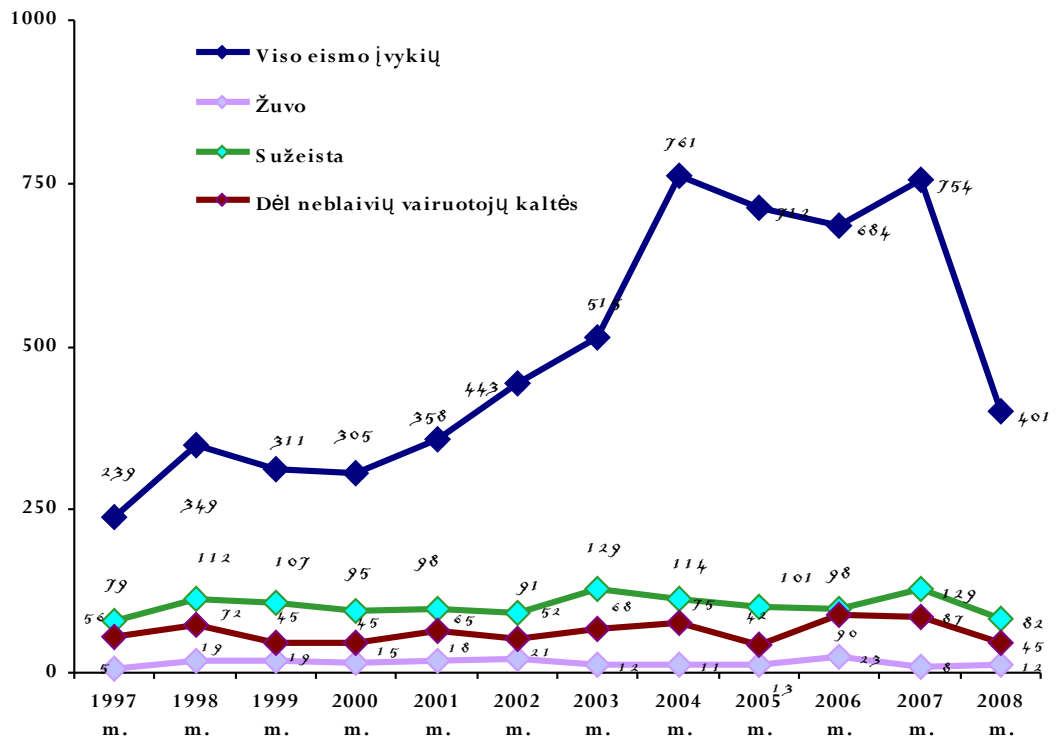
Uždavinio pavadinimas	Produkto kriterijaus pavadinimas	Patvirtinta 2008 metams	Įvykdyta 2008 m. I pusmetį	Įvykdyta 2008 metais
2. Užtikrinti eismo saugumo priežiūrą ir kontrolę bei Kelių eismo taisyklių pažeidimų ir eismo įvykių tyrimą.	Surastų vairuotojų, pasitraukusių iš eismo įvykio, su kuriuo jie yra susiję, vietos, pažeidžiant Kelių eismo taisykles, rodiklis nuo bendro tokių vairuotojų skaičiaus (proc.)	40	53	60,6*
	Specialių operacijų ir reidų kontroliuojant eismo saugumą skaičiaus padidėjimas lyginant su praėjusiais metais (proc.)	5	33,3	5**

Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Užtikrina eismo saugumo priežiūrą ir kontrolę bei Kelių eismo taisyklių pažeidimų ir eismo įvykių tyrimą.

Vykdo eismo priežiūrą magistraliniuose, krašto ir vietiniuose keliuose.

³⁵ Radviliškio rajono policijos komisariato nuostatai (Patvirtinta Policijos generalinio komisaro 2001 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. 378).

18 pav. Eismo įvykių bei jų metu sužeistų ir žuvusiųjų skaičiaus Radviliškio rajone kitimas per 1997–2008 m. Šaltinis: <http://www.policija.lt/radviliskis/>

Per 2008 m. rajone buvo registruoti 401 eismo įvykis, t.y. 46,8 % mažiau nei per analogišką 2006 metų laikotarpį (684) (žr. 18 pav.). Esminėmis eismo įvykių priežastimis išlieka saugaus greičio (32,2 %), atstumo nepasirinkimas (9,5 %), dėl kitų įtakos eismo įvykiui turėjusių priežasčių (20,5%). Konstatuotina, kad dėl vairuotojų kaltės įvyko 81% visų eismo įvykių (2007 m. m. - 93%) bei 75,7% įskaitinių (2007 m. – 81,3%). 24% įskaitinių eismo įvykių, kurie įvyko dėl vairuotojų kaltės, įvykdė neblaivūs vairuotojai. Patys avaringiausi buvo trys pirmieji 2008 metų mėnesiai. Jų metu įvyko 38,9% visų eismo įvykių. Vidutiniškai per vieną iš minėtų mėnesių įvykdavo 52 eismo įvykiai. Avaringiausia savaitės diena – penktadienis, avaringiausias paros laikas – nuo 16 val. iki 18 val. Daugiausia eismo įvykių įvykdyta Radviliškyje – 166 (2007 m. -163). 2008 metais mieste registruotas vienas įskaitinis eismo įvykis, kurių metu žuvo žmogus (2007 m. – 2). Pats avaringiausias rajone - magistralinis kelias Panevėžys – Šiauliai. Jame per 2008 metus registruoti 47 eismo įvykiai. 2008 m. eismo saugumą užtikrinantys pareigūnai išaiškino 3751 KET pažeidimo atvejį (2007 m. – 5557).

Yra pravedamos centralizuotos (policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Radviliškio rajono policijos komisariato) organizuojamos eismo saugumo akcijos. Per 2008 m. buvo organizuotos 18 priemonių transporto priemonių vairuotojų neblaivumui tikrinti. Organizuotos 9 priemonės dėl važiavimo greičio kontrolės, 4 priemonės pėsčiųjų kontrolei,

4 priemonės dviratininkų kontrolei. Priemonių metu buvo išaiškinti 41 neblaivūs vairuotojai, sulaikyti 66 vairuotojai, neturintys teisės vairuoti, išaiškinti 76 greičio viršijimo atvejai, 112 naudojimosi diržais pažeidimo atvejai, 12 geležinkelio pervažų pravažiavimo taisyklių pažeidimai, 17 pėsčiųjų pažeidimų, 15 dviratininkų ir mopedų vairuotojų įvykdyti pažeidimų atvejai, 8 pėsčiųjų, dviratininkų, mopedų vairuotojų ir važnyčiuotojų padaryti kiti Kelių eismo taisyklių pažeidimai. Europos kelių policijos tinklo (TISPOL) iniciatyva, 2008 m. buvo vykdomos priemonės, kurių metu buvo sustiprinta vaikams vežti saugos kėdučių bei saugos diržų naudojimo kontrolė. Priemonės metu nustatyta 18 pažeidėjų, nenaudojusių saugos diržų. Europos kelių policijos tinklo (TISPOL) iniciatyva, 2008 m. buvo vykdomos priemonės, kurių metu buvo transporto priemonių kontrolė. Priemonės metu buvo patikrinta 112 transporto priemonių, nustatyta 10 pažeidimų.

Radviliškio rajone yra 4 automatiniai greičio matavimo prietaisai, tačiau jų administravimo funkcijos komisariato darbuotojai ar pareigūnai neatlieka.

2.7.5. Prevencinių programų rengimas Radviliškio rajone

Šiaulių apskrities VPK Radviliškio r. PK VTS PP specialistai per 2008 metus konkursams pateikė 3 prevencines programas : „Vaikų ir paauglių nusikalstamumo ir kitų teisės pažeidimų prevencijos programa 2008 metams“, jos įgyvendinimui skirta 3000 litų; „Aš – žmogus, aš – didelis pasaulis“, skirtą smurto prevencijai, jos įgyvendinimui skirta 1500 litų; „Vaikų ir paauglių nusikalstamumo ir kitų teisės pažeidimų prevencijos programa 2009-tiesiems metams“. Iš minėtų trijų projektų, du yra įgyvendinti.

Preveninės programos projekto „Vaikų ir paauglių nusikalstamumo ir kitų teisės pažeidimų prevencijos programa 2008 metams“ tikslas - kurti saugią ir sveiką vaikų aplinką, plėtoti vaikų socializacijos galimybes įvairių grupių vaikams sudarant galimybes įvairiomis formomis tenkinti pažinimo ir saviraiškos poreikius, skatinti vaikus domėtis teisinėmis žiniomis. Programos projektas skirtas Radviliškio rajono bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviams. Projektu bus siekiama įvairiomis veiklos formomis ugdyti vaikų ir jaunimo pilietiškumą, jų pagarbą įstatymams, smurto netoleranciją. Vaikai, įgyvendinant šį projektą, bus mokomi saugiai elgtis gatvėse, namuose ir savo bendraamžių tarpe, mokomi kurti saugią aplinką sau ir kitiems. Vaikų dalyvavimas projekte galimai įtakos supratimą apie nusikaltimą, bausmę, atsakomybę už savo veiksmus, kartu formuos ir jų apsisprendimą nedalyvauti nusikaltimuose ir kitose teisės pažeidimuose, netoleruoti šiandien tokias aktualias smurto ir patyčių situacijas, pasitaikančias bendraamžių tarpe. Preveninės programos „Aš- žmogus ! Aš –didelis pasaulis !“, - skirtos vaikų smurto prevencijai, kurios tikslas – mažinti smurtą prieš vaikus, vaikų smurtą ir patyčias prieš kitus vaikus, mokyti vaikus kurti saugią savo

aplinką, naudingai organizuoti laisvalaikį; gerinti bendradarbiavimą tarp policijos ir socialinių darbuotojų.

Kartu su Šiaulių regiono pataisos inspekcijos Radviliškio r. Pataisos inspekcijos pareigūnais bei rajono savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistais, NR pareigūnai lankėsi vaikų, kurie yra šios institucijos įskaitoje ir PK Policiją dominančių vaikų kartotekoje, namuose bei mokymosi įstaigose, domėsi jų gyvenimo ir buities sąlygomis, teismo skirtų įpareigojimų ir draudimų vykdymu, planais vasaros atostogų metu, vėliau - mokymosi rezultatais ir t.t.

100 vaikų per 2008 metus buvo įrašyti Policiją dominančių vaikų kartoteką, jie policijos pareigūnų buvo įtraukti į projektų veiklą, kitų institucijų projektines veiklas bei renginius, kuriuos organizavo policijos pareigūnai.

Policijos pareigūnai 2008 metais 322 kartus apsilankė pas vaikus, įrašytus į Policiją dominančių vaikų kartoteką, bei domėjosi jų elgesiu ne tik namuose, mokyklose, tačiau ir jų laisvalaikio praleidimo vietose.

Šiaulių AVPK Radviliškio r. PK kartu su Švietimo skyriaus darbuotojais bei komisariato padalinių pareigūnais organizuoja priemones vaikų bei jaunimo nusikalstamumo, narkomanijos prevencijos užtikrinimui.

Per 2008 metus NRPVG specialistai rajono bendrojo lavinimo mokyklose perskaitė 91 paskaitą teisine tematika mokiniams, 4 pranešimus mokinių tėvams ir pedagogams, policijos komisariate 18 kartų priėmė mokinių grupes, kurių apsilankymų metu vaikus supažindino su policijos pareigūno kasdienybe, priminė vaikų pareigas; organizavo teisinių žinių konkursą TEMIDĖ; organizavo rajono kaimo bendrojo lavinimo mokyklų mokinių dviejų dienų krepšinio turnyrą BETMENAS – 2008 m., rajono policijos komisariato pereinamajai taurei laimėti, kartu su bendrojo lavinimo mokyklomis organizavo informacinę akciją „Žinok“, skirtą smurto ir patyčių prevencijai, organizavo dvi išvykas aktyviam ir prevencinę veiklą organizuojančiam jaunimui, bei į policiją dominančių vaikų kartoteką įrašytų vaikų grupei į Lietuvos Respublikos Seimą bei Vilniaus miestą (aplankant muziejus), 4 mokymosi įstaigose, jaunesniųjų klasių mokiniams, organizavo mokinių piešinių konkursą „Pasaulis, kuriame nėra smurto“.

Siekama organizuoti ir vykdyti centralizuotas Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kompleksines prevencines priemones.

Nuo 2008 m. birželio 20 d. iki rugsėjo 7 d. Radviliškio rajono policijos komisariatas, vykdė kompleksinę priemonę „Aguona-2008“. Kompleksinės priemonės metu Prevencijos poskyrio pareigūnai bei policijos nuovadų pareigūnai organizavo reidus savo aptarnaujamose teritorijose, kurių metu buvo aiškinami asmenys, auginantys draudžiamas sėti ir auginti aliejines aguonas bei

kanapes. Kompleksinės priemonės „AGUONA-2008“ metu buvo išaiškinti ir nubausti administracine tvarka 57 asmenys. Sunaikinta 1669,2 m² aguonų pasėlių.

IŠVADOS

Kaip teigia tyrime dalyvavę ekspertai- įstatymų rengimas, priėmimas ir įgyvendinimas dar nėra tinkamai vertinami nusikaltimų prevencijos ir kontrolės aspektu. Rengiant naujus ir vertinant galiojančius įstatymus, per mažai dėmesio skiriama kriminogeninių padarinių vertinimui bei prevencijai, todėl teisiniu reguliavimu paliekamos galimybės atsirasti žalingiems padariniams.

Teritorinės policijos įstaigos yra policijos komisariatai. Aukštesnės pakopos policijos komisariatai steigiami apskričių centruose. Žemesnės pakopos policijos komisariatai steigiami savivaldybių administraciniuose centruose atitinkamų savivaldybių teritorijai aptarnauti. Atskiroms savivaldybių teritorijoms aptarnauti gali būti steigiamos policijos nuovados. Policijos nuovados ir kiti padaliniai gali būti steigiami ir tam tikriems policijos uždaviniams bei funkcijoms vykdyti.

Didžiąją dalį informacijos apie policijos veiklą visuomenė gauna iš žiniasklaidos. Dažnai tai būna vienpusė, iškreipta, kartais tendencingai pateikta informacija. Policijos įstaigų atskiros tarnybos bei patys pareigūnai ne visada nori ir sugeba parodyti savo darbą visuomenei. Vienu iš pagrindinių policijos tikslų turėtų tapti pareiga informuoti visuomenę, t.y. nežinojimą pakeisti žinojimu, priešišumą pakeisti palankumu, o abejingumą – susidomėjimu. Policija privalo rodyti visuomenei, kad žino jos reikalus ir siekia patenkinti jos lūkesčius, t. y. apsaugoti nuo įvairaus pobūdžio nusikalstamų veikų, įgalinti jaustis saugiems.

Policijos komisariatas stengiasi rengti, tvirtinti ir įgyvendinti prevencines programas, skirtas žmonių saugumui užtikrinti. Siekdami atgrasinti asmenis nuo nusikaltimų darymo Radviliškio mieste buvo įrengta vaizdo stebėjimo kamerų sistema, o Radviliškio rajone nuošalesnėse gyvenamose vietovėse įrengti pagalbos mygtukai.

2009 m. atlikta policijos pareigūnų apklausa parodė, kad respondentų nuomone, policijos dėmesys visuomenės problemas išreikšti yra nepakankamas. Taip pasisakė net 60 % pareigūnų.

Bendruomenė teigiamai vertina policijos veiklą, taip mano 10% respondentų. Bendruomenę domina galutinis veiklos rezultatas. Bendruomenės nariai nori disponuoti informacija, ką policija daro. Nuo policijos pareigūno sugebėjimo bendradarbiauti su gyventojais priklauso jo darbo veiklos vertinimas ir karjera. Taip mano 81 % respondentų.

Nepilnamečiai daro nusikaltimus dėl neužimtumo. Prevencijos programomis siekiama ištaisyti tai, tinkamai organizuojant nepilnamečių laisvalaikį. Dėl to jaunimo nusikaltimų darymo rizika sumažės. Taigi, nusikaltimų prevencija turi dvigubą tikslą. Vienas iš jų galutinis- tam tikrų nusikaltimų mažinimas. Antras – tiesioginis, daryti įtaką jaunimo užimtumui, laisvalaikio leidimo būdai, kad mažėtų nusikalstamumas. Veiksmai gerinant jaunimo laisvalaikį sumažins jų nusikalstamumą, nes vadovaujames tiesa, kad būtent neužimtumas skatina nusikaltimus.

Respondentai, vertindami prioritetines nusikaltimų prevencijos kryptis, pirmenybę atiduoda jaunimo ir smurtiniams nusikaltimams.

Smurtiniai nusikaltimai pagyvenusių žmonių atžvilgiu turėtų būti vertinami atsižvelgiant į šių žmonių fiziologiją. Netgi palyginti nedideli sužalojimai gali sukelti rimtą ir ilgalaikę žalą vyresnio amžiaus aukai, o ką jau bekalbėti apie didelį psichologinį poveikį.

Veiksmingiausia kovos su korupcija priemonė yra bausmių griežtinimas, taip teigia 61 % respondentų. Antra pagal veiksmingumą priemonė yra laikoma korupcijos įstatymų tobulinimas - 24 %, atleidimas iš darbo, baudų didinimas užima 4 vietą: už tai pasisakė 4 % respondentų.

Kaip teigia tyrime dalyvavę ekspertai, numatyti, kaip pasikeis nusikalstamumas ateityje, tai reiškia išsiaiškinti jo plėtros tendencijas. Šios dienos tendencijos – tai tiltas tarp ateities iš dabarties. Retas nusikaltimas, kuris šiandien pasitaiko vis dažniau, rytoj bus dar dažnesnis. Asmenys, kurie pradeda daryti nusikaltimus ir daro jų vis daugiau, ateityje gali sudaryti svarbiausią nusikaltėlių kontingentą.

Radviliškio rajono PK veiklos artimiausios veiklos perspektyvos yra šios:

- vykdyti prevencines stebėjimo priemones, įrengti kuo daugiau vaizdo stebėjimo kamerų;
- stiprinti vienkiemių gyventojų apsaugos priemones, įrengti kuo daugiau vieno mygtuko pagalbos įrenginių vienkiemių gyventojams;
- įgyvendinti prevencinius projektus dėl saugios kaimynystės ir vienkiemių saugumo užtikrinimo vietinių gyventojų pajėgomis.

Nepilnamečių ir jaunimo nusikalstamumo prevencijos strateginio tikslo įgyvendinimui tikslinga vykdyti šias priemones:

- tęsti 2007 metais parengtos prevencinės programos „Saugūs ir sveiki mokykloje“ įgyvendinimą, rengti mokinių diskusijas bei inicijuoti akcijas, nukreiptas prieš smurtą, pamokas „Saugiai į mokyklą, saugiai į namus“ jaunesniųjų klasių mokiniams, organizuoti „Vaiko namo“ mokymus smurto mokykloje prevencijos tematika, skirtus mokyklose dirbantiems pedagogams;
- sprendžiant nepilnamečių buvimo viešose vietose naktį problemą, teikti gyventojams informaciją apie galimą žalą ir pavojus vaikams, informaciją apie vaikus, tėvų, kitų už vaikų gerovę atsakingų asmenų teises ir pareigas, atsakomybę už jų nevykdymą.;
- rengti susitikimus su gyventojais, per kuriuos teikti informaciją apie kriminogeninę būklę, apsaugos nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones, bendradarbiavimo su policija galimybes ir naudą.
- užtikrinti efektyvų eismo saugumą. Organizuoti saugaus eismo renginius, akcijas, piešinių konkursus saugaus eismo tema. Pasirinkti mokyklas, kurios yra šalia magistralinių, regioninių kelių, kuriose eismo saugumo samprata yra ypač aktuali.

REKOMENDACIJOS

Atlikus tyrimo rezultatų analizę, galima formuluoti šias rekomendacijas:

Radviliškio rajono Policijos komisariato vadovybei:

Skatinti bendradarbiavimą (visuomenė, bendruomenė, savivaldybė, švietimo įstaigos), vadovaujantis nuostata, jog viena institucija (pvz. policija) negali sėkmingai spręsti nepilnamečių prevencijos uždavinių. Bus populiarinama ir skatinama prevencijos veikla, daugiau institucijų prisidės prie programų įgyvendinimo.

Šiaulių apskrities viršininko policijos komisariato vadovybei:

Dirbant su nusikaltusiais nepilnamečiais turi būti kaupiama ir nuolat papildoma informacija apie vaikus, turinčius elgesio problemų. Informacinės kartotekos pagrindu galima rinkti duomenis apie nepilnamečių grupes. Neretai nepilnamečių reikalų inspektorių turimais duomenimis pasinaudoja ir kriminalinės policijos pareigūnai. Informacinės bazės sukūrimas padėtų patiems policijos pareigūnams ne tik efektyviai vykdyti prevenciją, bet ir pagerintų nusikaltimų atskleidimą.

- Organizuoti prevencinių programų ir priemonių efektyvumo vertinimo mokymus. Bus sudarytos sąlygos efektyviai, tikslingai, pagrįstai naudoti prevencijos skiriamas lėšas.
- Būtina spręsti prevencijos problemas, reikalinga gerai koordinuoti, susisteminti visų suinteresuotų institucijų ir organizacijų veikla. Tokios sistemos dabar nėra. Galima išvelgti tik kontūrus. Bendradarbiavimas, pasitikėjimo vienu kitais skatinimas būtų svarbiausi šios sistemos kūrimo kertiniai akmenys.
- Dirbant su nusikaltusiais nepilnamečiais turi būti kaupiama ir nuolat papildoma informacija apie vaikus, turinčius elgesio problemų. Informacinės kartotekos pagrindu galima rinkti duomenis apie nepilnamečių grupes. Neretai nepilnamečių reikalų inspektorių turimais duomenimis pasinaudoja ir kriminalinės policijos pareigūnai. Informacinės bazės sukūrimas padėtų patiems policijos pareigūnams ne tik efektyviai vykdyti prevenciją, bet ir pagerintų nusikaltimų atskleidimą.

Radviliškio rajono Policijos komisariato ir Šiaulių apskrities viršininko policijos komisariato vadovybei:

Valstybės institucijų, tame tarpe ir policijos komisariato, paslaugų kokybės vertinimas yra privalomas pagal teisės aktus, tačiau jis yra orientuotas ne į veiklos kokybės užtikrinimą ir paslaugų vartotojų poreikių ir lūkesčių patenkinimą, bet į teikiamų paslaugų, patalpų, įrangos atitikimą.

Strateginis planavimas yra viena esminių kokybės vadybos modelių diegimo sudėtinių dalių. Tam, kad užtikrinti orientaciją į paslaugų vartotoją, yra labai svarbu strateginiame veiklos plane ar kitame strateginio planavimo dokumente apibrėžti realią įstaigos viziją, misiją, tikslus, uždavinius ir priemones bei jų pasiekimo rodiklius, kurie nustatytų kokybės siekius, jų pasiekimo vertinimo kriterijus ir leistų nuolatos stebėti siekių įgyvendinimą. Rengti susirinkimus su gyventojais, per kuriuos teikti informaciją apie apsaugos nuo nusikalstamų veiklų būdus ir priemones, bendradarbiavimo su policija galimybes ir naudą, tam naudoti policijos prevencinį autobusą. Gyventojai bus tiesiogiai informuojami apie nusikalstamumą, visuomenė labiau pasitikės policija.

Rengti bendras nusikalstamų veiklų, daromų viešose vietose, prevencijos programas. Bus padaroma mažiau nusikaltimų ir teisės pažeidimų, gerės bendradarbiavimas tarp savivaldybės ir policijos komisariato.

Policijos departamentui prie VRM:

Parengti ir išleisti leidinį jaunimui apie nusikaltimų prevenciją. Bus sudarytos sąlygos geriau informuoti jaunimą apie neigiamus reiškinius visuomenėje, sumažinti riziką tapti nusikaltimų auka ar teisės pažeidėju.

Nusikalstamumo prevencijos centrui Lietuvoje:

Nuolat atlikti viktimologinius tyrimus ir skelbti rezultatus. Tai leis įvertinti realų nusikalstamumo lygį, atitinkamai tobulinti esamos prevencijos ir kontrolės priemones. Šios ataskaitos turėtų tapti oficialios nusikalstamumo Lietuvoje statistikos dalimi.

LITERATŪRA

1. Arimavičiūtė M. (2005). *Viešojo sektoriaus institucijų strateginis ugdymas*. Vilnius.
2. Dapšys A. (1996). *Nusikalstamumo ir jo prevencijos perspektyvos Lietuvoje // Socialiniai pokyčiai ir jų ypatumai Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą kontekste*. Vilnius
3. Dapšys A. (1994). *Nusikalstamumo Lietuvoje kriminologinis aspektas // Teisės problemos.*- Vilnius, 1994.Nr. 1.
4. Dapšys A. (1998). *Kriminologinis nusikalstamumo situacijos vertinimas Lietuvoje: Teisės problemos*. Vilnius.
5. Dapšys A. (2007). *Kriminologinis nusikalstamumo situacijos vertinimas Lietuvoje// Teisės problemos*. Nr. 3-4. Vilnius.
6. Dapšys A., Jovaišas K. (1992). *Kriminologiniai tyrimai Lietuvoje // Teisė.* – Vilnius.
7. Dapšys A. (1993). *Nepilnamečių nusikalstamumas: situacija ir prevencijos aktualijos // Teisės problemos*. Vilnius.
8. Dobryninas A. (2000). *Virtuali nusikaltimų tikrovė*. Vilnius. Lietuvos žmogaus centras.
9. Drakšas R. (2005). *Svarbesni nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės klausimai*. Vilnius.
10. *Crime Prevention Strategies in Europe and North America*. (1995) HEUNI Publication No.28. Helsinki.
11. Justickis V. (2004). *Kriminologija II dalis*. Vilnius.
12. Katuoka S. (1998). *Policija ir žmogaus teisės*. Vilnius.
13. Laurinavičius A. (2000). *Bendruomenės ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas*. Vilnius.
14. Matulionis A. V. *Sociologija* (2002). Vilnius.
15. Nausėda A. Šiaulių regiono ekonominio ir socialinio proveržio galimybės. Magistro darbas. (2008). Šiauliai
16. *Nepilnamečiai, padarę sunkius nusikaltimus: psichologiniai ir socialiniai ypatumai* (2002). Lietuvos žmogaus teisių centras. Vilnius.
17. Tyler T. (1991) *People Obey the Law*. New Haven: Yale University Press.
18. Žilinskas D. (1999). *Žmogaus teisės ir policijos veikla*. Vilnius.
19. Žukauskas G. (2000). *Psichologinės pareigūnų problemos: Monografija*. Vilnius.
20. Uscila R. (2005). *Viktimologijos pagrindai*. Vilnius.
21. Andrejevas, V., Gražulienė, R. (2003). *Policijos bendravimas su žiniasklaida*. Vilnius.
22. Butavičius A., Štaravičius E. (1999). *Policijos pareigūno emocinės būsenos ir veiksmų taktika konfliktinių situacijų metu*. Vilnius.

23. Dapšys A., Jovaišas K. (1993). *Nusikalstamumas ir jo kontrolės problemos* // Lietuvos valstybingumo teisinės problemos. Pirmojo pasaulio lietuvių teisininkų kongreso, įvykusio Vilniuje ir Palangoje 1992 m. gegužės 24-31 d., straipsnių ir tezių rinkinys. – Vilnius.
24. Dapšys A., Jovaišas K. *Ekonominiai nusikaltimai ir jų prevencijos Lietuvoje kryptys* // Nusikalstamumo prevencija ir baudžiamoji politika pereinant i rinkos ekonomiką: VII Baltijos šalių kriminologų simpoziumo medžiaga. -V.: Teisės institutas, 1995
25. Dapšys A., Neverauskaitė V. (1997). *Nusikalstamumo tendencijos, jo kontrolės ir prevencijos Lietuvoje perspektyvos* //Lietuvos teisės tradicijos: Vilniaus universiteto 1997 m. sausio 10 d. mokslinės konferencijos medžiaga. – Vilnius.
26. Dapšys A., Babchinitė G. ir kt. *Tarptautinis viktimologinis tyrimas Lietuvoje 1997 m.* Vilnius.
27. Dapšys A., Sakalauskas G. ir kt. (2000). *Vaikų ir jaunimo nusikaltimų prevencija ir užimtumas.*- Vilnius.
28. Kuconis Pr., Nekrošius V. (2001). *Teisėsaugos institucijos.* Vilnius.
29. Ališauskienė R., Dobryninas A., Žilinskienė L. (2005) *Lietuvos korupcijos žemėlapis 2001-2004.* Vilnius. Eugrimas.
30. Hall, Stuart, Criteher Chas, J. T. Chorke, John and Roberts, Briain (1978) *Policing the Crisis, the State and Law and order:* London p. 57.
31. *Kriminologija* (1994) / red. Bluvšteinas J. – Vilnius.
32. *Žmogaus teisės ginčiuose su valdžios įstaigomis ir pareigūnais* (2002). Žmogaus teisių veiksmų plano projektas. Vilnius.
33. *Tarptautinių žodžių žodynas* (2001). Vilnius.
34. *Tarptautinių žodžių žodynas* (1985). Vilnius. Vyriausioji enciklopedijų leidykla.
35. *Vaikų ir jaunimo neužimtumo ir nusikaltimų prevencija* (2000). Situacijos analizė ir metodinės rekomendacijos. Vilnius. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras.
36. *Lietuvos statistikos metraštis.* Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (2008). <http://www.stat.gov.lt> [žiūrėta 2009-01-19] prieiga internete.
37. *Lietuvos policijos generalinio komisaro Įsakymas dėl Lietuvos policijos pareigūnų Etikos kodekso patvirtinimo* (2004 m. liepos 16 d. Nr. V-347).
38. *Lietuvos policijos generalinio komisaro Įsakymas dėl viešojo saugumo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo policijos sistemoje programos vykdymo* (2005 m. balandžio 29 d. Nr. 5-V-288).
39. *Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa* (2003) LR Seimo nutarimas. 2003 m. Kovo 20 d. Nr. IX-1383. Vilnius.
40. *Nusikalstamumas ir teisėsaugos institucijų veikla, 2007.* – Vilnius: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2008.

41. *Policijos pareigūnų ugdymo aktualijos ir patirtis* (1999).
42. Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos svetainė internete www.vrm.lt. [žiūrėta 2009-01-19] prieiga internete.
43. Policijos departamento prie VRM 2008 metų veiklos ataskaita. <http://www.policija.lt/> [žiūrėta 2009-02-04] prieiga internete.
44. Policijos departamento prie VRM 2008 metų I-o pusmečio veiklos ataskaita. <http://www.policija.lt/> [žiūrėta 2009-02-13] prieiga internete.
45. Policijos departamento prie VRM 2007 metų I-o pusmečio veiklos ataskaita. <http://www.policija.lt/> [žiūrėta 2009-02-26] prieiga internete.
46. Radviliškio informacija internete (www.ldb.lt/radviliskis/) [žiūrėta 2009-03-23] prieiga internete.
47. *Radviliškio rajono policijos komisariato 2005-2007 metų strateginis veiklos planas*. <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-03-31] prieiga internete.
48. *Radviliškio rajono policijos komisariato 2007-ųjų metų I-o pusmečio veiklos ataskaita*. <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-04-04] prieiga internete.
49. *Radviliškio rajono policijos komisariato 2007-ųjų metų veiklos ataskaita*. <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-04-08] prieiga internete.
50. *Radviliškio rajono policijos komisariato darbo reglamentas* (Patv. Radviliškio raj. policijos komisariato viršininko 2005-12-15 įsak. Nr. 81-V-101). <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-04-10] prieiga internete.
51. *Radviliškio rajono policijos komisariato Darbo reglamentas* (Patv. Radviliškio raj. policijos komisariato viršininko 2005 m. gruodžio 15 d. įsak. Nr. 81-V-101). <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-04-11] prieiga internete.
52. *Radviliškio rajono policijos komisariato nuostatai* (Patvirtinta Policijos generalinio komisaro 2001 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. 378). <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-01-19] prieiga internete.
53. *Radviliškio rajono policijos komisariato veiklos (rezultaty) 2007-2009 metams planas*. <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-04-13] prieiga internete.
54. *Radviliškio rajono policijos komisariato Viešosios policijos operatyvaus valdymo poskyrio pažyma dėl 2006 metų veiklos ataskaitos*. <http://www.policija.lt/radviliskis/> [žiūrėta 2009-04-13] prieiga internete.
55. Statistikos Departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės svetainė internete <http://www.stat.gov.lt> [žiūrėta 2009-01-16] prieiga internete.
56. Grabovsky P. N. *Vietims of Violence*. Australian Institute of Criminology, Canberra, 1989. p. 18.

57. Kardelis K. (1997) *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas.
58. Pruškus V. (2003) *Sociologija: Teorija ir praktika*. Vilnius.

PRIEDAI

Gerbiami Respondentai,

Iš anksto dėkoju už sutikimą dalyvauti mano atliekamame tyrime bei nuoširdžią ir išsamią nuomonę, pasiūlymus.

Anketa yra anoniminė. Bus skelbiami tik apibendrinti tyrimo duomenys, bet ne apklaustųjų asmenų tapatybė, pareigos. Šią anketą sudaro 17 atviro ir uždaro tipo klausimai. Atsakymų variantus žymėkite taip:

Dėkoju už atsakymus!

1. Jūsų nuomone, visuomenę domina:
 - Nusikaltimo faktas
 - Ypač žiaurūs nusikaltimai
 - Visa pateikiama informacija
 - Smulkmenos ir galutinis rezultatas

2. Kaip manote, ar policija yra patikima sprendžiant įvairias gyvenimo situacijas?
 - Taip
 - Ne
 - Nežinau, neturiu nuomonės

3. Ar pakankamas policijos dėmesys skiriamas visuomenės problemoms išreikšti?
 - Pakankamas
 - Nepakankamas
 - Neturiu nuomonės

4. Jūsų nuomone, prioritetinės nusikaltimų prevencijos kryptys yra:
 - Organizuotas nusikalstamumas
 - Nusikaltimai, susiję su narkotikais
 - Vaikų ir jaunimo nusikalstamumas
 - Smurtiniai nusikaltimai
 - Ekonominiai ir finansiniai nusikaltimai

5. Kaip vertinate prevencinių programų rengimo informacijos objektyvumą:
 - Visiškai neobjektyvi
 - Labai objektyvi
 - Neturiu nuomonės

6. Jūsų nuomone, smurtiniai nusikaltimai (dažniausiai pasitaikantys) vienkiemiuose, tai :
 - Nužudymas
 - Tyčinis sunkus kūno sužalojimas
 - Nesunkus sveikatos sutrikdymas
 - Chuliganizmas

7. Jūsų nuomone, turtiniai nusikaltimai (dažniausiai pasitaikantys) vienkiemiuose, tai :
 - Vagystė
 - Plėšimas
 - Sukčiavimas
 - Turto sunaikinimas ar sugadinimas

8. Kokios korupcijos mažinimo priemonės būtų veiksmingiausios?
 - Griežtinti bausmes

- Tobulinti įstatymus kovai su korupcija
 - Didesnis viešumas žiniasklaidoje
 - Didinti baudas, atleisti iš darbo
9. Bendruomenės prevencijos plėtra, jūsų nuomone, yra:
- Policijos persiorientavimas į bendruomenę
 - Bendruomenė – pagrindinė policijos veiklos rezultatų vertintoja
 - Policijos pareigūno gebėjimas bendradarbiauti
 - Turto sunaikinimas ar sugadinimas
10. Jūsų nuomone, bandymai manipuliuoti policijos pareigūnu yra :
- Papirkimas
 - Grasinimas
 - Fizinė žala
 - Šantažas
11. Jūsų nuomone, policijos pareigūno socialiniai įgūdžiai yra:
- Gebėjimas prisitaikyti visuomenėje
 - Susidoroti su kasdieninio gyvenimo sunkumais
 - Pasitikėti savo jėgomis
 - Išlaikyti psichinę ir fizinę sveikatą
12. Kokį vaidmenį atlieka visuomenė, gerinant policijos komisariato moralinį klimatą?
- Stiprina ryšius su visuomene
 - Geba pasirinkti tinkamus bendravimo būdus
 - Bando susitarti, derinti savo ketinimus.
13. Jūsų nuomone, policijos pareigūnui rizikos situacijose yra svarbu:
- Ugdyti gebėjimą pasirinkti atitinkamą strategiją ir taktiką
 - Pratintis susilaikyti nuo pavojingų veiksmų
 - Mokyti taikiai spręsti konfliktus
14. Jūsų nuomone, kokios savybės apibūdina gerą įstaigos vadovą:
- Pagarba bendradarbių nuomonei
 - Savo paties jausmų atskleidimas
 - Taktiškas elgesys
 - Pareigūnų vadinimas vardais
15. Jūsų amžius
- iki 30 m.
 - 31–40 m.
 - 41–45 m.
16. Jūsų lytis
- Vyras
 - Moteris
17. Jūsų darbo stažas policijos įstaigoje:
- iki 5 metų
 - 5–15 m.
 - 15–25 m.

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Seimo
2003 m. kovo 20 d.
nutarimu Nr. IX-1383

Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės
programa

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programa (toliau – Programa) parengta įgyvendinant Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo 5 straipsnio nuostatas.

2. Programa grindžiama Nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907, nuostatomis kaip specializuotas, nacionalinio saugumo užtikrinimą reglamentuojantis dokumentas.

3. Programa parengta atsižvelgiant į Jungtinių Tautų Organizacijos dokumentų nuostatas – Vienos deklaracijos dėl nusikalstamumo ir teisingumo: pasitinkant dvidešimt pirmojo amžiaus iššūkius, kurią priėmė Dešimtas Jungtinių Tautų Organizacijos kongresas dėl nusikaltimų prevencijos ir elgesio su nusikaltėliais, vykęs 2000 m. balandžio 10–17 d., ir patvirtino Generalinės Asamblėjos 2000 m. gruodžio 4 d. rezoliucija Nr.55/59, bei į Nusikalstamumo prevencijos ir baudžiamosios teisenos komisijos dešimtojoje sesijoje 2001 m. rugsėjo 6–7 d. sukonkretintą šių nuostatų įgyvendinimo planą; kriminologijos mokslu pagrįstus nusikalstamumo mažinimo būdus; teigiamą atskirų užsienio valstybių (Australijos, Kanados, Suomijos, Švedijos ir kitų) praktiką nacionalinių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės iniciatyvų srityje; nusikalstamumo, jo prevencijos ir kontrolės būklės Lietuvoje analizę.

4. Pagrindinės programoje vartojamos sąvokos:

nusikaltimų prevencija – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama užkirsti kelią nusikaltimams, nustatant ir pašalinant bendrąsias nusikaltimų priežastis bei sąlygas, taip pat individualiai veikiant asmenis, kurie linkę daryti nusikaltimus ar ateityje gali tapti nusikaltėliais arba nusikaltimų aukomis;

nusikaltimų kontrolė – poveikio nusikalstamumui priemonė, kuria siekiama mažinti nusikalstamumą ir neleisti viršyti socialiai priimtino lygmens aktyviais teisėsaugos institucijų veiksmais ir teisinio baudžiamojo poveikio priemonėmis, taip pat aktyviomis administracinėmis, ekonominėmis, socialinėmis, kitokio pobūdžio priemonėmis.

Nusikaltimų prevencija ir kontrolė yra viena kitą papildančios poveikio nusikalstamumui priemonės ir kartu sudaro visa apimančių būdų, metodų, priemonių kompleksą, kurio tikslas – daryti griaunamąjį poveikį nusikalstamumui, todėl programoje šios sąvokos dažniausiai vartojamos kartu.

5. Pastarąjį dešimtmetį nusikalstamumo lygis Lietuvoje nekelia realios grėsmės valstybės stabilumui ir nesukelia socialinės krizės, tačiau išlieka socialiai nepriimtinas, neigiamai veikia visuomeninio gyvenimo sritis ir mažina gyventojų saugumą.

6. Asmens ir visuomenės saugumas yra būtina pagrindinio valstybės politikos tikslo – konstitucinių žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo – įgyvendinimo sąlyga. Siekdama užtikrinti kiekvieno individo, o kartu ir visuomenės saugumą, valstybė vykdo nusikaltimų prevenciją ir kontrolę.

7. Pagrindinis nusikaltimų prevencijos ir kontrolės uždavinys – kriminogeninių procesų plitimo stabilizavimas ir mažinimas bei atsakomybės neišvengiamumo principo efektyvus įgyvendinimas.

8. Nusikaltimų prevencija ir kontrolė gali būti sėkminga, jeigu joje aktyviai dalyvauja visi socialiniai subjektai – teisės saugos institucijos, kitos viešojo administravimo institucijos, savivaldybių institucijos, verslo bendruomenė, visuomeninės organizacijos ir individualūs asmenys. Ši veikla turi būti koordinuota ir remtis mokslu bei praktika pagrįsta valstybės politinių partijų patvirtinta bendra politika. Tokiai politikai nustatyti ir įgyvendinti parengta ši ilgalaikė Programa.

II. ESAMA BŪKLĖ

NUSIKALSTAMUMO TENDENCIJOS

9. Remiantis oficialiosios statistikos ir atskirose srityse atliktų tyrimų duomenimis, galima išskirti šias nusikalstamumo Lietuvoje tendencijas:

1) užregistruotų nusikaltimų skaičius Lietuvoje per 11 metų nuo nepriklausomybės atkūrimo padidėjo daugiau kaip dvigubai, nors 2001 m., kaip ir 1999 m. bei 1994 m., Lietuvoje buvo matyti nusikaltimų skaičiaus stabilizavimosi tendencijos;

2) didžiuosiuose Lietuvos miestuose Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje, kuriuose gyvena 40 proc. visų Lietuvos gyventojų, nuo 1995 m. užregistruoti nusikaltimai sudaro apie 50 proc. visų šalyje užregistruotų nusikaltimų;

3) per 11 metų gerokai išaugo sunkių nusikaltimų skaičius, taip pat pagausėjo pavojingiausių smurtinių nusikaltimų – nužudymų ir sunkių kūno sužalojimų;

4) nusikaltimai nuosavybei sudaro tris ketvirtadalius visų užregistruotų nusikaltimų, todėl jų skaičiaus kitimas lemia bendro užregistruotų nusikaltimų skaičiaus kitimo tendencijas;

5) nusikaltimų, padarytų viešosiose vietose, skaičius didėjo sparčiau negu bendras nusikaltimų skaičius ir per 11 metų išaugo tris kartus;

6) sparčiai pagausėjo nusikaltimų, susijusių su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta;

7) padaroma vis daugiau nusikaltimų, kurie anksčiau buvo reti: žmonių grobimai, prekyba žmonėmis, kompiuteriniai nusikaltimai ir kita;

8) įsitvirtina ir plinta organizuotas nusikalstamumas, kuris daro didelį poveikį kriminogeninei situacijai, tai pat nacionaliniam saugumui, socialiniams santykiams bei kitiems visuomenės ir valstybės interesams;

9) nusikaltimų valstybės tarnybai ir korupcinių nusikaltimų skaičius nėra didelis (1995–2001 m. užregistruota 1530 nusikaltimų valstybės tarnybai, iš jų 388 kyšio ėmimo atvejai), tačiau vertinant didelį korupcijos latentiskumą bei atsižvelgiant į atliktų tyrimų šioje srityje rezultatus šie nusikaltimai kelia didelį susirūpinimą;

10) gausėja finansinių nusikaltimų, darančių didelę žalą valstybės biudžetui ir Lietuvos ūkiui. Vis dažniau šie nusikaltimai tampa transnacionaliniais, o jų, ypač pinigų plovimo, įvykdymo būdai tampa vis sudėtingesni;

11) nelegalios migracijos lygis, pradėjęs kilti 1992 m., 1996 m. buvo pasiekęs aukščiausią ribą, tačiau šį procesą pavyko sukontroliuoti ir šiuo metu nelegalios migracijos lygis nėra aukštas. Griežtėjant migracijos politikai Vakaruose, migracijos srantai vis labiau krypsta į Centrinės ir Rytų Europos šalis. Tikėtina, kad Lietuvoje gerėjant ekonominei ir socialinei būklei migracinis spaudimas Lietuvos Respublikai didės;

12) padariusių nusikaltimus nustatytų asmenų skaičius, kaip ir užregistruotų nusikaltimų skaičius, nuo 1990 m. iki 2001 m. padidėjo daugiau kaip dvigubai;

13) daugiau kaip 60 proc. visų nustatytų asmenų, padariusių nusikaltimus, sudaro darbingo amžiaus nedirbantys ir nesimokantys asmenys;

14) nepilnamečių, padariusių nusikaltimus, skaičius auga proporcingai užregistruotų nusikaltimų skaičiui ir sudaro apie 13–14 proc. visų nustatytų nusikaltimus įvykdžiusių asmenų. Daugėja nusikaltusių moksleivių. Gausėja vaikų padarytų sunkių nusikaltimų. Dažnai pasitaiko smurto prieš vaikus atvejų mokyklose ir jų prieigose;

15) vis dažniau nusikaltimus padaro vaikai narkomanai;

16) nuteistų asmenų skaičius 2001 m., palyginti su 1990 m., išaugo 2,6 karto ir sudaro beveik 21 tūkstantį, šių asmenų padaromų nusikaltimų taip pat gausėja.

10. Didėjant nusikaltimų skaičiui, akivaizdu, kad gausėja nusikaltimų aukų bei patiriamų nuostolių, tačiau oficialioji nusikaltimų aukų statistika iki šiol tinkamai nekaupiama.

11. Pažymėtina, kad oficialioji statistika tik iš dalies atskleidžia kriminogeninę situaciją. Dalis nusikaltimų lieka neužregistruota dėl įvairių priežasčių: nepasitikėjimo teisėsaugos institucijomis, nusikaltėlių keršto baimės, viešumo vengimo ir kitų. Realiai apibūdinti situaciją gali padėti tik įvairūs tyrimai, kurių pastaruoju metu atliekama nedaug, dažniausiai dėl nusikaltimų kontrolės subjektų ribotų finansinių galimybių.

NUSIKALTIMŲ PRIEŽASTYS IR SĄLYGOS

12. Priežastys, dėl kurių vykdomi nusikaltimai, ir sąlygos, kuriomis jie vyksta, taip pat asmenys, padarę nusikaltimus ar galintys nusikalsti dėl vienokių ar kitokių priežasčių, yra nusikaltimų prevencijos ir kontrolės objektai.

13. Pažymėtinos šios pagrindinės nusikaltimų priežastys ir sąlygos:

1) svarbus nusikalstamumą lemiantis veiksnys yra žmonių neužimtumas. Kriminologinių tyrimų duomenimis, žmogui, neturinčiam socialiai naudingo užsiėmimo, padidėja tikimybė ir rizika nusikalsti;

2) išsilavinimo stoka taip pat turi didelę įtaką nusikalstamumui. Apie 80 proc. visų nusikaltusių asmenų sudaro tik pagrindinį (apie 50 proc.) ir vidurinį (daugiau kaip 30 proc.) išsilavinimą turintys asmenys, o turintys profesinį, aukštesnįjį ir aukštąjį – apie 18 proc.;

3) apsvaigimas nuo alkoholio bei narkotinių ar psichotropinių medžiagų dažnai tampa nusikaltimo priežastimi arba sąlyga, trečdalis nusikaltusių asmenų nusikaltimus padaro apsvaigę nuo alkoholio;

4) nepilnamečių nusikalstamumas, jaunimo nenoras mokytis rodo šeimos, mokymo įstaigų, specializuotų priežiūros ir teisių apsaugos įstaigų socialinės kontrolės ir priežiūros stoką. Dėl šios priežasties

daugelis vaikų, ypač iš sunkiai materialiai besiverčiančių šeimų, turi menkas saviraiškos galimybes ir tai sudaro sąlygas nepilnamečiams įsitraukti į socialiai nepriimtina veiklą;

5) ribotos valstybės galybės teikti pakankamą socialinę pagalbą labiausiai socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms;

6) valstybės valdymo trūkumai, socialinių ir kitų institucijų negalėjimas tinkamai atlikti savo funkcijų, teisės aktų nesuderinamumas, neaukštas gyventojų pragyvenimo lygis ir didelė turtinė diferenciacija turi įtakos visuomenės nepasitikėjimui valstybės valdymu ir teisine sistema, sukelia neigiamus ideologinius padarinius, moralės normų devalvaciją, neigiamai veikia augančios kartos auklėjimo ir mokymo sistemos efektyvumą;

7) nepakankamos galybės tinkamai finansuoti valstybės institucijas, taip pat teisėsaugos ir kitas tiesiogiai su nusikaltimų prevencija ir kontrole susijusias institucijas. Dėl to šios institucijos nepajėgia tinkamai atlikti savo funkcijų, kartu silpnėja kontrolė ir didėja nusikalstamos veikos galybės;

8) teisėsaugos institucijų veiklos trūkumai, didelis neišaiškintų nusikaltimų skaičius, ilgai užtrunkantys bylų tyrimai mažina visuomenės pasitikėjimą teisėsauga, neužtikrina atsakomybės neišvengiamumo principo įgyvendinimo, dėl to atsiranda nebaudžiamumo atmosfera.

14. Prie nusikalstamumą skatinančių veiksnių, kurie dažniausiai lieka neįvertinti, priskiriami netgi teigiami poslinkiai visuomenėje, pavyzdžiui:

1) stiprėjantys tarptautiniai ryšiai daro įtaką ekonominiams, socialiniams, kitiems procesams, taip pat ir nusikalstamumui, lemia tarptautinį atskirų nusikalstamų procesų pobūdį;

2) augantis socialinis visuomenės mobilumas lemia ryšių su artimiausia aplinka (šeimos, giminystės, kaimynystės) silpnėjimą;

3) urbanizacija skatina tam tikrus regioninius skirtumus, žmonės koncentruojasi miestuose, todėl silpnėja socialinė kontrolė ir daugėja galimybių nusikalsti;

4) ekonomikos plėtra, pokyčiai verslo srityje taip pat daro įtaką nusikalstamumui. Palyginti laisvai prieinama daugiau prekių ir vertybių. Atsirado daug didesnė mokėjimo priemonių įvairovė, tačiau tuo pat metu jos teikia daugiau galimybių, palankių nusikaltimams daryti.

15. Išvardytų veiksnių ir kitų socialinių procesų tarpusavio sąveika daro įtaką nusikalstamumui.

16. Atskirų rūšių nusikaltimai, be bendrųjų priežasčių ir sąlygų, turi ir specifines, kurios turėtų būti smulkiau nagrinėjamos rengiant atitinkamas poveikio priemones (programas, planus, strategijas ir kitus dokumentus).

Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės būklės Lietuvoje įvertinimas

17. Kuriant nusikaltimų prevencijos ir kontrolės teisinį pagrindą, priimta daug įstatymų, susijusių su įvairių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės klausimų reguliavimu. Teisinės praktikos analizė rodo, kad įstatymų rengimas, priėmimas ir įgyvendinimas dar nėra tinkamai vertinami nusikaltimų prevencijos ir kontrolės aspektu. Rengiant naujus ir vertinant galiojančius įstatymus, per mažai dėmesio skiriama kriminogeninių padarinių vertinimui bei prevencijai, todėl teisiniu reguliavimu paliekamos galybės atsirasti žalingiems padariniams. Menkai panaudojamos kriminologinės ekspertizės galybės vertinant ir tobulinant įstatymus.

18. Rengiamos ir įgyvendinamos tikslinės programos, skirtos tik tam tikros rūšies nusikaltimų prevencijai ir kontrolei stiprinti ar atskiriems nusikaltimų kontrolės klausimams spręsti. Tačiau nusikaltimų prevencijos ir kontrolės organizavimas dar nėra pakankamai nuoseklus ir sistemiškas, neatitinka nusikaltimų prevencijos bei kontrolės principų. Pagrindinės to priežastys:

1) tikslinių programų vykdytojų interesai ir tikslai labiau orientuojami į planuotų priemonių įvykdymą nei į nuolatinę veiklą nusikaltimų prevencijos ir kontrolės srityje. Šių programų įgyvendinimas ir finansavimas baigiasi jose nustatytu terminu, nors nusikaltimų prevencijos ir kontrolės organizavimo poreikis yra nuolatinis. Dažnai priemonėms įgyvendinti ar naujoms priemonėms kurti neskiriama pakankamai lėšų;

2) nenustatomi programų efektyvumo vertinimo kriterijai, todėl dažnai sunku pasakyti, ar programos ir atskiros priemonės pasiekia tikslą;

3) dauguma vykdomų programų yra pernelyg centralizuotos, todėl jos mažiau orientuotos į regioninį ir lokalinį lygius, žmogaus saugumo užtikrinimo artimiausius interesus ir poreikius;

4) programų vykdymo subjektas ir objektas dažnai yra ta pati institucija;

5) nepakankamas teisėsaugos institucijų ir kitų valstybės įstaigų bendradarbiavimas įgyvendinant programas.

19. Nusikaltimų geografijos aspektui kriminalinėje statistikoje skiriama daug dėmesio, tačiau remiantis pastarųjų metų savivaldybių ir apskričių viršininkų administracijų veiklos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės srityje analize nustatyta, kad ši veikla apskrityse ir savivaldybėse nėra pakankamai gerai organizuota:

1) Vietos savivaldos įstatymo nuostatos („nusikaltimų kontrolės ir prevencijos vietinių programų kūrimas ir įgyvendinimas pasitelkiant savivaldybių teritoriją aptarnaujančias policijos įstaigas bei įtraukiant į šią veiklą visuomenines organizacijas ir gyventojus“) įgyvendinamos nepakankamai, nes šios institucijos dažnai neturi tokios veiklos organizavimo pagrindų, nenustato už šią veiklą atsakingų subjektų, ne visada numato šiai veiklai finansavimą, retai vertina, kiek veiksmingos yra vykdomos iniciatyvos;

2) dažnai nusikaltimų prevencijos ir kontrolės klausimai adresuojami tik teisėsaugos institucijoms, nors jų galimybės vaikų ir šeimų švietimo, socialinės, sveikatos apsaugos ir resocializacijos, nedarbo mažinimo ir panašiose srityse (šalinant nusikaltimų priežastis ir sąlygas) yra ribotos;

3) nusikaltimų prevencijos ir kontrolės įgyvendinimas regioniniu lygiu įstatymų nereglamentuotas kaip atskiras uždavinys, apskričių viršininkai neturi tiesioginių įgaliojimų vykdyti šią veiklą.

20. Pabrėžtini nusikaltimų prevencijos ir kontrolės trūkumai:

1) nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų sistema veikia ne optimaliai, nes ji nepakankamai išplėta, neišnaudojamos valstybės ir savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų, kitų nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų galimybės. Ji yra nesubalansuota ir per daug centralizuota bei neprieinama visuomenei;

2) nevykdomas rengiamų ir vykdomų teisės aktų kriminogeninių padarinių vertinimas;

3) nėra tinkama nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veiklos organizavimo ir programų valdymo tvarka, nes ji orientuota į trumpalaikes priemones, neturi aiškios strategijos, sistemos ir funkcijų pasiskirstymo, menkai remiasi visuomenės pagalba ir iniciatyva. Nepakankamas nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veiklos kryptių ir priemonių planavimas, koordinavimas ir vykdymo priežiūra. Įvykdžius planuotas priemones, nesvarstomas ir nenustatomas programų tęstinumas. Nenumatomas lėšų ir materialinių išteklių, organizacinių veiklos galimybių kooperavimas;

4) nusikaltimų prevencijos ir kontrolės tikslams nėra panaudojamos kitų socialinių, ekonominių, urbanistinių ir kitokių programų galimybės. Tokios programos šalyje nėra net analizuojamos ir vertinamos kriminogeninių veiksmų šalinimo, neutralizavimo ar kompensavimo požiūriais;

5) teisėsaugos institucijos nepakankamai bendradarbiauja ir derina veiksmus tirdamos nusikalstamas veikas;

6) nepakankama visuomenės parama ir iniciatyva;

7) stinga lėšų prevenciniam darbui plėsti.

III. PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

21. Strateginis programos tikslas – sukurti naują nusikaltimų prevencijos ir kontrolės (principų, prioritetų, subjektų, organizavimo bei vadovavimo būdų) sistemos modelį, kurį panaudojus būtų sudarytos galimybės nuosekliai ir kompleksiskai šalinti esmines nusikalstamumo priežastis ir sąlygas, racionaliai naudoti finansinius bei žmogiškuosius išteklius ir padidinti nusikaltimų prevencijos bei kontrolės Lietuvoje veiksmingumą.

22. Taktiniai programos tikslai yra:

1) nustatyti pagrindinius nusikaltimų prevencijos ir kontrolės principus;

2) valstybės politikos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės srityje nustatyti pagrindines nuostatas;

3) optimizuoti ir plėtoti nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų sistemą;

4) nustatyti prioritетines nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptis.

23. Svarbiausi programos uždaviniai yra:

1) sudaryti prielaidas sukurti ir plėtoti veiksmingą nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politikos įgyvendinimo mechanizmą;

2) išplėsti nusikaltimų prevencijos ir kontrolės subjektų sistemos ribas, naujai apibrėžti jų vaidmenį nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veikloje;

3) plėtoti valstybės institucijų, visuomeninių organizacijų ir pilietinės bendruomenės, kitų institucijų, taip pat tarptautinį bendradarbiavimą organizuojant bei vykdam nusikaltimų prevenciją ir kontrolę;

4) skatinti savivaldybių ir regionų valdymo institucijų iniciatyvas ir didesnę savarankiškumą sprendžiant viešojo saugumo užtikrinimo bei saugios gyvenamosios aplinkos klausimus;

5) didinti bendruomenės vaidmenį sprendžiant žmogaus ir visuomenės saugumo problemas.

IV. NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS IR KONTROLĖS PRINCIPAI

24. Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės veiklos efektyvumas gali būti užtikrintas tik jei vadovaujamasi nustatytais reikalavimais ir šiais pagrindiniais sėkmingos veiklos principais:

1) pagarbos kiekvieno teisės subjekto teisėms ir laisvėms principas. Žmogaus teisių ir laisvių apsauga yra svarbiausias nusikaltimų prevencijos ir kontrolės tikslas. Žmogaus teisių apsauga negali būti vykdoma pažeidžiant žmogaus teises. Vykdydama nusikaltimų prevenciją ir kontrolę, valstybė gali nustatyti tik tokius apribojimus, kurie suderinami su žmogaus teisėmis ir laisvėmis bei būtini siekiant užtikrinti viešąją tvarką, apsaugoti visuomenę;

2) teisėtumo principas. Visos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės priemonės grindžiamos teise. Susilaikoma nuo veiksmų, kurie teisės normų nėra leidžiami;

3) atsakomybės neišvengiamumo principas. Kiekvienas kaltas asmuo turi būti patrauktas atsakomybėn;

4) sistemingumo principas. Tarpusavio ryšys tarp visų poveikio nusikalstamumui sistemos grandžių (tikslai–objektas–subjektas–priemonės) ir sisteminis požiūris į kiekvieną grandį lemia visų sistemos grandžių tinkamą panaudojimą nusikaltimų prevencijai ir kontrolei;

5) aprūpinimo užtikrinimo principas. Efektyvus poveikis nusikalstamumui įmanomas tik esant tinkamam politiniam, organizaciniam, finansiniam, materialiniam, informaciniam, moksliniam, profesiniam užtikrinimui ir palaikymui;

6) efektyvumo ir ekonominio pagrįstumo principas. Nustatant numatomų vykdyti priemonių ekonominį pagrįstumą, vertinama ne tik poveikio efektyvumas bei priemonės vykdymo išlaidos, bet ir tikėtina jos vykdymo ekonominė nauda. Prioritetas teikiamas ne pigiausioms, bet labiausiai ekonominiu ir efektyvumo požiūriu pagrįstoms priemonėms;

7) kompleksiško principas. Nusikaltimų prevencija ir kontrolė planuojama kompleksiskai, turi būti veikiami ne atskiri nusikalstamumą lemiantys veiksniai, o visas jų kompleksas. Įtaką kriminogeninę situaciją lemiantiems veiksniams daro ne tik specifinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės priemonės, bet ir pagal kitas valstybinės politikos kryptis įgyvendinamos priemonės. Institucijos, pagal savo kompetenciją priimdamos sprendimus, privalo atsižvelgti ir į bendrus nusikaltimų prevencijos ir kontrolės tikslus;-

8) visų visuomenės narių dalyvavimo principas. Nusikaltimų prevencija ir kontrolė bus veiksminga tik dalyvaujant visiems visuomenės nariams. Valstybės inicijuojama veikla turi įtraukti visuomenę, o aktyvi visuomenė atitinkamai veikti ir formuoti valstybės politiką;

9) planingos veiklos principas. Valstybė vykdo planingą nusikaltimų prevenciją ir kontrolę. Šioje programoje įtvirtinti pagrindiniai uždaviniai įgyvendinami planuojant tikslines programas ir priemones;

10) veiklos lankstumo ir novatoriškumo principas. Nusikalstamumas yra kintantis reiškinys, todėl jo prevencija ir kontrolė turi būti laiku perorientuojama atsižvelgiant į nusikalstamumo pakitimus, jo raidos tendencijas, prognozes. Turi būti nuolat ieškoma naujų poveikio nusikalstamumui formų, atsisakant išankstinio neigiamo netradicinių priemonių vertinimo, bet kartu neturi būti atsisakoma teigiamos praktikos;

11) tęstinumo principas. Įvertinant tai, kad nusikalstamumas yra nuolatinio pobūdžio socialinis procesas, nusikaltimų prevencija ir kontrolė turi būti vykdoma nuolat. Orientuojamasi į ilgalaikes arba nuolatinės programos, jas periodiškai tobulinant, atnaujinant ir išvengiant papildomų laiko, materialinių, intelektinių sąnaudų naujoms programoms rengti;

12) pozityvaus elgesio skatinimo prioriteto principas. Ypatingas dėmesys skiriamas pozityvaus elgesio skatinimui, poreikio elgtis pozityviai, pozityvaus elgesio naudingumo individui ir visuomenei suvokimo formavimui;

13) galimybių nusikalsti mažinimo ir nusikaltimo atskleidimo tikimybės didinimo principas. Nusikaltimų prevencija ir kontrolė orientuojama į priemones, kurios mažina galimybes nusikalsti, apsunkina nusikaltimo įvykdymo sąlygas ir apsunkina galimybę gauti kriminalinį pelną, didina nusikaltimų atskleidimo, potencialių nusikaltėlių sulaikymo tikimybę;

14) mokslinio pagrįstumo principas. Nusikaltimų prevencijos ir kontrolės planai turi būti pagrįsti moksliskai, jie turi būti vykdomi tik esant pakankamai racionalių mokslinių argumentų, rodančių tikėtiną šių planų veiksmingumą.

VII. PRIORITETINĖS NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS IR KONTROLĖS KRYPTYS

53. Atsižvelgiant į kriminogeninę padėtį Lietuvoje ir įgyvendinant nusikaltimų prevencijos ir kontrolės politiką bei principus, išskiriamos prioritetingos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptys:

- 1) smurtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 2) turtinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 3) nusikaltimų, daromų viešosiose vietose, prevencija ir kontrolė;
- 4) organizuoto nusikalstamumo prevencija ir kontrolė;
- 5) prekybos žmonėmis prevencija ir kontrolė;
- 6) nelegalios migracijos prevencija ir kontrolė;
- 7) nelegalios prekybos ginklais prevencija ir kontrolė;
- 8) korupcijos prevencija ir kontrolė;
- 9) ekonominių ir finansinių nusikaltimų prevencija ir kontrolė;
- 10) nusikaltimų, susijusių su narkotikais, prevencija ir kontrolė;
- 11) vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė.

SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ PREVENCIJA IR KONTROLĖ

54. Smurtiniai nusikaltimai sudaro nedidelę visų užregistruotų nusikaltimų dalį, tačiau pagal savo pobūdį yra labai pavojingi, kuria visuomenėje baimės, nesaugumo, emocinio diskomforto atmosferą, todėl šių nusikaltimų prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine nusikaltimų prevencijos ir kontrolės kryptimi. Tarp žmonių, kurie linkę daryti smurtinius nusikaltimus, yra daug socialiai neadaptuotų asmenų (alkoholikų, narkomanų, nestabilios psichikos, anksčiau teistų ir pan.). Smurtinių nusikaltimų prevencijai ir kontrolei keliami šie uždaviniai:

1) smurtiniai nusikaltimai, ypač smurtas šeimoje, buityje, dažniausiai yra susiję su konfliktinėmis situacijomis, todėl jų prevencijoje svarbų vaidmenį reikia skirti tiek bendrajam švietimui keliant kultūros lygį, tiek specialiajam švietimui, konfliktų sprendimo be smurto gebėjimų ugdymui;

2) teisėsaugos institucijos, bendradarbiaudamos su sveikatos apsaugos, socialinėmis, švietimo ir kitomis įstaigomis, turi gauti reikiamą informaciją apie nedarnias šeimas, asocialius asmenis, tarp kurių dažnai kyla konfliktai, ir kontroliuoti situaciją bei tinkamai reaguoti atsiradus smurto grėsmei ar jo proveržiui, užtikrinti operatyvų smurtinių nusikaltimų atskleidimą, tuo sudarant prielaidas užtikrinti atsakomybės neišvengiamumo principo įgyvendinimą;

3) be administracinių ar baudžiamųjų procesinių ir kitų kontrolės priemonių, į smurtą linkusiems asmenims atitinkamos institucijos (medicinos, švietimo, socialinės apsaugos, teisėsaugos, visuomeninės organizacijos) turi vykdyti socialinės paramos priemones;

4) siekiant apsaugoti asmenis nuo pasikartojančio smurto šeimoje, prievartos darbe, kitokių prievartinių, desperatiškų, smurtinių veiksmų, plėtoti bei stiprinti socialinės-psichologinės paramos krizinėse situacijose įstaigų tinklą;

5) daugiau dėmesio skirti visuomenės informavimui ir mokymui apie savisaugos nuo šių nusikalstamų kėsinių formas, metodus bei konkrečius būdus;

6) ypatingą dėmesį skirti tam, kad būtų ribojamas smurto propagavimas visuomenės informavimo priemonėse. Asmenys, prieš skelbdami informaciją, turi nustatyti, kokią įtaką tai padarys gyventojų psichologinei būsenai, jų požiūriui į valstybėje esančią tvarką.

TURTINIŲ NUSIKALTIMŲ PREVENCIJA IR KONTROLĖ

55. Turtiniai nusikaltimai sudaro didžiąją visų užregistruotų nusikaltimų dalį, o jų dinamika iš esmės lemia bendrą kriminogeninę situaciją valstybėje. Šiais nusikaltimais valstybės mastu padaroma itin didelė turtinė, o kartu ir socialinė žala, todėl jų prevencija ir kontrolė yra prioritetinga kryptis. Jai keliami šie uždaviniai:

1) diferencijuoti prevencijos ir kontrolės priemones atsižvelgiant į tai, kad turiniai nusikaltimai skiriasi savo pobūdžiu, žalos dydžiu, vykdomi dėl skirtingų priežasčių – nuo smulkių vagysčių iš skurdo iki organizuoto nusikalstamo verslo;

2) daugiau informuoti visuomenę, kaip apsaugoti savo būstą ir kitą turtą, teikti jai informaciją apie dažno nusikalstamo kėsینimosi objektus, nusikalstamos veiklos būdus;

3) skatinti visuomenę, įstaigas, įmones, kitas potencialias nusikaltimų aukas pagal galimybes imtis visų įmanomų savo turto apsaugos priemonių;

4) stiprinti teisėsaugos institucijų ir visuomenės ryšius, skatinti visuomenės bendradarbiavimą su teisėsauga ir tarp atskirų visuomenės narių, bendruomenių, organizacijų, specializuotų organizacijų ar įmonių;

5) atsižvelgiant į tai, kad turiniais nusikaltimais padaromą žalą įmanoma kompensuoti, sukurti mechanizmą, užtikrinantį, kad kaltininkas atlygintų dėl jo nusikalstamos veikos atsiradusią turtinę žalą;

6) teisėsaugos institucijoms tobulinti informacinę-analitinę veiklą, atitinkamai organizuoti ir tobulinti prevencijos ir kontrolės veiklą;

7) tobulinti ir kurti teisės bazę, būtiną veiksmingai turtinių nusikaltimų prevencijai ir kontrolei užtikrinti;

8) nustatyti ir prireikus tobulinti nusikaltimų prevencijos reikalavimus planuojant teritorijas, projektuojant statybos objektus, inžinerinius techninius įrengimus;

9) skatinti mokslinio tyrimo veiklą ieškant naujų turto apsaugos būdų ir metodų, pagal galimybes remti jų diegimą.

Nusikaltimų, daromų viešosiose vietose, prevencija ir kontrolė

56. VIEŠOSIOSE VIETOSE DAROMI NUSIKALTIMAI IŠSKIRTINI TUO, KAD JIE TURI POVEIKĮ NE TIK PAČIAM NUKENTĖJUSIAJAM, BET IR DAUGELIUI APLINKINIŲ, SUDARYDAMI VISUOTINIO NESAugUMO ATMOSFERĄ, EMOCINIŲ DISKOMFORTĄ. TODĖL ASOCIALIOS APLINKOS, TURINIŲ, SMURTINIŲ NUSIKALTIMŲ, NUSIKALTIMŲ VISUOMENĖS SAUGUMUI IR VIEŠAJAI TVARKAI BEI KITŲ NUSIKALTIMŲ, DAROMŲ VIEŠOSIOSE VIETOSE, PREVENCIJA IR KONTROLĖ PRIPAŽĪSTAMA PRIORITETINE KRYPTIMI. KELIAMI ŠIE UŽDAVINIAI:

1) ATSIŽVELGIANT Į TAI, KAD VIEŠOSIOSE VIETOSE AKTYVIAI VEIKIA NEMAŽAI ĮSTAIGŲ – VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOS, PREKYBOS, VIEŠOJO MAITINIMO, LAISVALAIKIO LEIDIMO IR KITOS ĮSTAIGOS, TRANSPORTO ORGANIZACIJOS, JAS ORIENTUOTI IR SKATINTI PALAIKYTI TVARKĄ SAVO VEIKLOS SRITYSE BEI TERITORIJOJE, AKTYVIAU BENDRADARBIUJANT SU TEISĖSAUGOS INSTITUCIJOMIS IR TARPUSAVYJE;

2) GERINTI FIZINĘ VIEŠOSIOS TVARKOS PRIEŽIŪRĄ, UŽTIKRINTI POLICIJOS PATRULIAVIMĄ, SKATINTI SAVANORIŠKĄ VISUOMENĖS IR SPECIALIZUOTŲ ORGANIZACIJŲ PAGALBĄ ŠIOJE VEIKLOJE;

3) VYKDANT PATRULIAVIMĄ SUDARYTI PRIELAIDAS KARTU SPREŠTI VALKATAUJANČIŲ VAIKŲ IR ELGETAUJANČIŲ ASMENŲ PROBLEMAS, UŽTIKRINTI BENDRADARBIAVIMĄ SU SOCIALINĖS RŪPYBOS, VAIKŲ TEISIŲ APSAUGOS ĮSTAIGOMIS;

4) VYKDANT TERITORIJŲ PLANAVIMĄ, OBJEKTŲ STATYBĄ, PRIORITETĄ SKIRTI SAUGIOS TERITORIJOS IR APLINKOS KŪRIMUI;

5) GERINTI SAUGIŲ VIEŠŲJŲ VIETŲ ĮVAIZDĮ UŽTIKRINANT VIEŠOSIOSE VIETOSE TINKAMĄ APLINKOS TVARKYMĄ, APŠVIETIMĄ, PALAIKANT ŠVARĄ, KOMUNIKACIJŲ TINKLO FUNKCIONAVIMO PRIEŽIŪRĄ;

6) SKATINTI VAIZDO KAMERŲ, KITŲ TECHNINIŲ PRIEMONIŲ NAUDOJIMĄ VIEŠOSIOMS VIETOMS STEBĖTI;

7) VIEŠOSIOSE VIETOSE UŽTIKRINTI INFORMACIJOS APIE SAVIVALDYBIŲ, TEISĖSAUGOS, KITŲ ĮSTAIGŲ BŪTINIAUSIAS SOCIALINES IR KITAS PASLAUGAS TEIKIMĄ VIETOS GYVENTOJAMS BEI SVEČIAMS, INFORMUOTI JUOS APIE SAUGIAS VIEŠĄSIAS VIETAS.

ORGANIZUOTO NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJA IR KONTROLĖ

57. Organizuotas nusikalstamumas daro griaujamąjį poveikį daugeliui valstybės gyvenimo sričių ir vertybių, diskredituoja visuomenės politinę ir teisinę sistemas, mažina pasitikėjimą valdžia, stabdo verslo plėtrą, o nekontroliuojamas gali sukelti visuotinės kriminalizacijos grėsmę. Todėl organizuoto nusikalstamumo prevencija ir kontrolė pripažįstama viena iš svarbiausių prioritetinių krypčių.

Organizuotas nusikalstamumas pasireiškia įvairiomis kriminalinės veiklos formomis (turtiniai, smurtiniai nusikaltimai, prekyba narkotikais, prekyba žmonėmis, teroristiniai aktai ir kita), todėl organizuoto nusikalstamumo prevencijai ir kontrolei taikomos atitinkamų nusikalstamumo rūšių prevencijos ir kontrolės nuostatos, taip pat keliami šie uždaviniai:

1) griauti ekonominį organizuotų nusikalstamų grupuočių potencialą, nusikalstamo verslo ir vidaus organizacinę infrastruktūrą bei ryšius, kitus organizuotos nusikalstamos veiklos pagrindus, ypatingą dėmesį skiriant vadovaujančioms ir organizuojančioms grupuočių grandims;

2) sukurti veiksmingą kontrolės mechanizmą, trukdantį legalizuoti nusikalstamu būdu įgytas lėšas;

3) aktyvinti teisėsaugos, finansų ir kontrolės bei kitų suinteresuotų institucijų veiklą, nukreiptą prieš organizuotas nusikalstamas grupuotes, užtikrinti jų bendradarbiavimą, įgyvendinti atsakomybės neišvengiamumo principą;

4) skirti ypatingą dėmesį ir imtis būtinų teisinių, administracinių, organizacinių, finansinių bei kitokių priemonių siekiant neleisti išsiplėsti organizuoto nusikalstamumo mastams ir juos mažinti;

5) vykdant organizuoto nusikalstamumo kontrolę, itin atidžiai vertinti taikomas poveikio priemones, ar jos atitinka žmogaus teises, nes didelis šio nusikalstamumo pavojingumas negali būti pagrindas taikyti ypatingas priemones, kurios pažeistų žmogaus teises;

6) sudaryti kriminalinio verslo ir pelno, nelegalių prekių bei paslaugų netoleravimo atmosferą visuomenėje, siekti užsitikrinti visuomenės palaikymą ir bendradarbiavimą su teisėsaugos institucijomis;

7) atsižvelgiant į tarptautinį organizuoto nusikalstamumo pobūdį, daug dėmesio skirti tarptautiniam teisėsaugos, kitų suinteresuotų institucijų bendradarbiavimui.

PREKYBOS ŽMONĖMIS PREVENCIJA IR KONTROLĖ

58. Prekyba žmonėmis yra tarptautinio pobūdžio organizuoto nusikalstamumo forma, pasaulyje suvokiama kaip vergijos forma ir pripažįstama vienu pagrindinių žmogaus teisių pažeidimu. Todėl prekybos

žmonėmis prevencija ir kontrolė išskiriama iš bendro organizuoto nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės konteksto ir pripažįstama prioritetine kryptimi. Jai keliami šie papildomi uždaviniai:

1) skirti daugiau dėmesio socialinės pagalbos užtikrinimui asmenims, kurie dėl savo socialinės padėties, nepalankių buitinių sąlygų ar santykių šeimoje gali būti įtraukti į prostituciją ir tapti prekybos žmonėmis aukomis (nepilnamečiams, bedarbiams, smurtą ir seksualinę prievartą buityje patiriančioms moterims ir vaikams bei kitiems);

2) sukurti veiksmingą prevencijos priemonių ir kontrolės mechanizmą, tobulinti asmenų, dingusių be žinios, paieškos sistemą bei prekybos žmonėmis tyrimo subjektų informacinio aprūpinimo ir keitimosi informacija sistemą;

3) užtikrinti informacijos apie prekybą žmonėmis paskleidimą visuomenėje perspėjant galimas šios nusikaltimų rūšies aukas;

4) užtikrinti prekybos žmonėmis aukoms reabilitacijos galimybes, socialinę, psichologinę ir teisinę paramą.

NELEGALIOS MIGRACIJOS PREVENCIJA IR KONTROLĖ

59. Organizuoto nusikalstamumo forma – nelegalios migracijos organizavimas nelegaliai gabenant asmenis, klastojant dokumentus, atliekant kitus nusikalstamus veiksmus yra viena geriausiai organizuotų ir didžiausių nelegalų pelną nešančių nusikalstamų veiklos rūšių. Plečiantis jos mastams atsiranda reali grėsmė valstybės socialiniams ekonominiams pagrindams, kitų grėsmių, todėl šios organizuoto nusikalstamumo formos prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine ir jai keliami šie uždaviniai:

1) tobulinti valstybės institucijų, vykdančių nelegalios migracijos prevenciją ir kontrolę, informacijos kaupimo, apdorojimo ir apsikeitimo sistemas, užtikrinti šios veiklos koordinavimą ir stiprinti tarpžinybinį bendradarbiavimą;

2) stiprinti būsimųjų Europos Sąjungos išorinių sienų kontrolę;

3) stiprinti šalies viduje nelegalios migracijos kontrolę ir jos prevenciją;

4) stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, siekti sudaryti būtinas tarptautines readmisijos sutartis, užtikrinti keitimąsi informacija su užsienio valstybių teisėsaugos institucijomis;

5) tobulinti teisės bazę nelegalios migracijos prevencijos ir kontrolės srityje, migracijos ir prieglobsčio bei kitose su tuo susijusiose srityse;

6) užtikrinti pagrindines sulaikytų nelegalių migrantų teises, vertinant juos kaip liudytojus nelegalaus asmenų gabenimo per valstybės sieną bylose, apsaugoti juos nuo smurto ir kitų pavojų, iškilusių migrantų kontrabandos metu;

7) užtikrinti valstybės tarnautojų, visuomenės, galimų nelegalių migrantų ar šios veiklos organizatorių informavimą apie nelegalios migracijos procesus, teisinę atsakomybę, grėsmes, kylančias patiems migrantams ir organizatoriams, bei sąryšį su organizuotu nusikalstamumu.

NELEGALIOS PREKYBOS GINKLAIS PREVENCIJA IR KONTROLĖ

60. Nelegali prekyba ginklais kelia didelį pavojų visuomenei, lemia sunkius nusikaltimus, sudaro prielaidas tolesnei nusikalstamai veikai. Ypač pavojingą nelegalią prekybą ginklais vykdo organizuotos

nusikalstamos grupės. Jos ginkluoja ne tik savo narius, bet ir kitus nusikaltėlius. Todėl šios veiklos prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine kryptimi ir jai keliami šie uždaviniai:

- 1) tobulinti ginklų apyvartą bei kontrolę reglamentuojančią įstatymų bazę ir procedūras šiems veiksams įgyvendinti;
- 2) užtikrinti efektyvų kontrolės ir priežiūros mechanizmą vykdant ginklų importą, eksportą, tranzitą;
- 3) informuoti visuomenę apie legalias procedūras ir tvarką norint įsigyti ginklą ar atlikti su juo kitus veiksmus, atsakomybę už nelegalius veiksmus, galimybes legalizuoti ar atiduoti nelegaliai laikomus ginklus;
- 4) tobulinti valstybės sienos kontrolę ir tikrinimo pasienyje procedūras siekiant užkirsti kelią nelegaliam ginklų judėjimui tarp valstybių;
- 5) plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą siekiant užtikrinti keitimąsi informacija tarp atsakingų institucijų.

KORUPCIJOS PREVENCIJA IR KONTROLĖ

61. Korupcija kelia grėsmę valstybės valdymo pagrindams ir ją diskredituoja. Griaunamas pasitikėjimas viešuoju administravimu, teisine sistema, stabdoma ūkio plėtra, todėl korupcijos prevencija ir kontrolė pripažįstama prioritetine kryptimi ir jai keliami šie uždaviniai:

- 1) tobulinti valstybės institucijų, vykdančių kovą su korupcija, sistemą ir antikorupeinę teisės bazę;
- 2) sumažinti administracinės korupcijos galimybes tobulinant antikorupeinę teisės bazę, būtina parengti tarnautojų ir pareigūnų tarnybinės etikos taisykles, kuriose būtų tiksliai reglamentuojamas tarnautojų elgesys atsižvelgiant į viešųjų ir privačių interesų derinimą;
- 3) stiprinti valstybės valdymo sistemos, ypač teisėsaugos institucijų, atsparumą korupcijai;
- 4) plėtoti visuomenės antikorupeinį švietimą, įtraukti visuomenę į kovą su korupcija, skatinti bendradarbiavimą su valstybės institucijomis antikorupeinėje veikloje;
- 5) kelti valstybės tarnautojų profesionalumo lygį antikorupeiniu aspektu, mokyti juos suteikiant žinių apie korupcijos kilmę ir padarinius, veiksmingus kovos būdus;
- 6) siekti valstybės, verslo, kitų svarbių socialinių ir ekonominių sektorių skaidrumo;
- 7) tobulinti teisės aktus, kurie reglamentuoja valstybės tarnautojų atleidimą iš valstybės tarnybos, kai valstybės tarnautojai savo neteisėtais veiksmais padarė žalą valstybės interesams ir dėl jų korupcinių bei kriminalinių ryšių kyla pagrįstų abejonių dėl jų patikimumo ir lojalumo valstybei.

EKONOMINIŲ IR FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ PREVENCIJA IR KONTROLĖ

62. Ekonominiais ir finansiniais nusikaltimais padaroma didelė žala valstybės ekonominei ir finansinei sistemai bei atskiriems jos subjektams, o kartu ir socialinei bei politinei sistemoms. Dėl savo specifikos – kėsinosi objekto, nusikaltimų pobūdžio, nusikaltėlių asmenybės tipo – šių nusikaltimų prevencija ir kontrolė išskiriama kaip prioritetine kryptis ir jai keliami šie uždaviniai:

- 1) orientuoti teisėsaugos institucijas, rengti prevencijos ir kontrolės priemones ir taikyti jas nusikaltimams, kuriais valstybei, fiziniams ir juridiniams asmenims padaroma didelė materialinė žala: pinigų

plovimas, sukčiavimai, turto pasisavinimas ar iššvaistymas ekonomikos srityje, netikrų pinigų gamyba ir realizavimas, kontrabanda, intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai, mokėjimo kortelių klastojimas ir kompiuteriniai nusikaltimai;

2) tobulinti teisėsaugos institucijų, atskleidžiančių ir tiriančių ekonomines ir finansines nusikalstamas veikas, sistemą, veiksmų koordinavimą, keitimąsi informacija, užtikrinti tinkamą bendradarbiavimą su atitinkamomis finansų ir kitomis institucijomis;

3) tobulinti teisės bazę, reglamentuojančią ekonominių ir finansinių nusikaltimų prevenciją bei kontrolę, šalinti jos spragas ir valstybės institucijų veiklos trūkumus;

4) plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą, remti ir dalyvauti vidaus ir tarptautiniuose tyrimuose stebint bei analizuojant pinigų plovimo, kitų ekonominių ir finansinių nusikaltimų tendencijas, tarptautinę šių nusikaltimų prevencijos ir kontrolės praktiką;

5) vykdant pinigų plovimo prevenciją, teikti informaciją ir mokyti visuomenę, valstybės tarnautojus, kaip pažinti pinigų plovimo apraiškas ir su jomis kovoti;

6) tobulinti teisinį, administracinį pasirengimą atskleisti, tirti ekonominius ir finansinius nusikaltimus, vykdomus naudojantis kompiuteriais, telekomunikacijomis, falsifikuotomis mokėjimo kortelėmis, stiprinti tarpžinybinį ir tarptautinį bendradarbiavimą.

NUSIKALTIMŲ, SUSIJUSIŲ SU NARKOTIKAIS, PREVENCIJA IR KONTROLĖ

63. Gausėjant su narkotikais susijusių nusikaltimų, atstrėjant narkomanijos ir su ja susijusioms socialinėms bei sveikatos apsaugos problemoms, prioritetinis dėmesys skiriamas nusikaltimų, susijusių su narkotikais, kontrolei bei prevencijai. Keliami šie uždaviniai:

1) tobulinti ir nuolat vykdyti integruotą valstybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politiką, suderintą su šalyje vykdomomis socialinėmis, ekonominėmis ir teisės sistemos reformomis bei atitinkamais tarptautiniais standartais;

2) tobulinti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politikos įgyvendinimą bei gerinti koordinavimą tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių lygiu, vykdyti jos priežiūrą (stebėseną), vertinti efektyvumą;

3) didinti teisėsaugos institucijų administracinius gebėjimus, užtikrinti finansinį, materialinį, techninį aprūpinimą;

4) užkirsti galimybes pervežti narkotines medžiagas per valstybės sieną, stiprinti valstybės sienos apsaugą, tobulinti tikrinimo pasienyje procedūras, stiprinti atitinkamų policijos padalinių, valstybės sienos apsaugos ir muitinės įstaigų bendradarbiavimą;

5) užtikrinti tinkamą teisėtos narkotinių ir psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių) apyvartos kontrolę;

6) tobulinti visuomenės švietimą, informavimą apie narkotikų pavojingumą, socialinius, medicininius, teisinius padarinius, ypač rūpintis vaikų ir jaunimo švietimu bei sveikatos apsauga, propaguoti sveiką gyvenimo būdą;

7) užtikrinti prieinamą ir deramą sveikatos priežiūrą bei reabilitacijos galimybes asmenims, piktnaudžiaujantiems narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis arba sergantiems priklausomybe nuo jų;

8) skatinti visuomeninių organizacijų veiklą narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos srityje, plėtoti valstybės institucijų bendradarbiavimą su visuomeninėmis organizacijomis, privačiu sektoriumi bei tarptautinėmis organizacijomis.

VAIKŲ IR JAUNIMO NUSIKALSTAMUMO PREVENCIJA IR KONTROLĖ

64. Dauguma (2/3) visų nustatytų nusikaltimus padariusių bei teistų asmenų – jaunimas (iki 30 m.), todėl vaikų ir jaunimo nusikalstamumo prevencija ir kontrolė yra esminė bei prioritetinė visos nusikaltimų prevencijos ir kontrolės sistemos dalis. Jai keliami šie uždaviniai:

1) stiprinti specializuotų socialinės prevencijos ir kontrolės institucijų sistemą bei jų sąveiką su teisės saugos institucijomis;

2) pagrindinį vaidmenį skirti švietimo, socialinės, sveikatos apsaugos, ekonominės politikos priemonėms siekiant užtikrinti vaikų ir jaunimo gerovę;

3) siekti sumažinti teisės saugos bei teisingumo institucijų administracinį, procesinį ar baudžiamąjį poveikį vaikams ir jaunimui iki būtino ir adekvataus minimumo, užtikrinti, kad baudžiamosios priemonės būtų taikomos veiksmingiau, greičiau, o pats baudžiamasis procesas turėtų auklėjamąjį pobūdį;

4) baudžiamosios justicijos sistemą orientuoti į nusižengusių jaunuolių resocializaciją, paramą, mokymą, siekiant užtikrinti, kad kuo mažiau jaunuolių nusikalstų pakartotinai;

5) teisingumo ir teisės saugos institucijos savo veikloje privalo užtikrinti, kad darbas su vaikais būtų kvalifikuotas ir specializuotas, kad būtų atsižvelgiama į darbo su vaikais specifiką;

6) šalinti neigiamą įtaką asmenybės brendimui darančius socialinius ir ekonominius veiksnius, siekti socialiai ir pedagogiškai apleistus vaikus atitraukti nuo neigiamo socialinės aplinkos poveikio, mažinti alkoholio, psichotropinių, toksinių medžiagų ir narkotikų vartojimą tarp jaunimo;

7) užimti daugiau vaikų plėtojant laisvalaikio veiklos formų įvairovę, skatinti vaikų bei jaunuolių socializaciją ir integraciją šeimoje, bendruomenėje, bendraamžių grupėse, mokyklose, profesinio mokymo bei darbo įstaigose, taip pat savanoriškose organizacijose, skiriant ypatingą dėmesį švietimo ir užimtumo politikos priemonių taikymui;

8) kartu jauni žmonės neturi būti laikomi tik socializacijos ar kontrolės objektais, jie turėtų vaidinti aktyvų vaidmenį visuomenėje ir būti pripažinti visaverčiais jos nariais;

9) skatinti valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų, verslo sektoriaus, papildomojo ugdymo, sporto įstaigų iniciatyvas didinti jaunimo užimtumą;

10) didinant jaunimo užimtumą, pritraukti kuo daugiau jaunimo, prioritetą skiriant nelankantiems mokyklos bei socialiai ir pedagogiškai apleistiems vaikams.

PATVIRTINTA

Šiaulių apskrities vyriausiojo
policijos komisariato viršininko

2008 m. d. įsakymu Nr.

**ŠIAULIŲ APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO
RADVILIŠKIO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO
KRIMINALINĖS POLICIJOS SKYRIAUS
NUOSTATAI**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – vyriausiasis policijos komisariatas) Radviliškio rajono policijos komisariato (toliau - policijos komisariatas) Kriminalinės policijos skyrius (toliau – Skyrius) yra policijos komisariato struktūrinis padalinys, saugantis visuomenės interesus nuo nusikalstamo poveikio, užkardant, atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas Radviliškio rajono savivaldybės teritorijose.
2. Skyrius savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vidaus tarnybos statutu, Policijos veiklos ir kitais įstatymais bei teisės aktais, taip pat šiais nuostatais.
3. Skyrių steigia, reorganizuoja ar likviduoja Lietuvos policijos generalinis komisaras teisės aktų nustatyta tvarka ir pagrindais.
4. Skyrius yra atskaitingas policijos komisariato viršininkui ir jo pavaduotojui.

II. UŽDAVINIAI

5. Pagrindiniai Kriminalinės policijos skyriaus uždaviniai yra:
 - 5.1. užkardyti, atskleisti ir tirti nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus; tirti sunkius ir labai sunkius nusikaltimus, taip pat nusikalstamas veikas, sukeliančias platų atgarsį visuomenėje ar darančias didelę žalą valstybei ir asmenims. Užkardyti, atskleisti ir tirti nusikalstamų susivienijimų, organizuotų grupuočių ir jų narių daromas ir padarytas nusikalstamas veikas;
 - 5.2. organizuoti ir vykdyti asmenų, besislapstančių nuo teisėsaugos institucijų ar teismo, asmenų, padariusių labai sunkius nusikaltimus arba kitas nusikalstamas veikas, sukėlusias atgarsį visuomenėje, taip pat organizuotų nusikalstamų grupių lyderių ir jų narių paiešką, taip pat dingusių be žinios asmenų paiešką, neatpažintų lavonų, nežinomų ligonių ir nežinomų vaikų asmens tapatybės nustatymą;
 - 5.3. teikti neatidėliotiną pagalbą asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, kitų teisės pažeidimų, stichinių nelaimių ar panašių veiksnių;
 - 5.4. organizuoti ir vykdyti daiktų, pinigų, vertybinių popierių, kito turto, susijusio su nusikalstamų veikų padarymu, paiešką;
 - 5.5. teisės aktų nustatyta tvarka fiksuoti, kaupiti, tikrinti informaciją apie įtariamuosius ir operatyvinės veiklos objektus. Teikti informaciją pagal policijos įstaigų, kitų operatyvinės

- veiklos subjektų, paklausimus. Tvarkyti policijos ir kitų operatyvinės veiklos subjektų operatyvines įskaitas;
- 5.6. panaudoti kriminalistinius metodus ir priemones nusikaltimo pėdsakų suradimui, jų užfiksavimui ir paėmimui. Atlikti kriminalistinius tyrimus ir pateikti specialisto išvadas. Organizuoti ir tvarkyti nusikaltimo pėdsakų ir įrankių kolekcijas bei kartotekas.
 - 5.7. vertinti kriminogeninių procesų įtaką, nusikalstamumo būklę rajone, tvarkyti informaciją, atlikti jos strateginę ir taktinę analizę, teikti ją policijos komisariato viršininkui;
 - 5.8. dalyvauti įgyvendinant policijos komisariato veiklos strategiją;
 - 5.9. vykdyti prokuratūros, teismo, kitų institucijų pavedimus, įgyvendinti bendradarbiavimą su užsienio šalių teisėsaugos institucijomis.

III. FUNKCIJOS

6. Kriminalinės policijos skyriaus, vykdydamas jam pavestus uždavinius, atlieka šias funkcijas:
 - 6.1. užkardo, atskleidžia ir tiria nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus; elektroninėje erdvėje, intelektinei ir pramoninei nuosavybei, ekonomikai ir verslo tvarkai, finansų sistemai, susijusias su nusikalstamų susivienijimų ar organizuotų grupių veikla ir nariais, sunkius ir labai sunkius nusikaltimus, sukėlusius platų atgarsį šalyje, nusikalstamas veikas susijusias su neteisėta narkotikų apyvarta ir kitas nusikalstamas veikas bei teisės pažeidimus;
 - 6.2. taiko asmenims Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą ir kontroliuoja kaip jie vykdo teismo įpareigojimus; renka, kaupia, apdoroja ir analizuoja duomenis apie organizuotas grupes ir nusikalstamus susivienijimus, jų neteisėtą veiklą, lyderius, narius, ryšius, ekonominį potencialą ir neteisėtai įgytą turtą;
 - 6.3. organizuoja ir vykdo besislapstančių nuo teisėsaugos institucijų ar teismo, taip pat dingusių be žinios asmenų paiešką, neatpažintų lavonų, nežinomų ligonių ir nežinomų vaikų asmens tapatybės nustatymą; organizuoja ir vykdo asmenų, padariusių labai sunkius nusikaltimus arba kitas nusikalstamas veikas, sukėlusias atgarsį visuomenėje, taip pat organizuotų nusikalstamų grupių lyderių ir jų narių paiešką;
 - 6.4. organizuoja ir vykdo daiktų, pinigų, vertybinių popierių, kito turto, susijusio su nusikalstamų veikų padarymu, paiešką;
 - 6.5. fiksuoja, kaupia, tikrina informaciją apie įtariamuosius ir operatyvinės veiklos objektus. Teikia informaciją pagal policijos, kitų operatyvinės veiklos subjektų, paklausimus. Tvarko policijos ir kitų operatyvinės veiklos subjektų operatyvines įskaitas;
 - 6.6. užtikrina nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencijos vykdymą, nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimą ir tyrimą; organizuoja ir atlieka operatyvinius veiksmus operatyvinės veiklos objektų atžvilgiu, renka ir perduoda pagal kompetenciją operatyvinę informaciją; renka, kaupia, sistemina ir analizuoja slapto bei viešo pobūdžio informaciją apie asmenis bei grupes asmenų, besirengiančių daryti arba darančių nusikaltimus bei kitus teisės pažeidimus; pagal kompetenciją atlieka operatyvines priemones ikiteisminio tyrimo medžiagoje Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka, atsako už priimamų sprendimų teisėtumą ir pagrįstumą;
 - 6.7. atlieka daktiloskopinius, nešaunamojo ginklo, žmogaus kojų ir avalynės pėdsakų, transporto priemonių pėdsakų, įsilaužimo įrankių pėdsakų, spynų ir užraktų, objektų visumos bei kitus nesudėtingus tyrimus ir pateikia specialisto išvadas; naudoja kriminalistinius metodus ir priemones nusikaltimo pėdsakų suradimui, jų užfiksavimui ir paėmimui; duoda paaiškinimus arba išvadas specialiais klausimais, kylančiais atliekant tyrimo veiksmus; organizuoja ir tvarko nusikaltimo pėdsakų ir įrankių kolekcijas bei kartotekas; organizuoja ir tvarko rankų pėdsakų kartoteką;

- 6.8. teikia neatidėliotiną pagalbą asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, kitų teisės pažeidimų, stichinių nelaimių ar panašių veiksnių;
- 6.9. vertina nusikalstamumo būklę viršininko įsakymu paskirtoje vietovėje, kaupia informaciją, atlieka jos strateginę ir taktinę analizę, vykdo prokuratūros, teismo, kitų institucijų pavedimus;
- 6.10. teisės aktų nustatyta tvarka bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos institucijomis bei Šengeno valstybių kompetentingomis teisėsaugos institucijomis, įgyvendinant Konvencijos dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo, sudaryto tarp Beneliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo nuostatas, numatančias policijos bendradarbiavimo priemones;
- 6.11. teisės aktų nustatyta tvarka vykdo sulaikytų, suimtų ar nuteistų asmenų konvojavimą, atliekant ikiteisminį tyrimą.

IV. TEISĖS

7. Kriminalinės policijos skyrius, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, turi teisę:
 - 7.1. įstatymų nustatyta tvarka gauti informaciją, dokumentus iš fizinių ir juridinių asmenų;
 - 7.2. kontroliuoti, kaip fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo Lietuvos Respublikos įstatymus, Vyriausybės nutarimus ir kitus teisės aktus;
 - 7.3. kaupti ir tvarkyti informaciją policijos slaptose ir kitose informacinėse sistemose;
 - 7.4. gauti viešą ir operatyvinę tarnybinėms funkcijoms vykdyti skirtą informaciją bei ataskaitas;
 - 7.5. gauti lėšas, skirtas vykdyti operatyvinę veiklą;
 - 7.6. teikti siūlymus policijos komisariato vadovybei dėl skyriaus darbuotojų skyrimo, atleidimo ir vertinimo;
 - 7.7. naudotis kitomis Lietuvos Respublikos įstatymuose, kituose teisės aktuose numatytais ar policijos generalinio komisaro suteiktomis teisėmis.

V. DARBO ORGANIZAVIMAS

8. Kriminalinės policijos skyriaus valstybės tarnautojus ir kitus darbuotojus teisės aktų nustatyta tvarka į pareigas skiria ir atleidžia, jų pareigybių aprašymus tvirtina, darbo užmokesčio koeficientus(kategorijas), priedus ir priemokas prie atlyginimų nustato vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.
9. Kriminalinės policijos skyriaus viršininką į pareigas skiria, suderinęs su policijos generaliniu komisaru, bei iš pareigų atleidžia vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.
10. Laikiniai nesant skyriaus viršininko, jo pareigas eina viršininko pavaduotojas
11. Skyriaus viršininkas tiesiogiai pavaldus policijos komisariato viršininko pavaduotojui, atskaitingas komisariato viršininkui.
12. Kriminalinės policijos skyriaus viršininkas:
 - 12.1. asmeniškai atsako už skyriui pavestų uždavinių ir funkcijų vykdymą;
 - 12.2. planuoja, organizuoja, kontroliuoja ir atsako už skyriaus veiklą įgyvendindamas Lietuvos Respublikos įstatymus, Prezidento dekretus, Vyriausybės nutarimus, Ministro Pirmininko potvarkius ir patvirtintas programas, vidaus reikalų ministro, policijos generalinio komisaro, vyriausiojo policijos komisariato viršininko, policijos komisariato viršininko įsakymus ir nurodymus;
 - 12.3. užtikrina, kad skyriaus veikloje būtų laikomasi Lietuvos Respublikos įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimų;
 - 12.4. planuoja, organizuoja ir vykdo skyriaus veiklą pagal vyriausiojo policijos komisariato strateginį veiklos planą bei skyriaus pusmetinius veiklos planus;

- 12.5. pagal kompetenciją užtikrina, kad būtų pasiekti vyriausiojo policijos komisariato strateginio veiklos plano tikslai, laiku ir veiksmingai įvykdyti užsibrėžti uždaviniai bei priemonės;
- 12.6. organizuoja ir vadovauja skyriaus operatyviniams pasitarimams, išklausos skyriaus darbuotojus, analizuoja kriminogeninę situaciją prižiūrime teritorijoje, teikia pasiūlymus policijos komisariato vadovui dėl jos gerinimo;
- 12.7. paskirsto skyriaus pareigūnams ikiteisminius tyrimus, koordinuoja ir kontroliuoja pareigūnų veiksmus atliekant ikiteisminius tyrimus;
- 12.8. analizuoja ir apibendrina informaciją apie rajono kriminogeninę būklę ir ja remiantis planuoja ir organizuoja priemones nusikalstamų veikų atskleidimui ir užkardymui;
- 12.9. organizuoja skyriaus bendradarbiavimą su prokuratūra, teismais, operatyvinę veiklą vykdančiomis institucijomis veikiančiomis savivaldybės ir apskrities teritorijoje;
- 12.10. bendradarbiauja bei keičiasi informacija su kitomis teisėsaugos institucijomis, Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos padaliniais ir kitomis valstybinėmis, visuomeninėmis organizacijomis užtikrinant gyventojų saugumą, atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas;
- 12.11. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus dėl skyriaus pareigūnų skyrimo, atleidimo bei vertinimo;
- 12.12. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus dėl skyriaus pareigūnų priedų ir priemonių nustatymo;
- 12.13. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus apdovanoti, skatinti skyriaus pareigūnus bei skirti jiems tarnybines ar drausmines nuobaudas;
- 12.14. pagal nustatytą tvarką teikia skyriaus nuostatų, policijos pareigūnų pareigybių aprašymų projektus;
- 12.15. priima suinteresuotus asmenis, kontroliuoja pareiškimų ir skundų nagrinėjimą teisės aktų nustatyta tvarka;
- 12.16. dalyvauja policijos komisariato operatyviniuose pasitarimuose;
- 12.17. vykdo policijos komisariato viršininko, viršininko pavaduotojo pavedimus, naudojami kitomis jam suteiktomis teisėmis.

VI. VEIKLOS KONTROLĖ

13. Kriminalinės policijos skyriaus veiklą kontroliuoja policijos komisariato viršininkas, jo pavaduotojas, kitos institucijos, įgaliotos vykdyti veiklos kontrolę ir priežiūrą.
-

PATVIRTINTA:
Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos
komisariato viršininko
2008 m. _____ įsakymu Nr.

ŠIAULIŲ APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO RADVILIŠKIO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO VIEŠOSIOS TVARKOS SKYRIAUS NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – vyriausiasis policijos komisariatas) Radviliškio rajono policijos komisariato (toliau – policijos komisariatas) Viešosios tvarkos skyrius (toliau – skyrius) yra policijos komisariato struktūrinis padalinys, formuojantis žmogaus teisių ir laisvių apsaugos, viešosios tvarkos, eismo, asmens ir visuomenės saugumo organizavimo strategiją, vykdamas jam pavestas funkcijas.
2. Skyrius savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Policijos veiklos, policijos komisariato nuostatais, kitais įstatymais bei teisės aktais ir šiais nuostatais.
3. Skyriaus nuostatus, pareigybių sąrašą bei pareigybių aprašymą tvirtina vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

II. UŽDAVINIAI

4. Pagrindiniai Skyriaus uždaviniai:
 - 4.1. organizuoti policijos komisariatui priskirtų uždavinių įgyvendinimą;
 - 4.2. organizuoti, koordinuoti policijos komisariato padalinių veiklą, pagal kompetenciją kontroliuoti įsakymų, pavedimų vykdymą;
 - 4.3. užtikrinti viešąją tvarką, asmens ir visuomenės saugumą;
 - 4.4. saugaus eismo kontrolė;
 - 4.5. nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų prevencija ir atskleidimas.

III. FUNKCIJOS

5. Viešosios tvarkos skyrius, įgyvendindamas pavestus uždavinius, vykdo šias funkcijas:
 - 5.1. Analizuoja nusikalstamumo, teisės pažeidimų rajone, gyvenvietėse bei kitose viešose vietose dinamiką, numato priemones nusikalstamumui bei teisės pažeidimams mažinti;
 - 5.2. Teikia PK vadovybei pasiūlymus kaip tobulinti viešosios tvarkos užtikrinimą bei avaringumo mažinimą;
 - 5.3. Organizuoja ir kontroliuoja viešosios tvarkos bei saugaus eismo užtikrinimą Lietuvos Respublikos vadovų bei oficialių užsienio svečių vizitų metu;
 - 5.4. Saugo viešąją tvarką masinių susibūrimų vietose bei renginių metu;
 - 5.5. Dalyvauja policijos tikslinėse operacijose;
 - 5.6. Bendradarbiauja su policijos remėjais palaikant viešąją tvarką rajone;

- 5.7. Rengia ir įgyvendina priemones, užkardančias nusikaltimus, ir kitus teisėtvarkos pažeidimus;
- 5.8. Patruliuoja viešose vietose;
- 5.9. Įstatymų nustatyta tvarka organizuoja ir atlieka sulaikytų, areštuotų asmenų konvojavimą bei jų apsaugą;
- 5.10. Surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus, skiria teisės pažeidėjams administracines nuobaudas ir kitas poveikio priemones, veda KET pažeidimų apskaitą, vykdo ir kontroliuoja administracinių teisės pažeidimų bylų teiseną, užtikrina priimtų nutarimų vykdymą;
- 5.11. Reguliuoja transporto ir pėsčiųjų eismą, prižiūri kelių eismo tvarką, ir saugumą;
- 5.12. Kontroliuoja, kaip fiziniai bei juridiniai asmenys bei vykdo įstatymus dėl eismo saugumo užtikrinimo bei aplinkos apsaugos nuo žalingo transporto priemonių poveikio;
- 5.13. Teikia neatidėliotiną pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo teisės pažeidimų, ir tiems, kurių būklė bejėgiška;
- 5.14. Teikia pagalbą stichinių nelaimių, epidemijų ir kitų ypatingų atvejų metu, gelbstint žmones, jų turtą, imasi priemonių žmonių saugumui užtikrinti;
- 5.15. Pagal kompetenciją kontroliuoja, kaip laikomasi eismo saugumo bei kelių eismą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.
- 5.16. Kontroliuoja gatvių ir kelių projektavimus, tiesimą, remontą bei priežiūrą ir tikrina, ar eksploatavimas atitinka saugaus eismo reikalavimus;
- 5.17. Derina projektus ir revizuoja, kaip laikomasi KET reikalavimų dėl plakatų, reklaminių stendų ir kitų priemonių įrengimo. Kontroliuoja, kaip fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo įstatymus ir kitus norminius aktus, dėl saugaus eismo užtikrinimo;
- 5.18. Teikia pasiūlymus rajono savivaldybei, saugaus eismo komisijai eismo organizavimo ir saugumo klausimais, įgyvendina jų siūlomas priemones tais pačiais klausimais;
- 5.19. Atstovauja teismuose administracinėse ir civilinėse bylose dėl administracinių nuobaudų paskyrimo ir žalos atlyginimo;
- 5.20. Užtikrina savalaikį ir kokybišką eismo įvykių informinimą bei tyrimą, organizuoja iš eismo įvykio vietų pasišalinusių vairuotojų ir eismo dalyvių paiešką;
- 5.21. Išduoda leidimus transporto priemonėms nuvykti į Techninių apžiūrų centrus;
- 5.22. Išduoda pažymą, patvirtinančią transporto priemonės priklausomybę fiziniams ir juridiniams asmenims; pažymą, apie teisės vairuoti transporto priemones turėjimą (neturėjimą);
- 5.23. Kandidatų į vairuotojus tikrinimas duomenų bazėse dėl teisės vairuoti transporto priemones;
- 5.24. Registruoja eismo įvykių statistines korteles, duomenis įveda į duomenų bazę;
- 5.25. Išduoda pažymą apie eismo įvykius draudimo bendrovėms;
- 5.26. Išduoda pažymėjimus, suteikiančius teisę vairuoti transporto priemones su specialiais garso ir šviesos signalais;
- 5.27. Nagrinėja piliečių pareiškimus ir skundus dėl viešosios tvarkos bei eismo priežiūros klausimais;
- 5.28. Bendradarbiauja su visuomenės informavimo priemonėmis saugaus eismo propagavimo klausimais;
- 5.29. Atstovauja Skyriaus interesus savivaldos institucijose, visuomeninėse organizacijose;
- 5.30. Užtikrina areštiniėje laikomų asmenų apsaugą ir priežiūrą;
- 5.31. Konvojuoja sulaikytus, suimtus ir nuteistus asmenis;
- 5.32. Pagal kompetenciją bendrauja su teismais, prokuratūra, ikiteisminio tyrimo pareigūnais, kitomis institucijomis;
- 5.33. Vykdo pavedimus, gaunamus iš teismų, prokuratūros, ikiteisminio tyrimo pareigūnų, bei reikalavimus iš spec. įstaigų;
- 5.34. Analizuoja areštinių pareigūnų darbą, rengia ataskaitas;

- 5.35. Teikia vadovybei pasiūlymus dėl areštinės būklės gerinimo, areštinės pareigūnų veiklos tobulinimo;
- 5.36. Palaiko viešąją tvarką masinių susibūrimų vietose bei renginių metu;
- 5.37. Nagrinėja prašymus dėl leidimų išdavimo įsigyti šaunamuosius ginklus.
- 5.38. Išduoda leidimus įsigyti, laikyti (nešiotis) ginklus.
- 5.39. Ruošia medžiagas licencijai gauti verstis licencijuojama ūkine komercine veikla, susijusia su ginklais ir šaudmenimis.
- 5.40. Ruošia medžiagas licencijai gauti vykdyti ginkluotą ir neginkluotą asmens ir turto apsaugą, gaminti antspaudus, prekiauti pirotechnikos priemones.
- 5.41. Išduoda leidimus juridiniams asmenims laikyti ginklus, pirotechnikos priemones, gaminti antspaudus.
- 5.42. Išduoda leidimus nešiotis juridinio asmens ginklus, apsaugos darbuotojų pažymėjimus.
- 5.43. Kontroliuoja išduotų leidimų galiojimo terminus, vykdo jų perregistravimą.
- 5.44. Tvarko ginklų apskaitos personalines bylas, žurnalus, kompiuterines laikmenas;
- 5.45. Pildo asmens bei turto saugotojų, saugos tarnybų ir jų struktūrinių padalinių registrą;
- 5.46. Išduoda leidimus herbiniam antspaudams pasigaminti ir kvitus apie herbinių antspaudų sunaikinimą;
- 5.47. Organizuoja ir atlieka leidimų sistemos objektų, asmenų, turinčių ginklus, patikrinimą;
- 5.48. Savo kompetencijos ribose pradeda ir atlieka ikiteisminį tyrimą. Veda tiriamų baudžiamųjų bylų apskaitą, užtikrina tinkamą jų saugojimą, laiku perduoda saugojimui į archyvą.
- 5.49. Veda informacijos apie apylinkę bylą.
- 5.50. Pagal kompetenciją vykdo nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų bendrąją ir individualiąją prevenciją.
- 5.51. Organizuoja darbą su policijos rėmėjais.
- 5.52. Nustatyta tvarka prižiūri ir kontroliuoja asmenis įrašytus į Kalėjimų departamentui prie Teisingumo ministerijos pavaldžių pataisos inspekcijų įskaitas, taip pat asmenis kuriems paskirtos kardomosios priemonės.
- 5.53. Vykdo teisės aktuose numatytą tam tikrų kategorijų asmenų paiešką.
- 5.54. Vykdo nelegalaus alkoholio ir akcizais neapmokestinamų prekių apyvartos pažeidimų aiškinimą, leidimų sistemos objektų bei asmenų, turinčių ribotos civilinės apyvartos ginklus, kontrolę, nelegalaus darbo bei nelegalios migracijos, narkomanijos prevenciją ir Konvencijos dėl Šentgeno susitarimo įgyvendinimo nuostatas aptarnaujamojoje teritorijoje.
- 5.55. Vykdo Kaliningrado tranzito kontrolę.
- 5.56. Keičiasi informacija su kitomis tarnybomis teisės aktų nustatyta tvarka.
- 5.57. Kontroliuoja asmenis įrašytus į policijos profilaktinę įskaitą.
- 5.58. Organizuoja ir vykdo nepilnamečių vaikų padarytų nusikaltimų bei kitus teisės pažeidimų prevenciją bei atskleidimą.
- 5.59. Pagal kompetenciją padeda pataisos inspekcijoms kontroliuoti teismo skirtų įpareigojimų ar draudimų vykdymą vaikams.
- 5.60. Nustatyta tvarką į policijos profilaktinę įskaitą įrašo nepilnamečius vaikus

IV.TEISĖS

- 6. Viešosios tvarkos skyrius, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, turi teisę:
 - 6.1. pagal kompetenciją reikalauti iš policijos komisariato padalinių teisės aktų nustatytų pažymų, ataskaitų, informacijos, siūlymų ir kitos tarnybinėms funkcijoms vykdyti skirtos medžiagos;

- 6.2. pagal nustatytą tvarką teikti vyriausiojo policijos komisariato vadovybei pasiūlymus dėl policijos komisariato veiklą reglamentuojančių teisės aktų ir dokumentų tobulinimo;
- 6.3. teikti informaciją policijos veiklos klausimais policijos komisariato padaliniams, teisės aktų nustatyta tvarka teikti informaciją kitoms institucijoms;
- 6.4. dalyvauti policijos komisariato ir jo padalinių operatyviniuose pasitarimuose, kituose renginiuose;
- 6.5. nustatyta tvarka naudotis registrais ir duomenų bazėmis;
- 6.6. skyrius gali turėti ir kitų teisių, kurias jam suteikia policijos komisariato viršininkas;

IV. DARBO ORGANIZAVIMAS

7. Viešosios tvarkos skyriaus valstybės tarnautojus bei kitus darbuotojus teisės aktų nustatyta tvarka į pareigas skiria ir atleidžia, jų pareigybių aprašymus tvirtina, darbo užmokesčio koeficientus(kategorijas), priedus ir priemokas prie atlyginimų nustato vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

8. Viešosios tvarkos skyriaus viršininką į pareigas skiria, suderinęs su policijos generalinio komisaro pavaduotoju, bei iš pareigų atleidžia vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

9. Viešosios tvarkos skyriaus viršininkas yra tiesiogiai pavaldus komisariato viršininko pavaduotojui ir atskaitingas policijos komisariato viršininkui.

10. Nesant Viešosios tvarkos skyriaus viršininko, jį pavaduoja Prevencijos poskyrio viršininkas.

11. Viešosios tvarkos skyriaus viršininkas:

11.1. organizuoja ir planuoja Viešosios tvarkos skyriaus darbą;

11.2. atsako už už Viešosios tvarkos skyriaus uždavinių įgyvendinimą, Skyriaus veiklos administravimą bei pavestų funkcijų vykdymą;

11.3. pagal nustatytą tvarką teikia kandidatūras skirti į Skyriaus valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų pareigas ir atleisti iš pareigų, taip siūlo juos skatinti ar bausti;

11.4. teikia tvirtinti Skyriaus valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų pareigybių aprašymus, atostogų grafikus, rengia atestacijų išvadas;

11.6. organizuoja bendradarbiavimą su kitais policijos komisariato padaliniais, pagal kompetenciją ir su kitomis policijos įstaigomis, vidaus tarnybos sistemos, teisėsaugos, savivaldos ir kitomis institucijomis;

11.7. nustatyta tvarka reikalauja iš policijos komisariato padalinių vadovų būtinos informacijos, dokumentų ir ataskaitų;

11.8. pagal kompetenciją atstovauja Viešosios tvarkos skyrių pasitarimuose, o vadovybės pavedimu – policijos komisariatą kitose institucijose.

V.VEIKLOS KONTROLĖ

12. Viešosios tvarkos skyriaus veiklą kontroliuoja policijos komisariato viršininkas, viršininko pavaduotojas, kitos institucijos pagal kompetenciją.

PATVIRTINTA:
Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos
komisariato viršininko
2008 m. įsakymu Nr.

ŠIAULIŲ APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO RADVILIŠKIO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO OPERATYVAUS VALDYMO POSKYRIO NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – vyriausiasis policijos komisariatas) Radviliškio rajono policijos komisariato (toliau – policijos komisariatas) Operatyvaus valdymo poskyris (toliau – poskyris) yra policijos komisariato struktūrinis padalinys, užtikrinantis operatyvų reagavimą į gaunamą informaciją apie įvykius ir nusikaltimus bei vykdamas jam pavestus funkcijas.
2. Operatyvaus valdymo poskyris savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Policijos veiklos, policijos komisariato nuostatais, kitais įstatymais bei teisės aktais ir šiais nuostatais.
3. Poskyrio nuostatus, pareigybių sąrašą bei pareigybių aprašymą tvirtina vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

II. UŽDAVINIAI

4. Pagrindiniai Poskyrio uždaviniai:
 - 4.1. operatyviai reaguoti į gaunamą informaciją apie įvykius ir nusikalstamas veikas;
 - 4.2. užtikrinti gaunamų pareiškimų ir pranešimų apie nusikaltimas veikas, kitus teisės pažeidimus bei įvykius priėmimą ir registravimą;
 - 4.3. užtikrinti sklandų darbą su pristatytais į Poskyrį asmenimis;
 - 4.4. pagal savo kompetenciją suteikti neatidėliotiną pagalbą asmenims, užtikrinti jų teisių ir laisvių apsaugą;
 - 4.5. užtikrinti informacijos priėmimą, registravimą, perdavimą ir kaupimą ryšio priemonėmis ir specialia programine įranga;
 - 4.6. užtikrinti policijos ginkluotės ir kitų priemonių saugojimą, išdavimą bei priėmimą;
 - 4.7. užtikrinti policijos komisariato pastato ir uždaros policijos komisariato teritorijos apsaugą.

III. FUNKCIJOS

5. Poskyris, įgyvendindamas pavestus uždavinius, vykdo šias funkcijas:

5.1. užtikrina policijos pajėgų operatyvų reagavimą į gaunamą informaciją apie įvykius ir nusikaltimus, prireikus organizuoja ir koordinuoja operatyvinės grupės išvykimą į įvykio vietą, palaiko su ja nuolatinį ryšį, renka informaciją ir informuoja vadovybę;

5.2. priima ir registruoja pareiškimus ir pranešimus apie rengiamus, daromus ar padarytus nusikaltimus, kitus teisės pažeidimus bei įvykius;

5.3. teikia neatidėliotiną pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo teisės pažeidimų ir esantiems bejėgiškos būklės, užtikrina jų teises ir teisėtus interesus;

5.4. užtikrina sklandų darbą su pristatytais į Poskyrį asmenimis;

5.5. užtikrina pristatytų į Poskyrį asmenų teises ir teisėtus interesus, jų apsaugą ir imasi priemonių nedelsiant suteikti jiems būtiną medicininę pagalbą;

5.6. pagal savo kompetenciją nustatyta tvarka priima ir perduoda informaciją specialia programine įranga ir ryšio priemonėmis;

5.7. saugo, išduoda bei priima policijos ginkluotę ir kitas priemones;

5.8. užtikrina policijos komisariato pastato ir uždarosios policijos komisariato teritorijos apsaugą.

IV. TEISĖS

6. Operatyvaus valdymo poskyris, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, turi teisę:

6.1. teikti Poskyrio viršininkui pasiūlymus dėl padalinio darbo tobulinimo;

6.2. privalo žinoti teisės aktų, reglamentuojančių Poskyrio darbą, reikalavimus;

6.3. privalo užtikrinti teisės aktų, reglamentuojančių darbą gavus pareiškimus ir pranešimus apie nusikalstamas veikas bei kitą informaciją, reikalavimų vykdymą budėtojų padalinyje;

6.4. turi atidžiai išklaudyti į Poskyrį besikreipiantį asmenį ir, esant galimybei, išsamiai ir tiksliai išsiaiškinti įvykio aplinkybes bei besikreipiančiojo duomenis;

6.5. gavę pareiškimą ir pranešimą apie nusikalstamą veiką ar kitą informaciją, turi nustatyta tvarka užregistruoti pareiškimą ir pranešimą apie nusikaltimą ar kitą informaciją ir, esant reikalui, nurodyti operatyvinei grupei išvykti į įvykio vietą bei nuolat palaikyti su ja ryšį;

6.6. imtis neatidėliotinių priemonių užkirsti kelią daromam nusikaltimui ar kitam teisės pažeidimui, apsaugoti įvykio vietą bei įrodymus, nustatyti įvykio liudininkus, sulaikyti ir pristatyti į policijos įstaigą asmenis, padariusius neteisėtą veiką;

6.7. esant reikalui, teikti informaciją teisėtvarkos ir kitas suinteresuotas institucijas;

6.8. gavę informaciją apie ekstremalią situaciją arba ekstremalų įvykį, turi nedelsiant pranešti policijos komisariato vadovybei ir vykdyti jos nurodymus, taip pat išsiųsti į įvykio vietą artimiausius patrulius arba kitus policijos pareigūnus ar imtis kitų priemonių gautai informacijai patikrinti;

6.9. apie įvykį ir priimtas priemones informuoti teisėtvarkos ir kitas suinteresuotas institucijas bei vykdyti priemones, numatytas policijos komisariato civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plane;

6.10. privalo užtikrinti operatyvios informacijos apie ypatingus įvykius ir nusikaltimus rinkimą, apdorojimą, perdavimą ir saugojimą nustatyta tvarka taip pat apie ypatingus įvykius ir nusikaltimus informuoti policijos komisariato viršininką arba jo įgaliotą pareigūną;

6.11. privalo nustatyta tvarka pateikti policijos komisariato viršininkui arba jo įgaliotam pareigūnui budėjimo metu surinktą medžiagą;

6.12. privalo užtikrinti operatyvinių planų ir kitų tarnybinių dokumentų, policijos ginkluotės, ryšio priemonių, operatyvinės ir kriminalistinės technikos, inventoriaus bei kitų materialinių vertybių saugojimą;

6.13. privalo nustatyta tvarka išduoti policijos komisariato pareigūnams bei priimti iš jų saugoti policijos ginkluotę, ryšio priemones, operatyvinę ir kriminalistinę techniką;

6.14. privalo iš policijos pareigūnų, atvykusių į tarnybinę komandiruotę, priimti į ginklų saugyklą laikinai saugoti ginklą ir šaudmenis, kai dėl susiklosčiusių aplinkybių susidaro netinkamos sąlygos užtikrinti ginklo saugumą;

6.15. privalo teisės aktų nustatyta tvarka priimti laikinai saugoti paimtus, savanoriškai atiduotus, rastus ginklus ir šaudmenis;

6.16. laikinai palikdamas Poskyrio patalpas, Poskyrio pareigūnas privalo nustatyta tvarka įgalioti eiti savo pareigas kitą pamainos pareigūną, perduoti jam užantspauduotų patalpų ir spintų raktus, o grįžęs paimti raktus, patikrinti patalpų ir spintų antspaudus;

6.17. privalo nustatyta tvarka priimti iš asmenų rastus pamestus daiktus.

V. DARBO ORGANIZAVIMAS

7. Poskyrio valstybės tarnautojus ir kitus darbuotojus teisės aktų nustatyta tvarka į pareigas skiria ir atleidžia, jų pareigybių aprašymus tvirtina, darbo užmokesčio koeficientus(kategorijas), priedus ir priemokas prie atlyginimų nustato vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

8. Poskyrio viršininką į pareigas skiria, suderinęs su policijos generaliniu komisaru, bei iš pareigų atleidžia vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

9. Laikinais nesant skyriaus viršininko, jo pareigas įsakymu pavedama eiti vienam iš Poskyrio specialistų.

10. Poskyrio viršininkas tiesiogiai pavaldus policijos komisariato viršininko pavaduotojui, atskaitingas komisariato viršininkui.

11. Poskyrio viršininkas:

11.1. atsako už Poskyriui pavestų uždavinių ir funkcijų vykdymą;

11.2. planuoja, organizuoja, kontroliuoja ir atsako už Poskyrio veiklą įgyvendindamas Lietuvos Respublikos įstatymus, Prezidento dekretus, Vyriausybės nutarimus, Ministro Pirmininko potvarkius ir patvirtintas programas, vidaus reikalų ministro, policijos generalinio komisaro, vyriausiojo policijos komisariato viršininko, policijos komisariato viršininko įsakymus ir nurodymus;

11.3. užtikrina, kad Poskyrio veikloje būtų laikomasi Lietuvos Respublikos įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimų;

11.4. planuoja, organizuoja ir vykdo Poskyrio veiklą pagal vyriausiojo policijos komisariato strateginį veiklos planą bei skyriaus pusmetinius veiklos planus;

11.5. pagal kompetenciją užtikrina, kad būtų pasiekti vyriausiojo policijos komisariato strateginio veiklos plano tikslai, laiku ir veiksmingai įvykdyti užsibrėžti uždaviniai bei priemonės;

11.6. rengia Poskyrio vidaus tvarkos taisykles, kuriuose, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos įstatymais bei kitais teisės aktais, nustato Poskyrio pamainos darbo ir poilsio laiką, pamainų skaičių, pamainos sudėtį, budėjimo priėmimo ir perdavimo tvarką ir kitą;

11.7. koordinuoja ir kontroliuoja Poskyrio darbą, organizuoja metodinės ir praktinės pagalbos suteikimą, Poskyrio pareigūnų mokymą bei Poskyryje naudojamų sąrašų, dokumentų ir teisės aktų atnaujinimą;

11.8. sudaro rezervinę grupę iš policijos komisariato pareigūnų, susipažinusių su Poskyrio darbą reglamentuojančiais teisės aktais ir pasiruošusių vykdyti pamainos pareigūnų funkcijas;

11.9. sudaro Poskyrio pareigūnų atostogų bei darbo grafiką, su kuriuo supažindinami Poskyrio pareigūnai;

11.10. sudaro operatyvinės grupės sudėtį ir darbo grafiką.

11.11. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus dėl Poskyrio pareigūnų skyrimo, atleidimo bei vertinimo;

11.12. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus apdovanoti, skatinti Poskyrio pareigūnus bei skirti jiems tarnybinės ar drausminės nuobaudas;

11.13. pagal nustatytą tvarką teikia Poskyrio nuostatų, policijos pareigūnų pareigybių aprašymų projektus;

11.14. dalyvauja policijos komisariato operatyviniuose pasitarimuose;

11.15. vykdo policijos komisariato viršininko, viršininko pavaduotojo pavedimus, naudojasi kitomis jam suteiktomis teisėmis.

VI. VEIKLOS KONTROLĖ

12. Operatyvaus valdymo poskyrio veiklą kontroliuoja policijos komisariato viršininkas, jo pavaduotojas, kitos institucijos, įgaliotos vykdyti veiklos kontrolę ir priežiūrą.

PATVIRTINTA:
Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos
komisariato viršininko
2008 m. įsakymu Nr.

ŠIAULIŲ APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO RADVILIŠKIO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO ORGANIZACINIO POSKYRIO NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

6. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – vyriausiasis policijos komisariatas) Radviliškio rajono policijos komisariato (toliau – policijos komisariatas) Organizacinis poskyris (toliau – poskyris) yra policijos komisariato struktūrinis padalinys, formuojantis valdymo organizavimo strategiją, vykdamas jam pavestas funkcijas.
7. Organizacinis poskyris savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Policijos veiklos, policijos komisariato nuostatais, kitais įstatymais bei teisės aktais ir šiais nuostatais.
8. Poskyrio nuostatus, pareigybių sąrašą bei pareigybių aprašymą tvirtina vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

II. UŽDAVINIAI

9. Pagrindiniai Poskyrio uždaviniai:
 - 4.1. organizuoti policijos komisariatui priskirtų uždavinių įgyvendinimą;
 - 4.2. organizuoti, koordinuoti policijos komisariato padalinių veiklą, pagal kompetenciją kontroliuoti įsakymų, pavedimų vykdymą.
 - 4.3. formuoti policijos komisariato viešųjų ryšių sistemą.
 - 4.4. administruoti komisariato turtą.
 - 4.5. užtikrinti komisariato vidinio kompiuterių tinklo priežiūrą ir modernizaciją, prižiūrėti kompiuterinę techniką.
 - 4.6. tvarkyti raštvedybą policijos komisariate pagal norminių ir metodinių dokumentų reikalavimus.
 - 4.7. pagal kompetenciją formuoti personalo valdymo politiką

III. FUNKCIJOS

10. Organizacinis poskyris, įgyvendindamas pavestus uždavinius, vykdo šias funkcijas:
 - 5.1. rengia ir tobulina policijos komisariato strateginį veiklos planą, nustatyta tvarka teikia jį vyriausiajam policijos komisariatui, vykdo jo įgyvendinimo stebėseną, teikia siūlymus dėl veiklos tobulinimo;
 - 5.2. pagal kompetenciją rengia ir derina teisės aktų projektus bei teikia juos tvirtinti vyriausiajam policijos komisariatui.
 - 5.3. pagal nustatytą tvarką bendradarbiauja su valstybės ar savivaldybių institucijomis, įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis.
 - 5.4. pagal kompetenciją organizuoja ir planuoja operatyvinius pasitarimus, visuomeninės tarybos prie policijos komisariato posėdžius, teikia informaciją policijos komisariato padaliniais

apie operatyviniuose pasitarimuose, visuomeninės tarybos posėdžiuose priimtus sprendimus, kontroliuoja jų vykdymą.

5.5. apibendrina ir analizuoja policijos komisariato ir jo padalinių veiklos rezultatus, pagal nustatytą tvarką teikia pasiūlymus vyriausiajam policijos komisariatui dėl veiklos tobulinimo.

5.6. organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja policijos komisariato viešuosius ryšius, vykdo viešosios informacijos vadybą.

5.7. inicijuoja ir dalyvauja organizuojant policijos komisariato viešuosius renginius.

5.8. administruoja policijos komisariato svetainę.

5.9. tiria pareigūnų, tarnautojų ir kitų darbuotojų teisės ir teisėtvarkos pažeidimus, atlieka šios srities prevencines priemones bei tiria asmenų skundus ir pareiškimus dėl neetiško, netinkamo policijos pareigūnų, tarnautojų ir kitų darbuotojų elgesio.

5.10. pagal kompetenciją sprendžia ūkinius ir finansinius klausimus.

5.11. tvarko komisariato turto operatyvinę apskaitą.

5.12. pagal kompetenciją tvarko, naudojami registrų ir informacinių sistemų duomenimis.

5.13. administruoja ir prižiūri policijos komisariato vietinį kompiuterinį tinklą.

5.14. prižiūri policijos komisariato kompiuterinę bei ryšio techniką.

5.15. užtikrina licencijuotos programinės įrangos diegimą kompiuterizuotose darbo vietose, organizuoja ir kontroliuoja informacinių sistemų apsaugos priemonių diegimą ir panaudojimą policijos komisariato padaliniuose.

5.16. registruoja gaunamą ir siunčiamą korespondenciją;

5.17. kontroliuoja policijos komisariate rengiamų dokumentų įforminimą ir tvarkymą.

5.18. pagal kompetenciją sudaro policijos komisariato suvestinę bylų nomenklatūrą ir kontroliuoti jos taikymą formuojant bylas.

5.19. pagal kompetenciją dalyvauja organizuojant policijos komisariato personalo valdyme, atlieka kitas su žmoniškųjų išteklių poreikiu bei efektyviu panaudojimo susijusias funkcijas.

5.20. pagal kompetenciją rengia teisės aktų projektus ir kitus dokumentus personalo valdymo klausimais.

5.21. pagal kompetenciją vykdo kitas teisės aktų nustatytas funkcijas ir policijos komisariato pavedimus.

IV. TEISĖS

6. Organizacinis poskyris, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, turi teisę:

6.1. pagal kompetenciją reikalauti iš policijos komisariato padalinių teisės aktų nustatytų pažymų, ataskaitų, informacijos, siūlymų ir kitos tarnybinėms funkcijoms vykdyti skirtos medžiagos;

6.2. pagal nustatytą tvarką teikti vyriausiojo policijos komisariato vadovybei pasiūlymus dėl policijos komisariato veiklą reglamentuojančių teisės aktų ir dokumentų tobulinimo;

6.3. teikti informaciją policijos veiklos klausimais policijos komisariato padaliniams, teisės aktų nustatyta tvarka teikti informaciją kitoms institucijoms;

6.4. pagal kompetenciją kontroliuoti policijos komisariato padalinių planų, įsakymų, nurodymų, pavedimų vykdymą;

6.5. pagal nustatytą tvarką atstovauti policijos komisariatui teisėsaugos ir kitose institucijose;

6.6. pagal nustatytą tvarką tikrinti kaip vykdomi Lietuvos Respublikos įstatymai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, vidaus reikalų ministro ir policijos generalinio komisaro įsakymai ir kitų teisės aktų reikalavimai policijos komisariate;

6.7. dalyvauti policijos komisariato ir jo padalinių operatyviniuose pasitarimuose, kituose renginiuose;

6.8. organizuoti ir dalyvauti atliekant policijos komisariato padalinių veiklos patikrinimus;

6.9. nustatyta tvarka naudotis registrais ir duomenų bazėmis;

6.10. Organizacinis poskyris gali turėti ir kitų teisių, kurias jam suteikia policijos komisariato viršininkas;

IV. DARBO ORGANIZAVIMAS

7. Organizacinio poskyrio valstybės tarnautojus bei kitus darbuotojus teisės aktų nustatyta tvarka į pareigas skiria ir atleidžia, jų pareigybių aprašymus tvirtina, darbo užmokesčio koeficientus(kategorijas), priedus ir priemokas prie atlyginimų nustato vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

8. Organizacinio poskyrio viršininką į pareigas skiria, suderinęs su policijos generalinio komisaro pavaduotoju, bei iš pareigų atleidžia vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

9. Organizacinio poskyrio viršininkas yra tiesiogiai pavaldus ir atsiskaito policijos komisariato viršininkui.

10. Nesant Organizacinio poskyrio viršininko, jį pavaduoja Organizacinio poskyrio vyriausiasis specialistas(statutinis).

11. Organizacinio poskyrio viršininkas:

11.1. organizuoja ir planuoja Organizacinio poskyrio darbą;

11.2. atsako už už Organizacinio poskyrio uždavinių įgyvendinimą, vidaus administravimą bei pavestų funkcijų vykdymą;

11.3. pagal nustatytą tvarką teikia kandidatūras skirti į Organizacinio poskyrio valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų pareigas ir atleisti iš pareigų, taip siūlo juos skatinti ar bausti;

11.4. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus valdymo organizavimo bei kitais Organizacinio poskyrio kompetencijos klausimais;

11.5. teikia tvirtinti Organizacinio poskyrio valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų pareigybių aprašymus, atostogų grafikus, rengia atestacijų išvadas;

11.6. organizuoja bendradarbiavimą su kitais policijos komisariato padaliniais, pagal kompetenciją ir su kitomis policijos įstaigomis, vidaus tarnybos sistemos, teisėsaugos, savivaldos ir kitomis institucijomis;

11.7. nustatyta tvarka reikalauja iš policijos komisariato padalinių vadovų būtinos informacijos, dokumentų ir ataskaitų;

11.8. pagal kompetenciją atstovauja Organizacinį poskyrį pasitarimuose, o vadovybės pavedimu – policijos komisariatą kitose institucijose.

V.VEIKLOS KONTROLĖ

12. Organizacinio poskyrio veiklą kontroliuoja policijos komisariato viršininkas, kitos institucijos pagal kompetenciją.

PATVIRTINTA
Šiaulių apskrities vyriausiojo
policijos komisariato viršininko

2008 m. d. Nr.

ŠIAULIŲ APSKRITIES POLICIJOS KOMISARIATO RADVILIŠKIO RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO MIGRACIJOS POSKYRIO NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato (toliau – vyriausiasis policijos komisariatas) Radviliškio rajono policijos komisariato (toliau – policijos komisariatas) Migracijos poskyris (toliau – poskyris) yra policijos komisariato struktūrinis padalinys, užtikrinantis migracijos kontrolę rajone, vykdamas jam pavestas funkcijas.
2. Migracijos poskyris savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Europos Sąjungos teisės aktais, tarptautinėmis sutartimis, Policijos veiklos įstatymu, policijos komisariato nuostatais, kitais įstatymais bei teisės aktais ir šiais nuostatais.
3. Poskyrio nuostatus, pareigybių sąrašą bei pareigybių aprašymą tvirtina vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.

II. UŽDAVINIAI

4. Migracijos poskyrio uždaviniai:
 - 4.1. valdyti migracijos procesus, sprendžiant užsieniečių teisinės padėties, nelegalios migracijos prevencijos ir kitus su migracijos politikos vykdymu susijusius klausimus;
 - 4.2. įgyvendinti valstybės politiką Lietuvos Respublikos pilietybės, Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančių dokumentų išdavimo, klausimais.

III. FUNKCIJOS

5. Migracijos poskyris, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, vykdo šias funkcijas:
 - 5.1. priima ir nagrinėja asmenų, nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje ar atvykusių nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką, prašymus ir dokumentus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimo, priima sprendimus šiais klausimais;

- 5.2. nagrinėja asmenų dokumentus, rengia išvadas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo pripažinimo negaliojančiu, taip pat dėl asmens Lietuvos Respublikoje pilietybės, kai nustatoma, kad asmens Lietuvos Respublikos pilietybės klausimas išspręstas pažeidžiant Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo reikalavimus ir dėl to neteisėtai išduoti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinantys dokumentai, ir teikia juos Migracijos departamentui;
- 5.3. rengia išvadas, jeigu nėra pakankamai duomenų, patvirtinančių asmens turėtą Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ar lietuvių kilmę, tai pat kitais teisės aktų nustatytais atvejais, teikia jas Migracijos departamentui;
- 5.5. rengia dokumentus dėl asmenų Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo ir teikia juos Migracijos departamentui;
- 5.6. rengia pasiūlymus dėl teisės aktų Lietuvos Respublikos pilietybės klausimais tobulinimo;
- 5.7. kaupia ir analizuoja statistinius duomenis apie asmenis, kurių Lietuvos Respublikos pilietybės klausimas buvo sprendžiamas;
- 5.8. praneša asmenims, valstybės institucijoms apie Migracijos departamento, Migracijos poskyrio priimtus sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės teisės aktų nustatyta tvarka;
- 5.9. priima asmenų, nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje, prašymus ir rengia dokumentus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo ir teikia juos Lietuvos Respublikos Prezidentui;
- 5.10. priima asmenų, nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje, prašymus ir dokumentus atsisakyti Lietuvos Respublikos pilietybės bei juos rengia ir teikia Migracijos departamentui;
- 5.11. priima asmenų, nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje, prašymus ir rengia dokumentus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo ir teikia juos Lietuvos Respublikos Prezidentui arba Migracijos departamentui;
- 5.12. priima asmenų, kurie nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje ir kuriems Lietuvos Respublikos pilietybę suteikta Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu, prašymus leisti prisiekti Lietuvos Respublikai ir dokumentus, bei teikia informaciją Migracijos departamentui sprendimui priimti;
- 5.13. priima piliečių prašymus ir dokumentus dėl asmens tapatybės kortelės, paso išdavimo ar keitimo;
- 5.14. priima piliečių prašymus bei dokumentus dėl paso išdavimo, keitimo skubos tvarka;
- 5.15. priima sprendimą dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo arba pakeitimo;
- 5.16. registruoja asmens dokumentų išrašymo sistemoje piliečių prašymus išduoti / pakeisti asmens tapatybės kortelę ar pasą, formuoja užsakymą Asmens dokumentų išrašymo centrui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Asmens dokumentų išrašymo centras) dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išrašymo;
- 5.17. teisės aktų nustatyta tvarka siunčia patvirtintų prašymų išduoti, pakeisti asmens tapatybės kortelę ar pasą kopijas Gyventojų registro tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- 5.18. įveda į asmens dokumentų išrašymo sistemą duomenis apie asmens tapatybės kortelės ar paso galiojimą / negaliojimą; grąžinimą / negrąžinimą;

- 5.19. išduoda laikinuosius pažymėjimus vietoj prarastų Lietuvos Respublikos piliečio pasų ar asmens tapatybės kortelių;
- 5.20. persiunčia per Migracijos departamentą piliečių pateiktus Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ar konsulinėms įstaigoms užsienio valstybėse (toliau – konsulinės įstaigos) išduotus asmens grįžimo pažymėjimus Užsienio reikalų ministerijos Konsuliniam departamentui;
- 5.21. perduoda pateiktą asmens tapatybę patvirtinančią dokumentą atitinkamam teritorinės policijos padaliniiui ar atitinkamai valstybės institucijai dėl klastojimo fakto nustatymo, jeigu kyla abejonių dėl šio dokumento autentiškumo;
- 5.22. teikia Migracijos departamentui informaciją apie nustatytus asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų klastojimo atvejus ar iš kitų institucijų gautą informaciją apie nustatytus asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų klastojimo faktus. Suklastotų dokumentų duomenų puslapio ir gretimo puslapio, jei toks yra, kopijas siunčia Asmens dokumentų išrašymo centrui;
- 5.23. atlieka patikrinimą asmens tapatybę ir Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančio dokumento išdavimo aplinkybėms nustatyti, jeigu yra pagrindas manyti, kad šis dokumentas išduotas neteisėtai ar nepagrįstai. Patikrinimo medžiagą su išvada teikia Migracijos departamentui sprendimui priimti;
- 5.24. tikrina iš Asmens dokumentų išrašymo centro gautas pakuotes su išrašytais asmens tapatybės kortelėmis ir pasais, aptikę pažeidimų, atlieka tarnybinį patikrinimą;
- 5.25. rengia asmens tapatybės kortelių, pasų, laikinųjų pažymėjimų išdavimo ataskaitas;
- 5.26. tvarko prašymų išduoti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus kartotekas, formuoja Migracijos poskyrio sudaromas dokumentų bylas ir tvarko žurnalus, bendradarbiauja su apskričių archyvais archyvinių tvarkymo ir saugojimo klausimais;
- 5.27. siunčia negaliojančius asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus sunaikinti į Asmens dokumentų išrašymo centrą;
- 5.28. pagal kompetenciją surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus;
- 5.29. pagal savo kompetenciją aptarnauja Lietuvos Respublikos piliečius ir užsieniečius, atvykusius į Migracijos poskyrį, telefonu, nagrinėja prašymus ir skundus, gautus tiesiai iš asmenų ar atsiųstus paštu, priima ir perduoda jiems sprendimus;
- 5.30. teikia informaciją Migracijos poskyrio veiklos klausimais valstybės institucijoms bei interesantams Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
- 5.31. atstovauja policijos komisariatui teismuose, administracinių ginčų komisijoje, nagrinėjant bylas migracijos klausimais;
- 5.32. teikia Migracijos departamentui metines duomenų apie atstovavimą teismuose ataskaitas;
- 5.33. kas ketvirtį Migracijos departamentui teikia statistines atlikto darbo ataskaitas;
- 5.34. pagal savo kompetenciją bendradarbiauja su kitais teritorinės policijos įstaigos padaliniais, kitomis teritorinėmis policijos įstaigomis, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba) bei kitomis institucijomis; Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldžiomis įstaigomis, savivaldybės administracija bei jos padaliniais (vaiko teisių apsaugos tarnybomis, civilinės metrikacijos, socialinės globos ir rūpybos skyriais, seniūnijomis ir kt.);

- 5.35. bendradarbiauja su užsienio valstybių institucijomis Migracijos poskyrio kompetencijos klausimais;
- 5.36. vykdo kitus teritorinės policijos įstaigos ir Migracijos departamento vadovų pavedimus;
- 5.37 priima ir nagrinėja fizinių asmenų prašymus patvirtinti kvietimą užsieniečiui laikinai atvykti į Lietuvos Respubliką ir juridinių asmenų kvietimus užsieniečiui laikinai atvykti į Lietuvos Respubliką, priima sprendimus šiais klausimais, tvirtina fizinio arba juridinio asmens kvietimus užsieniečiui laikinai atvykti į Lietuvos Respubliką;
- 5.38. priima užsieniečių prašymus suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje, atlieka prieglobsčio prašytojų pirminę apklausą, formuoja prieglobsčio prašytojų bylas ir nustatyta tvarka išsiunčia jas Migracijos departamentui sprendimui priimti, supažindina prieglobsčio prašytojus su dėl jų priimtais sprendimais;
- 5.39. priima užsieniečių prašymus suteikti papildomą apsaugą Lietuvos Respublikoje ir nustatyta tvarka išsiunčia šiuos prašymus Migracijos departamentui sprendimui priimti;
- 5.40. priima užsieniečių prašymus išduoti / pakeisti / pratęsti jiems leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau- leidimas laikinai gyventi) ir Europos Bendrijos valstybės narės piliečio leidimą gyventi (toliau – EB leidimas gyventi), taip pat prašymus išduoti leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas nuolat gyventi) ar EB leidimą gyventi nuolat, suformuoja užsieniečių bylas ir nustatyta tvarka išsiunčia jas Migracijos departamentui sprendimui priimti;
- 5.41. priima užsieniečių prašymus pakeisti leidimą nuolat gyventi, juos nagrinėja ir priima sprendimus šiais klausimais;
- 5.42. priima užsieniečių prašymus įforminti laidimą laikinai gyventi, leidimą nuolat gyventi, EB leidimą gyventi ar EB leidimą gyventi nuolat;
- 5.43. kontroliuoja leidimų laikinai gyventi, leidimų nuolat gyventi, EB leidimų gyventi ir EB leidimų gyventi nuolat, taip pat sprendimų išduoti / pakeisti leidimą laikinai gyventi ar leidimą nuolat gyventi ir sprendimų išduoti / pratęsti EB leidimą gyventi ar EB leidimo gyventi nuolat galiojimo laiką. Pasibaigus leidimo laikinai gyventi ir EB leidimo gyventi, taip pat sprendimų dėl šių leidimų galiojimo laikui, siunčia užsieniečių asmens bylas Migracijos departamentui;
- 5.44. priima ir nagrinėja asmenų be pilietybės prašymus išduoti / pakeisti asmens be pilietybės kelionės dokumentą ar pratęsti jo galiojimo laiką, priima sprendimus šiais klausimais ir išduoda, keičia asmens be pilietybės kelionės dokumentus bei pratęsia jų galiojimo laiką;
- 5.45. priima užsieniečio valstybių piliečių prašymus išduoti / pakeisti užsieniečio pasą ar pratęsti jo galiojimo laiką ir nustatyta tvarka išsiunčia juos Migracijos departamentui sprendimui priimti, išduoda, keičia užsienio pasus ir pratęsia jų galiojimo laiką;
- 5.46. priima ir nagrinėja pabėgėlių prašymus išduoti / pakeisti pabėgėlio kelionės dokumentą ar pratęsti jo galiojimo laiką, priima sprendimus šiais klausimais, išduoda, keičia pabėgėlio kelionės dokumentus bei pratęsia jų galiojimo laiką;
- 5.47. vykdo užsieniečių teisėto buvimo Lietuvos Respublikoje kontrolę. Užsieniečiams, pažeidusiems atvykimo, buvimo ir vykimo per Lietuvos Respublikos teritoriją tranzitu bei išvykimo tvarką, taiko administracines poveikio priemones. Aiškinasi užsieniečių neteisėto apgyvendinimo ir neteisėto įdarbinimo Lietuvoje atvejus. Įgyvendina nelegalios migracijos prevencines priemones;

5.48. renka dokumentus dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti iš Lietuvos Respublikos, formuoja bylas ir teikia sprendimo priėmimui policijos komisariato vadovui, kontroliuoja sprendimų dėl užsieniečio įpareigojimo išvykti iš Lietuvos Respublikos vykdymą;

5.49. rengia teikimus sulaikyti užsienietį ilgiau kaip 48 valandoms arba skirti jam alternatyvią sulaikymui priemonę ir su šiais teikiniais kreipiasi į apylinkės teismą.

5.50. renka dokumentus dėl užsieniečio išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos (toliau – išsiuntimas) ar grąžinimo į užsienio valstybę (toliau – grąžinimas), nagrinėja dokumentus ir formuoja bylas šiais klausimais, rengia teikimus Migracijos departamentui dėl užsieniečio išsiuntimo ar grąžinimo ir juos kartu su atitinkama byla nustatyta tvarka teikia Migracijos departamentui sprendimui priimti, vykdo sprendimus dėl užsieniečio išsiuntimo ar grąžinimo;

5.51. jei yra teisinis pagrindas, teikia duomenis ir juos pagrindžiančius dokumentus apie užsieniečius, kuriems gali būti uždrausta atvykti į Lietuvos Respubliką, Migracijos departamentui sprendimus uždrausti / neuždrausti užsieniečiui atvykti į Lietuvos Respubliką priimti;

5.52. atlieka teritorinės policijos įstaigos kaip Užsieniečių registro tvarkymo įstaigos funkcijas;

5.53. vykdo asmenų, kurie neteko ryšio su artimais giminaičiais, paiešką;

5.54. analizuoja gyventojų migracijos procesus, asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų išdavimą, apibendrina įstatymų ir juos lydinių teisės aktų taikymo praktiką, rengia siūlymus dėl norminių aktų tobulinimo ir pateikia juos Migracijos departamentui;

5.55. kartu su Policijos departamentu, Migracijos departamentu ir Valstybės sienos apsaugos tarnyba vykdo nelegalios migracijos prevenciją.

IV. MIGRACIJOS POSKYRIO TEISĖS

6. Migracijos poskyris, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, turi teisę:

6.1. teisės aktų nustatyta tvarka gauti iš Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų, valstybės registro ir kitų informacinių sistemų, taip pat iš asmenų informaciją, reikalingą Migracijos poskyrio uždaviniams įgyvendinti ir funkcijoms vykdyti;

6.2. policijos įstaigos viršininko pavedimu atstovauti policijos įstaigai migracijos klausimais teismuose ir kitose institucijose Lietuvoje ir užsienyje;

6.3. įstatymų nustatyta tvarka pagal savo kompetenciją kontroliuoti ir tikrinti prižiūrimoje teritorijoje esančių įmonių, įstaigų, organizacijų veiklą;

6.4. nustatyta tvarka spręsti Lietuvos Respublikos piliečių ir užsieniečių, pažeidusių įstatymus, administracinės atsakomybės klausimus, surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, teikia sprendimus priimti policijos komisariato viršininkui;

6.5. teisės aktų nustatyta tvarka paima iš Lietuvos Respublikos piliečio ar užsieniečio asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus jų tikrumui, išdavimo teisėtumui nustatyti;

6.6. naudotis kitomis Lietuvos Respublikos įstatymų ar kitų teisės aktų suteiktomis teisėmis.

V. DARBO ORGANIZAVIMAS

7. Poskyrio valstybės tarnautojus bei kitus darbuotojus teisės aktų nustatyta tvarka į pareigas skiria ir atleidžia, jų pareigybių aprašymus tvirtina, darbo užmokesčio koeficientus(kategorijas), priedus ir priemokas prie atlyginimų nustato vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.
8. Poskyrio viršininką į pareigas skiria, suderinęs su policijos generalinio komisaro pavaduotoju, Migracijos departamento pavaduotoju, bei iš pareigų atleidžia vyriausiojo policijos komisariato viršininkas.
9. Poskyrio viršininkas tiesiogiai pavaldus policijos komisariato viršininkui.
10. Poskyrio viršininkas:
 - 9.1. vadovauja Poskyriui ir atsako už pavestų uždavinių įgyvendinimą bei funkcijų vykdymą;
 - 9.2. pagal nustatytą tvarką teikia siūlymus dėl Poskyrio valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų skyrimo, atleidimo bei vertinimo, skatinimo ar tarnybinių nuobaudų skyrimo, dėl poskyrio struktūros, pareigybių, veiklos organizavimo;
 - 9.2. atstovauja Migracijos poskyriui Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose;
 - 9.3. pagal savo kompetenciją užtikrina, kad Poskyryje būtų vykdomi Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimai;
 - 9.4. pagal nustatytą tvarką teikia Poskyrio nuostatų, policijos pareigūnų pareigybių aprašymų projektus;
 - 9.5. pagal nustatytą tvarką parengia ir teikia tvirtinti Poskyrio darbo planą, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, mokymo planus;
 - 9.6. vykdo kitas jam pavestas funkcijas.

VI. VEIKLOS KONTROLĖ

11. Migracijos poskyrio veiklą kontroliuoja policijos komisariato viršininkas, viršininko pavaduotojas, kitos institucijos pagal kompetenciją.
-

